कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

Checked 2012

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र M676 विषय पुराण.
नाव. षड्विंशत्येकादशीमाहात्म्यम (मुद्रितम्).
लेखक/लिपीकार —.
पृष्ठ 44 काळ संवत 1964 पूर्ण/~~अपूर्ण~~

श्री कंठ धुंडीराज धर्माधि
श्रीगोपाल
मु. ल

कंठ धुंडीराज धर्माधिकारी
कृष्णाय नमः
ा पी.

अथ षड्विंशत्येकादशीमाहात्म्यं सनिर्णयं प्रारभ्यते ।

पुनर्मुद्रणादि सर्वाधिकार **"श्रीवेङ्कटेश्वर"** प्रेसाध्यक्षने स्वाधीन रक्खा है.

श्रीपुरुषोत्तमाय नमः ।

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथैकादशीनिर्णयः ॥ तत्रैकादश्युपवासोद्वेधा ॥ भोजननिषेधपरिपालनात्मको व्रतात्मकश्च ॥ आद्येपुत्रवद्गृहस्थादीनांकृष्णपक्षेपिअधिकारः ॥ व्रतात्मकोपवासस्तुअपत्ययुक्तैर्गृहस्थैश्चकृष्णपक्षेनकार्यः ॥ किंतुसमंत्रकंव्रतसंकल्पमकृत्वायथाशक्तिनियमयुतं भोजनवर्जनमेवकार्यम् ॥ एवं तिथिक्षयेशुक्लैकादश्यामपिज्ञेयम् ॥ शयनीबोधिनीमध्यवर्तिकृष्णैकादशीषुसापत्यगृहस्थादीनांसर्वेषामधिकारः ॥ विष्णुसायुज्यकामैरायुःकामैःपुत्रकामैश्चकाम्यव्रतंपक्षद्वयेपिकार्यम् ॥ तत्रनकोपिनिषेधः ॥ वैष्णवगृहिणांकृष्णैकादश्यपिनित्योपोष्या ॥ इदमेकादशीव्रतंशैववैष्णवसौरादीनांसर्वेषांनित्यम् ॥ अकरणेप्रत्यवायश्रवणात् ॥ संपत्त्यादिफलश्रवणात्काम्यंचभवति ॥ केचिन्मुहूर्तादिमितदशमीसत्त्वेदशम्यामेवभोजनंकर्तव्यम् ॥ सूर्योदयात्पूर्वमेवप्रवृत्तायां शुद्धाधिकाधिकद्वादशिकायांतुनैरंतर्येणोपवासद्वयंकार्यमितितिथिपालनमपिवदंतितन्नयुक्तम् ॥ अथैकादशीव्रताधिकारः ॥ अष्टमवर्षादूर्ध्वमशीतिवर्षपर्यंतमेकादशीव्रताधिकारः ॥ शक्तस्यतुअशीतेरूर्ध्वमप्यधिकारः ॥ सभर्तृकाणां स्त्रीणां भर्त्रनुज्ञापित्राद्यनुज्ञांविनोपवासव्रताद्याचरणेव्रतवैफल्यंभर्त्रायुःक्षयोनरकश्च ॥ अशक्तानांतु ॥ नक्तंहविष्यान्नमनोदनंवाफलंतिलाःक्षीरमथांबुचाज्यम् ॥ यत्पंचगव्यंयदिवापिवायुःप्रशस्तमत्रोत्तरमुत्तरंचेतिपक्षेषु शक्तितारतम्येनैकपक्षाश्रयणे नत्वेकादशीत्यागः ॥ प्रमादादिनैकादश्यामुपोषणाद्यकरणेद्वादश्यामपिव्रतंकार्यम् ॥ द्वादश्यामप्यकरणेयवमध्यचांद्रायणंप्रायश्चित्तम् ॥ नास्तिक्यादकरणेपिपीलिकामध्यचांद्रायणम् ॥ अशक्तपतिपुत्राद्युद्देशेनस्त्रीपुत्रभगिनीभ्रात्रादिभिरेकादशीव्रताचरणेक्रतुशतजंपुण्यम् ॥ अथैकादशीव्रतदिननिर्णयः ॥ तत्रव्रताधिकारिणोद्विविधाः वैष्णवाःस्मार्ताश्च ॥ तत्रयद्यपियस्यंदीक्षास्तिवैष्णवीत्यादिलक्षणयुक्तावैष्णवास्तद्भिन्नाःस्मार्ताइतिमहानिबन्धेषूक्तम् ॥ तथापिस्वपारंपर्यसिद्धमेववैष्णवत्वंस्मार्तत्वंचवृद्धामन्यंतइतिसिंधूक्तमेवसर्वदेशेसर्वशिष्टपरिगृहीतंप्रचरति ॥ वेधोपिद्विविधः ॥ अरुणोदयेदशमीवेधः सूर्योदयेतद्वेधश्च ॥ सूर्योदयात्

प्राक्चतुर्घटिकात्मकोरुणोदयः ॥ सूर्योदयस्तुस्पष्टः ॥ तेनषट्पंचाशद्घटिकानंतरंकलामात्रदशमीप्रवेशेरुणोदयवेधोवैष्णवविषयः ॥ षष्टिघटिकात्मकसूर्योदयोत्तरंपलादिमात्रदशमीसत्त्वेसूर्योदयवेधःस्मार्तविषयः ॥ ज्योतिर्विदादिवादेनवेधातिसंदेहेतु ॥ बहुवाक्यविरोधेनब्राह्मणेषुविवादिषु ॥ एकादशींपरित्यज्य द्वादशींसमुपोषयेत् ॥ तथाचएकादशीद्विविधाविद्धाशुद्धाच ॥ अरुणोदयवेधवतीविद्धा ॥ तांत्यक्त्वावैष्णवैर्द्वादश्येवउपोष्या ॥ अरुणोदयवेधरहिताशुद्धा ॥ साचतुर्विधा ॥ एकादशीमात्राधिक्यवती ॥१॥ द्वादशीमात्राधिक्यवती ॥२॥ उभयाधिक्यवती ॥३॥ अनुभयाधिक्यवती ॥४॥ अत्राधिक्यंसूर्योदयोत्तरसत्त्वम् ॥ तत्रोदाहरणम् ॥ दशमीनाड्यः ५५ एकादशी ६० द्वादश्याःक्षयः ५८ इयमेकादशीमात्राधिक्यवतीवैष्णवैःपरोपोष्या स्मार्तगृहस्थैःपूर्वा ॥१॥ अथदशमी ५५ एकादशी ५८ द्वादशी ६० इयंशुद्धाद्वादशीमात्राधिक्यवती ॥ अत्रवैष्णवानांद्वादश्यामुपोषणम् ॥ स्मार्तानांपूर्वा ॥२॥ अथदशमी ५५ एकादशी ६०। द्वादशी ५ इयंशुद्धाउभयाधिक्यवती ॥ अत्रसर्वैर्वैष्णवैःस्मार्तैश्चपरैवोपोष्या ॥३॥ अथदशमी ५५ एकादशी ५७ द्वादशी ५८ इयमनुभयाधिक्यवती शुद्धा वैष्णवैः स्मार्तैश्चपूर्वैवोपोष्या ॥ ४ ॥ इतिसंक्षेपतोवैष्णवनिर्णयः ॥ अथ स्मार्तनिर्णयः ॥ तत्रसूर्योदयवेधवतीविद्धातद्रहिताशुद्धाचेति ॥ द्विविधाऽपिप्रत्येकंचतुर्धा ॥ एकादशीमात्राधिक्यवती ॥ १ ॥ उभयाधिक्यवती ॥ २ ॥ द्वादशीमात्राधिक्यवती ॥ ३ ॥ अनुभयाधिक्यवती ॥ ४ ॥ इत्येवमष्टभेदाभवंति ॥ ८ ॥ अत्रोदाहरणानि ॥ दशमी ५८ एकादशी ॥ ६० ॥ १ ॥ द्वादश्याःक्षयः ५८ इयंशुद्धाएकादशीमात्राधिक्यवती ॥ १ ॥ दशमी ४ एकादशी २ द्वादश्याः क्षयः ५८ एवंविद्धाएकादशीमात्राधिक्यवती ॥ २ ॥ अत्रोभयत्रापिस्मार्तानांगृहिणांपूर्वोपोष्या ॥ यतिभिर्निष्कामिगृहिभिर्वनस्थैर्विधवाभिर्वैष्णवैश्चपरैवोपोष्या ॥ विष्णुप्रीतिकामैस्तुस्मार्तैरुपवासद्वयंकार्यमितिकेचित् ॥ उभयाधिक्यवतशुद्धा यथा ॥ दशमी ५८ एकादशी ६० द्वादशी ४ उभयाधिक्यवतीविद्धायथा ॥ दशमी २ एकादशी ३ द्वादशी ४ अत्रोभयत्रापिस्मार्तैर्वैष्णवैश्चसर्वैश्चावशिष्टापरैवैकादश्युपोष्या ॥ ३ ॥ द्वादशीमात्राधिक्यवतीशुद्धायथा दशमी ५८ एकादशी ५९ द्वादशी ६० । १ अत्रशुद्धत्वात्स्मार्तानामेकादश्यामेवोपवासोनद्वादश्यामितिमाधवमतम् ॥ हेमाद्रिमतेतु सर्वैःपराद्वादश्येवोपोष्या ॥ केचित्तुमुमुक्षुभिः स्मार्तैःपरोपोष्येत्याहुः ॥ द्वादशीमात्राधिकाविद्धायथा दशमी १ एकादशीक्षयगामिनी ५८ द्वादश्यावृद्धिः६०।१ तत्रैकादश्याविद्धत्वाद्द्वादश्यामेवस्मार्तानामप्युपवासः ॥ एवंचोभयाधिक्येद्वादशीमात्राधिक्येचस्मार्तानांविद्धायास्त्यागोनान्यत्र ॥ वैष्णवानांतुषड्विधानामप्याधिक्यवतींत्यक्त्वाद्वादश्युपोष्या ॥ अनुभयाधिक्यवतीशुद्धायथा ॥ दशमी ५७ एकादशी ५८ द्वादशी ५९ स्मार्तानामेकादश्यामेवोपवासो न द्वादश्याम् ॥ वैष्णवानांतुविद्धत्वाद्द्वादश्यामेवोपवासः ॥ अनुभयाधिक्यवतीविद्धायथा ॥ दशमी २ एकादश्याःक्षयः ५६ द्वादशी ५५ अत्रापि स्मार्तानामेकादश्यामुपवासः ॥ वैष्णवानांद्वादश्यामुपवासः ॥ अस्मिन्नुभयानाधिक्यवतीविद्धाचरमेभेदेप्रथमभेदद्वयइवयतिभिर्मुमुक्षुभिर्विधवाभिःपरोपोष्या ॥ विष्णुप्रीतिकामैरुपवासद्वयं कार्यमितितुल्ययुक्त्याप्रतिभाति ॥ इदानींशिष्टास्तुहेमाद्रिमतंनिष्कामत्वादिकंचानादृत्यमाधवमतेनैवसर्वस्मार्तनिर्णयमाविशेषेणवदंतिनतुक्वचिदुपवासद्वयंशुद्धाधिकद्वादशिकायांसर्वेषामेकंपरोपवासंवावदंतीतिसर्वत्रदेशेषुप्रायोमाधवोक्तानुसारएवप्रचारइतिबोध्यम् ॥ एतेनवैष्णवाष्टादशभेदानांस्मार्ताष्टादशभेदानांचनिर्णयः सर्वोपिमतार्थोभवतीतिविभावनीयम् ॥ विस्तरस्तुमहाग्रंथेष्वनुसंधेयः ॥ अत्राष्टादशभेदानांपृथक्पृथगुदाहरणकथनेननिर्णयकथनेबालानांव्यामोहमात्रंस्यादिति सनिर्णयःपृथगेवपट्टेलिखित्वास्थापितोनुसंधेयः ॥ अत्रार्धरात्रोत्तरंदशमीसत्त्वेकपालवेधोद्विपंचाशद्घटिकादशमीसत्त्वेछायावेधस्त्रिपंचाशद्घटिकत्वेदशम्या ग्रस्ताख्योवेधश्चतुःपंचाशत्त्वेसंपूर्णाख्यःपञ्चपञ्चाशत्त्वेतिवेधःषट्पंचाशत्त्वेमहावेधः सप्तपंचाशत्त्वेप्रलयाख्योऽष्टपंचाशत्त्वेमहाप्रलयएकोनषष्टित्वेघोराख्यःषष्टित्वेराक्षसाख्यइतिवेधभेदानारदेनोक्तामध्वादिमतानुसारिभिःकैश्चिदेवकेचिदेवानुसृताः ॥ माधवाचार्यादिसर्वसंमतस्तुषट्पंचाशद्घटीवेधएवेतिज्ञेयम् ॥ दशमीपंचदशघटीभिरेकादशीदूषितेतितूपवासातिरिक्तव्रते ॥ ॥ इतिधर्मसिंध्वनुसृतैकादशीनिर्णयः ॥

अथैकादशीनामानुक्रमः ।

एकादशी–नाम.	पत्रम्	पृष्ठम्	एकादशी–नाम.	पत्रम्	पृष्ठम्	एकादशी–नाम.	पत्रम्	पृष्ठम्
तत्रादौ एकादशीनिर्णयः	१	१	चैत्र कृ० दशी पापमोचनी.	१५	२	श्रा० शु० दशी पुत्रदा.	३०	२
मार्गशीर्षकृष्णैकादशी उत्पत्तिः	१	”	चैत्र शु० दशी कामदा.	१६	२	भाद्र० कृ० दशी अजा.	३१	२
मा० शु० दशी मोक्षदा.	४	१	वै० कृ० दशी वरूथिनी.	१८	१	भाद्र० शु० दशी परिवर्तिनी.	३२	”
पौ० कृ० दशी सफला.	५	२	वैशा० शु० दशी मोहिनी.	१८	२	आश्वि० कृ० दशी इंदिरा.	३३	”
पौ० शु० दशी पुत्रदा.	७	”	ज्येष्ठ कृ० दशी अपरा.	१९	२	आश्वि शु० दशी पापांकुशा.	३५	१
माघ कृ० दशी षट्तिला.	९	१	ज्येष्ठ शु० दशी निर्जला.	२०	२	कार्त्तिक कृ० दशी रमा.	३५	२
माघ शु० दशी जया.	१०	२	आ० कृ० दशी योगिनी.	२२	१	कार्त्तिक शु० दशी प्रबोधिनी.	३७	”
फाल्गु० कृ० दशी विजया.	१२	१	आ० शु० दशी पद्मा (शयनी)	२३	१	अधिक शु० दशी पद्मिनी.	४०	१
फा०शु०दशी आमलकी.	१३	२	श्रा० कृ० दशी कामिका.	२९	१	अधिक कृ० दशी परमा. इतिसमा०	४२	२

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अथषड्विंशत्येकादशीमाहात्म्यप्रारंभः ॥ ॥ सूत[1] उवाच ॥ एवंप्रीत्यापुराविप्राःश्रीकृष्णेनपरं व्रतम् ॥ माहात्म्य
विधिसंयुक्तमुपदिष्टंविशेषतः ॥ १ ॥ उत्पत्तिंयःशृणोत्येवमेकादश्यांद्विजोत्तम ॥ भुक्त्वाभोगाननेकांस्तु विष्णुलोकंप्रयातिसः ॥ २ ॥
पार्थ उवाच ॥ उपवासस्य नक्तस्यएकभक्तस्यचप्रभो ॥ किंपुण्यंकिंविधानं हि ब्रूहि सर्वं जनार्दन ॥ ३ ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ हेमं
तेचैवसंप्राप्तेमासिमार्गशिरेशुभे ॥ शुक्लपक्षेतथापार्थएकादश्यामुपोषयेत् ॥ ४ ॥ नक्तंदशम्यांकुर्यात्तुदंतधावनपूर्वकम् ॥ दिवस्याष्टमे
भागेमंदीभूतेदिवाकरे ॥ ५ ॥ तत्रनक्तंविजानीयान्ननक्तंनिशिभोजनम् ॥ ततःप्रभातसमयेसंकल्पंनियतश्चरेत् ॥ ६ ॥ मध्याह्नेचतथा
पार्थशुचिःस्नातःसमाहितः ॥ नद्यांतडागेवाप्यांवाह्युत्तमंमध्यमंत्वधः ॥ ७ ॥ क्रमाज्ज्ञेयंतथाकूपेतदभावेप्रशस्यते ॥ अश्वक्रांतेरथक्रां
तेविष्णुक्रांतेवसुंधरे ॥ ८ ॥ मृत्तिकेहरमेपापंयन्मयापूर्वसंचितम् ॥ त्वयाहतेनपापेनगच्छामिपरमांगतिम् ॥ ९ ॥ अनेनमृ
त्तिकास्नानंविदध्यात्तुव्रतीनरः ॥ नालपेत्पतितैश्चोरैस्तथापाखंडिभिःसह ॥ १० ॥ मिथ्यापवादिनोदेववेदब्राह्मणनिंदकान् ॥
अन्यांश्चैवदुराचारानगम्यागामिनस्तथा ॥ ११ ॥ परद्रव्यापहर्तॄंश्चदेवद्रव्यापहारिणः ॥ नसंभाषेतदृष्ट्वापिभास्करंचावलोकयेत्
॥ १२ ॥ ततोगोविंदमभ्यर्च्यनैवेद्यादिभिरादरात् ॥ दीपंदद्याद्गृहेचैवभक्तियुक्तेनचेतसा ॥ १३ ॥ तद्दिनेवर्जयेत्पार्थनिद्रांमै
थुनमेवच ॥ गीतशास्त्रविनोदेनदिवारात्रंनयेद्व्रती ॥ १४ ॥ रात्रौजागरणंकृत्वाभक्तियुक्तेनचेतसा ॥ विप्रेभ्योदक्षिणांदत्त्वाप्रणिप

---

[1] इयमन्यैवकथब्रातार्कैमात्स्यत्वेनोक्ता ।

त्यक्षमापयेत् ॥ १५ ॥ यथाशुक्लातथाकृष्णामान्यावैधर्मतत्परैः ॥ एकादश्योर्द्वयोराजन्विभेदंनैवकारयेत् ॥ १६ ॥ एवंहिकुरुतेयस्तु
शृणुतस्यापियत्फलम् ॥ शंखोद्धारेनरःस्नात्वादृष्ट्वादेवंगदाधरम् ॥ १७ ॥ एकादश्युपवासस्यकलांनाप्नोतिषोडशीम् ॥ व्यतीपाते
चदानस्यलक्षमेकंफलंस्मृतम् ॥ १८ ॥ संक्रांतिषुचतुर्लक्षंदानस्यचधनंजय ॥ कुरुक्षेत्रे च यत्पुण्यंग्रहणेचंद्रसूर्ययोः ॥ १९ ॥ तत्सर्वं
लभतेयस्तुह्येकादश्यामुपोषितः ॥ अश्वमेधस्ययज्ञस्यकरणाद्यत्फलंलभेत् ॥ २० ॥ ततःशतगुणंपुण्यमेकादश्युपवासतः ॥ तपस्विनो
गृहेनित्यंलक्षंयस्यचभुंजते ॥ २१ ॥ षष्टिवर्षसहस्राणितस्यपुण्यंचयद्भवेत् ॥ एकादश्यपवासेनफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ २२ ॥ गोसहस्रे
चयत्पुण्यंदत्तेवेदांगपारगे ॥ तस्मात्पुण्यंदशगुणमेकादश्युपवासिनाम् ॥ २३ ॥ नित्यंचभुंजतेयस्यगृहेदशद्विजोत्तमाः ॥ यत्पुण्यं
तद्दशगुणंभोजनेब्रह्मचारिणः ॥ २४ ॥ एतत्सहस्रंभूदानेकन्यादानेतुतत्स्मृतम् ॥ तस्माद्दशगुणंप्रोक्तंविद्यादानेतथैवच ॥ २५ ॥ विद्या
दशगुणंचान्नंयोददातिबुभुक्षिते ॥ अन्नदानसमंदानंनभूतंनभविष्यति ॥ २६ ॥ तृप्तिमायांतिकौंतेयस्वर्गस्थाःपितृदेवताः ॥ एकादश्या
व्रतस्यापिपुण्यसंख्यानविद्यते ॥ २७ ॥ एतत्पुण्यप्रभावश्चयत्सुरैरपिदुर्लभः ॥ नक्तस्यार्द्धफलंतस्यएकभक्तस्यसत्तम ॥ २८ ॥ एकभक्तं
चनक्तंचउपवासस्तथैवच ॥ एतेष्वन्यतमंवापिव्रतंकुर्याद्धरेर्दिने ॥ २९ ॥ तावद्गर्जंतितीर्थानिदानानिनियमायमाः ॥ एकादशीनसंप्रा

---

१ तस्यनक्तस्यार्धफलमेकभक्तस्येत्यर्थः ।

तायावत्तावन्मखाअपि ॥ ३० ॥ तस्मादेकादशीसर्वैरुपोष्याभवभीरुभिः ॥ नशंखेनपिबेत्तोयंनखादेन्मत्स्यसूकरौ ॥ ३१ ॥ एकाद
श्यांनभुंजीतयन्मांत्वंपृच्छसेऽर्जुन ॥ एतत्तेकथितंसर्वंव्रतानामुत्तमंव्रतम् ॥ ३२ ॥ एकादशीसमंनास्तिकृत्वायज्ञसहस्रकम् ॥ अर्जुन
उवाच ॥ उक्तात्वयाकथंदेवपुण्येयंसर्वतास्तिथिः ॥ ३३ ॥ सर्वेभ्योपिपवित्रेयंकथंह्येकादशीतिथिः ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ पुराकृतयुगेपा
र्थमुरनामाहिदानवः ॥ ३४ ॥ अत्यद्भुतोमहारौद्रःसर्वदेवभयंकरः ॥ इंद्रोविनिर्जितस्तेनह्याद्योदेवःपुरंदरः ॥ ३५ ॥ आदित्यावसवोब्रह्मा
वायुरग्निस्तथैवच ॥ देवतानिर्जितास्तेनअत्युग्रेणचपांडव ॥ ३६ ॥ इंद्रेणकथितःसर्वोवृत्तांतःशंकरायवै ॥ स्वर्गलोकपरिभ्रष्टाविचरामोम
हीतले ॥ ३७ ॥ उपायंब्रूहिमेदेवअमराणांतुकागतिः ॥ ईश्वरउवाच ॥ गच्छगच्छसुरश्रेष्ठयत्रास्तिगरुडध्वजः ॥ ३८ ॥ शरण्यश्चजगन्नाथःप
रित्राणपरायणः ॥ ईशस्यवचनंश्रुत्वादेवराजोमहामनाः ॥ ३९ ॥ त्रिदशैःसहितःसर्वैर्गतस्तत्रधनंजय ॥ यत्रदेवोजगन्नाथःप्रसुप्तोहिजना
र्दनः ॥ ४० ॥ जलमध्येप्रसुप्तंतुदृष्ट्वादेवंजगत्पतिम् ॥ कृतांजलिपुटोभूत्वाइदंस्तोत्रमुदैरयत् ॥ ४१ ॥ ॐ नमोदेवदेवायदेवदेवैः
सुवंदित ॥ दैत्यारेपुंडरीकाक्षत्राहिनोमधुसूदन ॥ ४२ ॥ दैत्यभीताइमेदेवामयासहसमागताः ॥ शरणंत्वंजगन्नाथत्वंकर्ता
त्वंचकारकः ॥ ४३ ॥ त्वंमातासर्वलोकानांत्वमेवजगतः पिता ॥ त्वंस्थितिस्त्वंतथोत्पत्तिस्त्वंचसंहारकारकः ॥ ४४ ॥
सहायस्त्वंचदेवानांत्वंचशांतिकरःप्रभो ॥ त्वंधराचत्वमाकाशः सर्वविश्वोपकारकः ॥ ४५ ॥ भवस्त्वंचस्वयंब्रह्मात्रैलोक्यप्रति

---

१ शरणागतदीनार्तपरित्राणपरायणइतिक्व० पा० ।

पालकः ॥ त्वंरविस्त्वंशशांकश्चत्वंचदेवोहुताशनः ॥ ४६ ॥ हव्यंहोमोहुतस्त्वंचमंत्रतंत्रर्त्विजोजपः ॥ यजमानश्चयज्ञस्त्वं
फलभोक्तात्वमीश्वरः ॥ ४७ ॥ नत्वयारहितंकिंचित्त्रैलोक्येसचराचरे ॥ भगवन्देवदेवेशशरणागतवत्सल ॥ ४८ ॥ त्राहित्रा
हिमहायोगिन्भीतानांशरणंभव ॥ दानवैर्विजितादेवाःस्वर्गभ्रष्टाः कृताविभो ॥ ४९ ॥ स्थानभ्रष्टाजगन्नाथविचरंतिमहीतले ॥
इंद्रस्यवचनंश्रुत्वाविष्णुर्वचनमब्रवीत् ॥ ५० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ कोसौदैत्योमहामायोदेवायेनविनिर्जिताः ॥ किंस्थानंतस्य
किंनामकिंबलंकस्तदाश्रयः ॥ ५१ ॥ एतत्सर्वंसमाचक्ष्वमघवन्निर्भयोभव ॥ ॥ इंद्रउवाच ॥ भगवन्देवदेवेशभक्तानुग्रहकारक ॥ ५२ ॥
दैत्यःपूर्वंमहानासीन्नाडीजंघइतिस्मृतः ॥ ब्रह्मवंशसमुद्भूतोमहोग्रः सुरसूदनः ॥ ५३ ॥ तस्यपुत्रोतिविख्यातोमुरुनामामहासुरः ॥
तस्यचंद्रवतीनामनगरीचगरीयसी ॥ ५४ ॥ तस्यांवसन्सदुष्टात्माविश्वंनिर्जित्यवीर्यवान् ॥ सुरान्स्ववशमानिन्येनिराकृत्यत्रिविष्टपात् ॥
॥ ५५ ॥ इंद्राग्नियमवाय्वीशसोमनिर्ऋतिपाशिनाम् ॥ पदेषुस्वयमेवासीत्सूर्योभूत्वातपत्यपि ॥ ५६ ॥ पर्जन्यः स्वयमेवासीदजेयः
सर्वदैवतैः ॥ जहितंदानवंविष्णोसुराणांजयमावह ॥ ५७ ॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाकोपाविष्टोजनार्दनः ॥ उवाचशत्रुंदेवेंद्रहनिष्येतंम
हाबलम् ॥ ५८ ॥ प्रयांतुसहिताः सर्वेचंद्रवत्यांमहाबलाः ॥ इत्युक्ताः प्रययुःसर्वेपुरस्कृत्यहरिंसुराः ॥ ५९ ॥ दृष्टोदेवैस्तुदैत्यें
द्रोगर्जमानस्तुदानवैः ॥ असंख्यातसहस्रैस्तुदिव्यप्रहरणायुधैः ॥ ६० ॥ हन्यमानास्तदा देवा असुरैर्बाहुशालिभिः ॥ संग्राममंतेसमु
त्सृज्यपलायंतदिशोदश ॥ ६१ ॥ ततोदृष्ट्वाहृषीकेशंसंग्रामे समुपस्थितम् ॥ अन्वधावन्नभिक्रुद्धाविविधायुधपाणयः ॥ ६२ ॥ अथता

न्प्रद्रुतान्दृष्ट्वाशंखचक्रगदाधरः ॥ विव्याधसर्वगात्रेषुशरैराशीविषोपमैः ॥ ६३ ॥ तेनाहतास्तेशतशोदानवानिधनंगताः ॥ एकांगोदा
नवः स्थितत्रायुध्यमानोमुहुर्मुहुः ॥ ६४ ॥ तस्योपरिहृषीकेशोयद्यदायुधमुत्सृजत् ॥ पुष्पवत्तत्समभ्येतिकुंठितंतस्यतेजसा ॥ ६५ ॥
शस्त्रास्त्रैर्विध्यमानोपियदाजेतुं न शक्यते ॥ युयोधचतदाक्रुद्धोबाहुभिः परिघोपमैः ॥ ६६ ॥ बाहुयुद्धंकृतंतेनादिव्यवर्षसहस्रकम् ॥ ते
नश्रांतः सभगवान्गतोबदरिकाश्रमम् ॥ ६७ ॥ तत्रहैमवतीनाम्नीगुहापरमशोभना ॥ तांप्राविशन्महायोगीशयनार्थंजगत्पतिः ॥ ६८ ॥
योजनद्वादशायामाएकद्वाराधनंजय ॥ अहंतत्रप्रसुप्तोस्मिभयभीतोनसंशयः ॥ ६९ ॥ महायुद्धेनतेनैवश्रांतोहंपांडुनंदन ॥ दानवः
पृष्ठतोलग्नःप्रविवेशसतांगुहाम् ॥ ७० ॥ प्रसुप्तंमांतदादृष्ट्वाचिंतयद्दानवोहृदि ॥ हरिमेनंहनिष्येहंदानवानांक्षयावहम् ॥ ७१ ॥
एवंसुदुर्मतेस्तस्यव्यवसायंव्यवस्यच ॥ समुद्भूताममांगेभ्यःकन्यैकाचमहाप्रभा ॥ ७२ ॥ दिव्यप्रहरणादेवीयुद्धायसमुपस्थि
ता ॥ ईक्षितादानवेंद्रेणमुरुणापांडुनंदन ॥ ७३ ॥ युद्धंसमीहितंतेनस्त्रियातत्रप्रयाचितम् ॥ तेनायुध्यतसानित्यंतांदृष्ट्वाविस्मयंगतः
॥ ७४ ॥ केनेयंनिर्मितारौद्राअत्युग्राशनिपातिनी ॥ इत्युक्त्वादानवेंद्रोसौयुयुधेकन्ययातया ॥ ७५ ॥ ततस्तयामहादेव्यात्वर
यादानवोबली ॥ छित्त्वासर्वाणिशस्त्राणिक्षणेनविरथःकृतः ॥ ७६ ॥ बाहुप्रहरणोपेतोधावमानोमहाबलात् ॥ तलेनाहत्यहृदयेतया
देव्यानिपातितः ॥ ७७ ॥ पुनरुत्थायसोधावत्कन्याहननकांक्षया ॥ दानवंपुनरायांतंरोषेणाहत्यतच्छिरः ॥ ७८ ॥ क्षणान्निपातया
मासभूमौतच्चसमुज्ज्वलत् ॥ दैत्यःकृत्तशिराःसोथययौवैवस्वतालयम् ॥ ७९ ॥ शेषाभयार्दितादीनाःपातालंविविशुर्द्विषः ॥ ततः समु

त्थितोदेवःपुरोदृष्ट्वाऽसुरंहतम् ॥ ८० ॥ कन्यांपुरःस्थितांचापिकृतांजलिपुटांनताम् ॥ विस्मयोत्फुल्लनयनःप्रोवाचजगतांपतिः ॥ ८१ ॥
केनायंनिहतःसंख्येदानवोदुष्टमानसः ॥ येनदेवाःसगंधर्वाःसेंद्राश्वसमरुद्गणाः ॥ ८२ ॥ सनागाःसहलोकेशालीलयैवविनिर्जिताः ॥ येना
हंनिर्जितोभीतःश्रांतःसुप्तोगुहामिमाम् ॥ ८३ ॥ केनकारुण्यभावेनरक्षितोहंपलायितः ॥ कन्योवाच ॥ मयाविनिहतोदैत्यस्त्वदंशो
द्भूतयाप्रभो ॥ ८४ ॥ दृष्ट्वासुप्तंहरेत्वांतुदैत्योहंतुंसमुद्यतः ॥ त्रैलौक्यकंटकस्येत्थंव्यवसायंप्रबुध्यच ॥ ८५ ॥ हतोमयादुरात्माऽ
सौदेवतानिर्भयाःकृताः ॥ तवैवाहंमहाशक्तिःसर्वशत्रुभयंकरी ॥ ८६ ॥ त्रैलोक्यरक्षणार्थायहतोलोकभयंकरः ॥ निहतंदानवंदृष्ट्वाकि
माश्चर्यंवदप्रभो ॥ ८७ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ निहतेदानवेंद्रेऽस्मिन्संतुष्टोहंत्वयानघे ॥ हृष्टाःपुष्टाश्चवैदेवाआनंदःसमजायत ॥ ८८ ॥
आनंदस्त्रिषुलोकेषुदेवानांयस्त्वयाकृतः ॥ प्रसन्नोस्म्यनघेतुभ्यंवरंवरयसुव्रते ॥ ८९ ॥ ददामितन्नसंदेहोयत्सुरैरपिदुर्लभम् ॥ कन्यो
वाच ॥ यदितुष्टोसिमेदेवयदिदेयोवरोमम ॥ ९० ॥ तारयेहंमहापापादुपवासपरंनरम् ॥ उपवासस्ययत्पुण्यंतस्यार्द्धंनक्तभोजने ॥ ९१ ॥
तदर्द्धंचभवेत्तस्यएकभुक्तंकरोतियः ॥ यःकरोतिव्रतंभक्त्यादिनेममजितेंद्रियः ॥ ९२ ॥ सगत्वावैष्णवंस्थानंकल्पकोटिशतानिच ॥
भुंजानोविविधान्भोगानुपवासीजितेंद्रियः ॥ ९३ ॥ भगवंस्त्वत्प्रसादेनभवत्वेषवरोमम ॥ उपवासंचनक्तंचएकभुक्तंकरोतियः ॥ ९४ ॥
तस्यधर्मंचवित्तंचमोक्षंदेहिजनार्दन ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ यत्त्वंवदसिकल्याणितत्सर्वंचभविष्यति ॥ ९५ ॥ ममभक्ताश्चयेलोका
स्तवभक्ताश्चयेनराः ॥ त्रिषुलोकेषुविख्याताःप्राप्स्यंतिममसन्निधिम् ॥ ९६ ॥ एकादश्यांसमुत्पन्नाममशक्तिःपराः यतः ॥ अंत

एकादशीत्येवंतवनामभविष्यति ॥ ९७ ॥ दग्ध्वापापानिसर्वाणिदास्यामिपदमव्ययम् ॥ तृतीयाचाष्टमीचैवनवमीचचतुर्दशी
॥ ९८ ॥ एकादशीविशेषेणतिथयोमेमहाप्रियाः ॥ सर्वतीर्थाधिकंपुण्यंसर्वदानाधिकंफलम् ॥ ९९ ॥ सर्वव्रताधिकंचैवसत्यंसत्यं
वदामिते ॥ एवंदत्त्वावरंतस्यास्तत्रैवांतरधीयत ॥ १०० ॥ हृष्टातुष्टातुसाजातातदाएकादशीतिथिः ॥ इमामेकादशींपार्थकरि
ष्यंतिनरास्तुये ॥ १०१ ॥ तेषांशत्रुंहनिष्यामिदास्यामिपरमांगतिम् ॥ अन्येपियेकरिष्यंतिएकादश्यामहाव्रतम् ॥ २ ॥ हरामि
तेषांविघ्नांश्चसर्वांसिद्धिंददामिच ॥ एवमुक्तासमुत्पत्तिरेकादश्याःपृथासुत ॥ ३ ॥ इयमेकादशीनित्यासर्वपापक्षयंकरी ॥ एकैवच
महापुण्यासर्वपापनिषूदनी ॥ ४ ॥ उदितासर्वलोकेषुसर्वसिद्धिकरीतिथिः ॥ शुक्लावाप्यथवाकृष्णाइतिभेदंनकारयेत् ॥ ५ ॥ कर्त
व्येतुउभेपार्थनतुल्याद्वादशीतिथिः ॥ अंतरंनैवकर्तव्यंसमस्तैर्व्रतकारिभिः ॥ ६ ॥ तिथिरेकाभवेत्सर्वापक्षयोरुभयोरपि ॥ तेयांति
परमंस्थानंयत्रास्तेगरुडध्वजः ॥ ७ ॥ धन्यास्तेमानवालोकेविष्णुभक्तिपरायणाः ॥ एकादश्यास्तुमाहात्म्यंसर्वकालंतुयःपठेत् ॥ ८ ॥
अश्वमेधस्ययत्पुण्यंतदाप्नोतिनसंशयः ॥ यःशृणोतिदिवारात्रौनरोविष्णुपरायणः ॥ ९ ॥ तद्भक्तमुखनिष्पन्नांकथांविष्णोःसुमंगलाम् ॥
कुलकोटिसमायुक्तोविष्णुलोकेमहीयते ॥ ११० ॥ एकादश्याश्चमाहात्म्यंपादमेकंशृणोतियः ॥ ब्रह्महत्यादिकंपापंनश्यते नात्रसंश
यः ॥ १११ ॥ विष्णुधर्मःसमोनास्तिगीतार्थेनधनंजय ॥ एकादशीसमंनास्तिव्रतंनामसनातनम् ॥ ११२ ॥ ॥ इतिश्रीकृष्णार्जुनसंवा
देमार्गशीर्षकृष्णैकादशीमाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ ॥ ॥ अथमार्गशीर्षशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ वंदेविष्णुंप्रभुंसाक्षाल्लोकत्रयसुख

---

१ तस्येतिशेषः ।

प्रदम् ॥ विश्वेशंविश्वकर्तारंपुराणंपुरुषोत्तमम् ॥ १ ॥ पृच्छामिदेवदेवेशसंशयोस्तिमहान्मम ॥ लोकानांतुहितार्थायपापानांचक्षयायच
॥ २ ॥ मार्गशीर्षेसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् ॥ कीदृशश्चविधिस्तस्याःकोदेवस्तत्रपूज्यते ॥ ३ ॥ एतदाचक्ष्वमेस्वामिन्विस्तरेणयथात
थम् ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ सम्यक्पृष्टंत्वयाराजन्साधुतेविमलामतिः ॥ ४ ॥ कथयिष्यामिराजेंद्रहरिवासरमुत्तमम् ॥ उत्पन्नासासितेपक्षेद्वा
दशी[1]ममवल्लभा ॥ ५ ॥ मार्गशीर्षेसमुत्पन्नाममदेहान्नराधिप ॥ मुरस्यचवधार्थायप्रख्याताममवल्लभा ॥ ६ ॥ कथितासामयाचैवत्वदग्रेराज
सत्तम ॥ पूर्वमेकादशीराजंस्त्रैलोक्येसचराचरे ॥ ७ ॥ मार्गशीर्षेऽसितेपक्षेचोत्पत्तिरितिनामतः ॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामिमार्गशीर्षसितांतथा
॥ ८ ॥ मोक्षानाम्नातिविख्यातांसर्वपापहरांपराम् ॥ देवंदामोदरंतस्यांपूजयेच्चप्रयत्नतः ॥ ९ ॥ गंधपुष्पादिभिश्चैवगीतनृत्यैःसुमंगलैः ॥
शृणुराजेंद्रवक्ष्यामिकथांपौराणिकींशुभाम् ॥ १० ॥ यस्याःश्रवणमात्रेणवाजपेयफलंलभेत् ॥ अधोगतिंगतायेवैपितृमातृसुतादयः ॥ ११ ॥
अस्याःपुण्यप्रभावेणस्वर्गंयांतिनसंशयः ॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्महिमानंशृणुष्वतम् ॥ १२ ॥ पुरावैनगरेरम्येगोकुलेन्यवसन्नृपः ॥ वैखा
नसेतिराजर्षिःपुत्रवत्पालयन्प्रजाः ॥ १३ ॥ द्विजाश्चन्यवसंस्तत्रचतुर्वेदपरायणाः ॥ एवंसराज्यंकुर्वाणोरात्रौतुस्वप्नमध्यतः ॥ १४ ॥
ददर्शजनकंस्वंतुअधोयोनिगतंनृपः ॥ एवंदृष्ट्वातुतंतत्रविस्मयोत्फुल्ललोचनः ॥ १५ ॥ कथयामासवृत्तांतं द्विजाग्रेस्वप्नसंभवम् ॥ राजो
वाच ॥ मयातुस्वपितादृष्टोनरकेपतितोद्विजाः ॥ १६ ॥ तारयस्वेतिमांतातअधोयोनिगतंसुत ॥ इतिब्रुवाणःसतदामयादृष्टःपितास्वय
म् ॥ १७ ॥ तदाप्रभृतिभोविप्रानाहंशर्मलभाम्यहो ॥ एतद्राज्यंममहदसह्यमसुखंतथा ॥ १८ ॥ अश्वागजारथाश्चैवनमांरोचंतिसर्वे

---

[1] अत्रद्वादशीशब्देनैकादशी ।

था ॥ नकोशोपिसुखायालंनकिंचित्सुखदंमम ॥ १९ ॥ नदारानसुतामह्यंरोचंतेद्विजसत्तमाः ॥ किंकरोमिक्वगच्छामिशरीरंमेतुदह्य
ते ॥ २० ॥ दानंव्रतंतपोयोगोयेनैवममपूर्वजाः ॥ मोक्षमायांतिविप्रेंद्रास्तदेवकथयंतुमे ॥ २१ ॥ किंतेनजीवतालोकेसुपुत्रेणबलीयसा ॥
पितातुयस्यनरकेतस्यजन्मनिरर्थकम् ॥ २२ ॥ ब्राह्मणाऊचुः ॥ पर्वतस्यमुनेरत्रआश्रमोनिकटेनृप ॥ गम्यतांराजशार्दूलभूतंभव्यं
विजानतः ॥ २३ ॥ तेषांश्रुत्वाततोवाक्यंविषण्णोराजसत्तमः ॥ जगामतत्रयत्रासौआश्रमेपर्वतोमुनिः ॥ २४ ॥ ब्राह्मणैर्वेष्टितःशांतैःप्रजा
भिश्चसमंततः ॥ आश्रमोविपुलस्तस्यमुनिभिःसन्निषेवितः ॥ २५ ॥ ऋग्वेदिभिर्याजुषैश्चसामाथर्वणकोविदैः ॥ वेष्टितोमुनिभिस्त
त्रद्वितीयइवपद्मजः ॥ २६ ॥ दृष्ट्वातंमुनिशार्दूलंराजावैखानसस्तदा ॥ जगामचावनिंमूर्ध्नादंडवत्प्रणनामच ॥ २७ ॥ पप्रच्छकुशलं
तस्यसप्तस्वंगेष्वसौमुनिः ॥ राज्येनिष्कंटकत्वंचराजसौख्यसमन्वितम् ॥ २८ ॥ राजोवाच ॥ तवप्रसादात्कुशलमंगेषुममसप्तसु ॥
विभवेष्वनुकूलेषुकश्चिद्विघ्नउपस्थितः ॥ २९ ॥ एतंमेसंशयंब्रह्मन्प्रष्टुंत्वामहमागतः ॥ एवंश्रुत्वानृपवचःपर्वतोमुनिसत्तमः ॥ ३० ॥
ध्यानस्तिमितनेत्रोसौभूतंभव्यंव्यचिंतयत् ॥ मुहूर्तमेकंध्यात्वाचप्रत्युवाचनृपोत्तमम् ॥ ३१ ॥ मुनिरुवाच ॥ जानेहंतवराजेंद्रपितुःपापं
विकर्मणः ॥ पूर्वजन्मनितेपित्रास्वपत्नीद्वयमध्यतः ॥ ३२ ॥ कामासक्तेनचैकस्याऋतुभंगःकृतःस्त्रियः ॥ त्राहिदेहीतिजल्पंत्याअन्य
स्याश्चनराधिप ॥ ३३ ॥ कर्मणातेनसततंनरकेपतितोह्ययम् ॥ राजोवाच ॥ केनव्रतेनदानेनमोक्षस्तस्यभवेन्मुने ॥ ३४ ॥ निरयात्पाप
संयुक्तात्तन्ममाचक्ष्वपृच्छतः ॥ मुनिरुवाच ॥ मार्गशीर्षेसितेपक्षेमोक्षानाम्नीहरेस्तिथिः ॥ ३५ ॥ सर्वैस्तुतद्व्रतंकृत्वापित्रेपुण्यंप्रदीयताम् ॥

तस्याः पुण्यप्रभावेणमोक्षस्तस्यभविष्यति ॥ ३६ ॥ मुनेर्वाक्यंततःश्रुत्वानृपःस्वगृहमागतः ॥ आग्रहायणिकीशुक्लाप्राप्ताभरत
सत्तम ॥ ३७ ॥ अंतःपुरचरैःसर्वैःपुत्रैर्दारैस्तदानृपः ॥ व्रतंकृत्वाविधानेनपित्रेपुण्यंददौनृपः ॥ ३८ ॥ तस्मिन्दत्तेतदापुण्येपुष्पवृष्टिरभू
द्दिवः ॥ वैखानसपितातेनगतःस्वर्गस्तुतोगणैः ॥ ३९ ॥ राजानमंतरिक्षाच्चशुद्धांगिरमभाषत॥स्वस्त्यस्तुतेपुत्रसदेत्यथसत्रिदिवंगतः ॥४०॥
एवंयः कुरुतेराजन्मोक्षामेकादशीमिमाम् ॥ तस्यपापंक्षयंयातिमृतोमोक्षमवाप्नुयात् ॥ ४१ ॥ नातः परतराकाचिन्मोक्षदाविमला
शुभा ॥ पुण्यसंख्यांतुतेषांवैनजानेहंतुयैःकृता ॥ ४२ ॥ पठनाच्छ्रवणाच्चास्यावाजपेयफलंलभेत् ॥ चिंतामणिसमाह्येषास्वर्गमोक्ष
प्रदायिनी ॥ ४३ ॥ ॥ इति श्रीब्रह्मांडपुराणेमार्गशीर्षशुक्लैकादश्यामोक्षानाम्न्यामाहात्म्यं सं० ॥ ॥ अथपौषकृष्णैकादशीकथा ॥ यु
धिष्ठिरउवाच ॥ पौषस्यकृष्णपक्षेतुद्वादशीयाभवेत्प्रभो ॥ किंनामकोविधिस्तस्याःकोदेवस्तत्रपूज्यते ॥ १ ॥ एतदाचक्ष्वमेस्वामि
न्विस्तरेणजनार्दन ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ कथयिष्यामिराजेंद्रभवतःस्नेहकारणात् ॥ २ ॥ तथातुष्टिर्नमेराजन्क्रतुभिश्चाप्तदक्षिणैः ॥
यथातुष्टिर्भवेन्मह्यमेकादश्याव्रतेनवै ॥ ३ ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकर्तव्योहरिवासरः ॥ पौषस्यकृष्णपक्षेतुद्वादशीयाभवेन्नृप ॥ ४ ॥
तस्याश्चैवचमाहात्म्यंशृणुष्वैकाग्रमानसः ॥ ॥ गदितायाश्चवैराजन्नेकादश्योभवंतिहि ॥ ५ ॥ तासामपिहिसर्वासांविकल्पंनैवकारयेत् ॥
अतःपरंप्रवक्ष्यामिपौषेकृष्णाहिद्वादशी ॥ ६ ॥ तस्याविधिंनृपश्रेष्ठलोकानांहितकाम्यया ॥ पौषस्यकृष्णपक्षेयासफलानामनामतः ॥ ७ ॥

---

१ कथायाः ।

नारायणोधिदेवोस्याःपूजयेत्तंप्रयत्नतः ॥ पूर्वेणविधिनाराजन्कर्तव्यैकादशीजिनैः ॥ ८ ॥ नागानांचयथाशेषः पक्षिणांगरुडो यथा ॥ यथाश्वमे
धोयज्ञानांनदीनांजाह्नवीयथा ॥ ९ ॥ देवानांचयथाविष्णुर्द्विपदांब्राह्मणोयथा ॥ व्रतानांचतथाराजन्प्रवरैकादशीतिथिः ॥ १० ॥ तेजनाभरत
श्रेष्ठममपूज्याश्चसर्वशः ॥ हरिवासरसंसक्तावर्ततेयेभृशंनृप ॥ ११ ॥ सफलानाममयाप्रोक्तातस्याः पूजाविधिंशृणु ॥ फलैर्मांपूजयेत्तत्रकालदे
शोद्भवैःशुभैः ॥ १२ ॥ नारिकेलफलैःशुद्धैस्तथावैबीजपूरकैः ॥ जंबीरैर्दाडिमैश्चैवतथापूगफलैरपि ॥ १३ ॥ लवंगैर्विविधैश्चान्यैस्तथा[1]चाम्र
फलादिभिः ॥ पूजयेद्देवदेवेशंधूपैर्दीपैर्यथाक्रमम् ॥ १४ ॥ सफलायां दीपदानंविशेषेण प्र[2]कीर्तितम् ॥ रात्रौजागरणंतत्रकर्तव्यंचप्रयत्नतः ॥
॥ १५ ॥ यावदुन्मिषतेनेत्रंतावज्जागर्तियोनिशि ॥ एकाग्रमानसोभूत्वातस्यपुण्यफलफलंशृणु ॥ १६ ॥ तत्समोनास्तिवैयज्ञस्तीर्थंतत्सदृशंन
हि ॥ तत्समंनव्रतंकिंचिदिहलोकेनराधिप ॥ १७ ॥ पंचवर्षसहस्राणितपस्तप्त्वाचयत्फलम् ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिसफलाजागरेणवै ॥ १८ ॥
श्रूयतांराजशार्दूलसफलायाःकथानकम् ॥ चंपावतीतिविख्यातापुरीमाहिष्मतस्यच ॥ १९ ॥ माहिष्मतस्यराजर्षेश्चत्वारश्चाभवन्सुताः ॥
तेषांमध्येतुयोज्येष्ठः समहापापसंयुतः ॥ २० ॥ परदाराभिगामीचद्यूतवेश्यारतः सदा ॥ पितुर्द्रव्यंसपापिष्ठोगमयामाससर्वशः ॥ २१ ॥ अस
द्वृत्तिरतोनित्यंदेवताद्विजानिंदकः ॥ वैष्णवानांचदेवानांनित्यंनिंदारतःसवै ॥ २२ ॥ ईदृग्विधंतदादृष्ट्वापुत्रंमाहिष्मतोनृपः ॥ रा
ज्यान्निष्कासयामासलुंपकंनामनामतः ॥ २३ ॥ राज्यान्निष्कासितस्तेनपित्राचैवापिबंधुभिः ॥ परिवारजनैः सर्वैस्त्यक्तोराज्ञोभया

---

१ चामलकादिभिरित्यपि क० पाठः । २ प्रदापयेदित्यपिपाठः ।

त्तदा ॥ २४ ॥ लुंपकोपितदात्यक्तश्चिंतयामासचैकलः ॥ मयात्रकिंप्रकर्तव्यंत्यक्तेनपितृबांधवैः ॥ २५ ॥ इतिचिंतापरोभूत्वामतिं
पापेतदाकरोत् ॥ मयातुगमनंकार्यंवनेत्यक्त्वापुरंपितुः ॥ २६ ॥ तस्माद्वनात्पितुःसर्वंव्यापायिष्येपुरंनिशि ॥ दिवावनेचरिष्यामिरात्रा
वपिपितुःपुरे ॥ २७ ॥ इत्येवंसमतिंकृत्वालुंपकोदैवपातितः ॥ निर्जगामपुरात्तस्माद्गतोसौगहनंवनम् ॥ २८ ॥ जीवघातकरोनित्यं
नित्यंस्त्येयपरायणः ॥ सर्वंचनगरंतेनमुषितंपापकर्मणा ॥ २९ ॥ गृहीतश्चपरित्यक्तोलौकैराज्ञोभयात्तदा ॥ जन्मांतरीयपापेनराज्य
भ्रष्टःसपापकृत् ॥ ३० ॥ आमिषाभिरतोनित्यं नित्यं वैफलभक्षकः ॥ आश्रमस्तस्यदुष्टस्यवासुदेवस्यसंमतः ॥ ३१ ॥ अश्वत्थोवर्ततेतत्र
जीर्णोबहुलवार्षिकः ॥ देवत्वंतस्यवृक्षस्यवर्ततेतद्वनेमहत् ॥ ३२ ॥ तत्रैवन्यवसच्चासौलुंपकः पापबुद्धिमान् ॥ एवंकालक्रमेणैववसतस्त
स्यपापिनः ॥ ३३ ॥ दुष्कर्मनिरतस्यास्यकुर्वतःकर्मनिंदितम् ॥ पौषस्यकृष्णपक्षेतुपूर्वस्मिन्सफलादिनात् ॥ ३४ ॥ दशमीदिवसे
राजन्निशायांशीतपीडितः ॥ लुंपकोवस्त्रहीनोवैनिश्चेष्टोह्यभवत्तदा ॥ ३५ ॥ पीडचमानस्तुशीतेनअश्वत्थस्यसमीपगः ॥ ननिद्रान
सुखंतस्यगतप्राणइवाभवत् ॥ ३६ ॥ पीडयन्दशनैर्दंतानेवंसोऽगमयन्निशाम् ॥ भानूदयेपितस्याथनसंज्ञासमजायत ॥ ३७ ॥ लुंपको
गतसंज्ञस्तुसफलादिवसेततः ॥ मध्याह्नसमयेप्राप्तेसंज्ञांलेभेसपार्थिवः ॥ ३८ ॥ प्राप्तसंज्ञोमुहूर्तेनचोत्थितोसौतदासनात् ॥ प्रस्खलं
श्चपदन्यासैःपंगुवच्चलितोमुहुः ॥ ३९ ॥ वनमध्येगतस्तत्रक्षुत्तृषापीडितोभवत् ॥ नशक्तिर्जीवघातेस्यलुंपकस्यदुरात्मनः ॥ ४० ॥
फलानिभूमौपतितान्याहृत्यचसलुंपकः ॥ यावत्सचागतस्तत्रतावदस्तमगाद्रविः ॥ ४१ ॥ किंभविष्यतितातेतिविललापातिदुःखि

तः ॥ फलानितानिसर्वाणिवृक्षमूलेनिवेदयन् ॥ ४२ ॥ इत्युवाचफलैरेभिःप्रीयतांभगवान्हरिः ॥ उपविष्टोलुंपकश्चानिद्रांलेभेनवैनिशि
॥ ४३ ॥ तेनजागरणंमेनेभगवान्मधुसूदनः ॥ फलैश्चपूजनंमेनेसफलायांतथानघ ॥ ४४ ॥ कृतमेवंलुंपकेनह्यकस्माद्व्रतमुत्तमम् ॥ तेन
व्रतप्रभावेणप्राप्तंराज्यमकंटकम् ॥ ४५ ॥ पुण्यांकुरेदयाद्राजन्यथाप्राप्तंतथाशृणु ॥ रवेरुदयवेलायांदिव्योश्वश्चाजगामह ॥ ४६ ॥ दि
व्यवस्तुपरीवारोलुंपकस्यसमीपतः ॥ तस्थौसतुरगोराजन्वागुवाचाशरीरिणी ॥ ४७ ॥ प्राप्नुहित्वंनृपसुतस्वराज्यंहतकंटकम् ॥ वासु
देवप्रसादेनसफलायाः प्रभावतः ॥ ४८ ॥ पितुःसमीपंगच्छत्वंभुंक्ष्वराज्यमकंटकम् ॥ तथेत्युक्त्वात्वसौतत्रदिव्यरूपधरोभवत् ॥ ४९ ॥
कृष्णेमतिश्चतस्यासीत्परमावैष्णवीतथा ॥ दिव्याभरणशोभाढ्यस्तातंनत्वास्थितोगृहे ॥ ५० ॥ वैष्णवायततोदत्तंपित्राराज्यमकंटकम् ॥
कृतंराज्यंतुतेनैववर्षाणिसुबहून्यपि ॥ ५१ ॥ हरिवासरसंलीनोविष्णुभक्तिरतःसदा ॥ मनोज्ञास्त्वस्यपुत्राःस्युर्दाराःकृष्णप्रसादतः ॥ ५२ ॥
ततःसवार्द्धकेप्राप्तेराज्यंपुत्रेनिवेश्यच ॥ वनंगतःसंयतात्माविष्णुभक्तिपरायणः ॥ ५३ ॥ साधयित्वातथात्मानंविष्णुलोकंजगामह ॥
एवंयेवैप्रकुर्वंतिसफलैकादशीव्रतम् ॥ ५४ ॥ इहलोकेयशः प्राप्यमोक्षंयास्यंत्यसंशयम् ॥ धन्यास्तेमानवालोकेसफलाव्रतकारिणः ॥ ५५ ॥
तस्मिञ्जन्मानितेमोक्षंलभंतेनात्रसंशयः ॥ सफलायाश्चमाहात्म्यश्रवणाद्विशांपते ॥ राजसूयफलंप्राप्यवसेत्स्वर्गेचमानवः ॥ ५६ ॥
इतिपौषकृष्णैकादश्याःसफलानाम्न्यामाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ अथपौषशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ कथितावैत्वयाकृष्णसफलै
कादशीशुभा ॥ कथयस्वप्रसादेनशुक्लापौषस्ययाभवत् ॥ १ ॥ किंनामकोविधिस्तस्याःकोदेवस्तत्रपूज्यते ॥ कस्मैतुष्टोहृषीकेशत्व

मेवपुरुषोत्तमः ॥२॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिशुक्लापौषस्ययाभवेत् ॥ तस्याविधिंमहाराजलोकानांचहितायवै ॥३॥ पूर्वेणवि
धिनाराजन्कर्तव्यैषाप्रयत्नतः ॥ पुत्रदेतिचनाम्नासौसर्वपापहरावरा ॥ ४ ॥ नारायणोधिदेवोस्याः कामदःसिद्धिदायकः ॥ नातःपरतराका
चित्रैलोक्येसचराचरे ॥ ५ ॥ विद्यावंतं यशस्वंतंलक्ष्मीवंतंकरोत्यसौ ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिकथांपापहरांपराम् ॥ ६ ॥ पुरीभद्रावती
नाम्नीराजातत्रसुकेतुमान् ॥ तस्यराज्ञोथराज्ञीचशैब्यानाम्नीतिविश्रुता ॥ ७ ॥ पुत्रहीनेनराज्ञाचकालोनीतोमनोरथैः ॥ नैवात्म
जंनृपोलेभेवंशकर्तारमेवच ॥ ८ ॥ तेनैवराज्ञाधर्मेणचिंतितंबहुकालतः ॥ किंकरोमिक्वगच्छामिसुतप्राप्तिः कथंभवेत् ॥ ९ ॥
नराष्ट्रेनपुरेसौख्यंलेभेराजासुकेतुमान् ॥ शैब्ययाकांतयासार्द्धंप्रत्यहंदुःखितोभवत् ॥ १० ॥ तावुभौदंपतीनित्यंचिंताशोकपरायणौ ॥
पितरोस्यजलंदत्तंकवोष्णमुपभुंजते ॥ राज्ञःपश्चान्नपश्यामोयोस्मान्संतर्पयिष्यति ॥ ११ ॥ इत्येवंसंस्मरंतोस्यपितरोदुःखिनोभवन् ॥
नबांधवानमित्राणिनामात्याःसुहृदस्तथा ॥ १२ ॥ रोचंतेतस्यभूपस्यनगजाश्वपदातयः ॥ नैराश्यंभूपतेस्तस्यमनस्येवमजायत ॥ १३ ॥
नरस्यपुत्रहीनस्यनास्तिवैजन्मनःफलम् ॥ अपुत्रस्यगृहंशून्यंहृदयंदुःखितंसदा ॥ १४ ॥ पितृदेवमनुष्याणांनानृणित्वंसुतंविना ॥
तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसुतमुत्पादयेन्नरः ॥ १५ ॥ इहलोकेयशस्तेषांपरलोकेशुभागतिः ॥ येषांतुपुण्यकर्तॄणांपुत्रजन्मगृहेभवेत् ॥ १६ ॥
आयुरारोग्यसंपत्तिस्तेषांगेहेप्रवर्तते ॥ पुत्राःपौत्राश्चलोकाश्चभवेयुः पुण्यकर्मणाम् ॥ १७ ॥ पुण्यंविनानचप्राप्तिर्विष्णुभक्तिंविनातथा ॥
पुत्राणांसंपदोवापिविद्यायाश्चेतिमेमतिः ॥ १८ ॥ एवंचिंतयमानोसौराजाशर्मनलब्धवान् ॥ प्रत्यूषेचिंतयद्राजानिशीथेचिंतयत्तथा ॥ १९ ॥

ततश्चात्मविनाशंवैविचार्याथसुकेतुमान् ॥ आत्मघातेदुर्गतिंचचिंतयित्वातदानृपः ॥ २० ॥ दृष्ट्वात्मदेहंप्रक्षीणमपुत्रत्वं तथैवच ॥
पुनर्विचार्यात्मबुद्ध्याह्यात्मनोहितकारणम् ॥ २१ ॥ अश्वारूढस्ततोराजाजगामगहनंवनम् ॥ पुरोहितादयःसर्वेनजानंति गतंनृपम् ॥
॥ २२ ॥ गंभीरेविपिनेराजामृगपक्षिनिषेविते ॥ विचचारतदातस्मिन्वनवृक्षान्विलोकयन् ॥ २३ ॥ वटानश्वत्थबिल्वांश्चखर्जूरा
न्पनसांस्तथा ॥ बकुलांश्चसदापर्णांस्तिंदुकांस्तिलकानपि ॥ २४ ॥ शालांस्तालांस्तमालांश्चददर्शसरलान्नृपः ॥ इंगुदीककु
भांश्चैवश्लेष्मातकबिभीतकान् ॥ २५ ॥ शल्लकीकरमर्दांश्चपाटलान्खदिरानपि ॥ शाकांश्चैवपलाशांश्चशोभितान्ददृशेपुनः ॥
॥ २६ ॥ मृगव्याघ्रवराहांश्चसिंहान्छाखामृगानपि ॥ गवयान्कृष्णसारांश्चसृगालान्छशकानपि ॥ २७ ॥ वनमार्जारकान्क्रूरान्छ
ल्लकांश्चमरानपि ॥ ददर्शभुजगान्राजावल्मीकादभिनिःसृतान् ॥ २८ ॥ तथावनगजान्मत्तान्कलभैः सहसंगतान् ॥ यूथपांश्चचतु
र्दंतान्करिणीगणमध्यगान् ॥ २९ ॥ तान्दृष्ट्वाचिंतयामासह्यात्मनः सगजान्नृपः ॥ तेषांसविचरन्मध्येराजाशोभामवापह ॥ ३० ॥
महदाश्चर्यसंयुक्तंददर्शविपिनंनृपः ॥ क्वचिच्छिवारुतंशृण्वन्नुलूकविरुतंतथा ॥ ३१ ॥ तांस्तान्पक्षिमृगान्पश्यन्बभ्रामवनमध्यगः ॥ ए
वंददर्शगहनंनृपोमध्यंगतेरवौ ॥ ३२ ॥ क्षुत्तृड्भ्यांपीडितोराजाइतश्चेतश्चधावति ॥ चिंतयामासनृपतिः संशुष्कगलकंधरः ॥ ३३ ॥
मयातुकिंकृतंकर्मप्राप्तंदुःखंयदीदृशम् ॥ मयावैतोषितादेवायज्ञैः पूजाभिरेवच ॥ ३४ ॥ तथैवब्राह्मणादानैस्तोषितामिष्टभोजनैः ॥
प्रजाश्चैवयथाकालंपुत्रवत्परिपालिताः ॥ ३५ ॥ कस्माद्दुःखंमयाप्राप्तमीदृशंदारुणंमहत् ॥ इतिचिंतापरोराजाजगामाथाग्रतोवनम् ॥ ३६ ॥

सुकृतस्यप्रभावेणसरोदृष्टंमनोरमम् ॥ मानसेनस्पर्द्धमानंपद्मिनीपरिशोभितम् ॥ ३७ ॥ कारंडवैश्चक्रवाकैराजहंसैश्चनादितम् ॥
मकरैर्बहुभिर्मत्स्यैरन्यैर्जलचरैर्युतम् ॥ ३८ ॥ समीपेसरसस्तत्रमुनीनामाश्रमान्बहून् ॥ ददर्शराजालक्ष्मीवान्निमित्तैः शुभ
शंसिभिः ॥ ३९ ॥ सव्यात्परतरंचक्षुरपसव्यस्तथाकरः ॥ प्रास्फुरन्नृपतेस्तस्यकथयन्शोभनंफलम् ॥ ४० ॥ तस्यतीरेमुनीन्दृ
ष्ट्वाकुर्वाणान्निगमंजपम् ॥ अवतीर्यहयात्तस्मान्मुनीनामग्रतः स्थितः ॥ ४१ ॥ पृथक्पृथग्ववंदेसमुनींस्तान्संशितव्रतान् ॥ कृतांज
लिपुटोभूत्वादंडवच्चप्रणम्यसः ॥ ४२ ॥ हर्षेणमहताविष्टोबभूवनृपसत्तमः ॥ तमूचुस्तेपिमुनयः प्रसन्नाः स्मोवयंतव ॥ ४३ ॥ कथ
यस्वाद्यवैराजन्यत्तेमनसिवर्तते ॥ राजोवाच ॥ केयूयमुग्रतपसःकाआख्याभवतामपि ॥ ४४ ॥ किमर्थंसंगतायूयंवदंतुममतत्त्वतः
॥ मुनयऊचुः ॥ विश्वेदेवावयंराजन्स्नानार्थमिहचागताः ॥ ४५ ॥ माघोनिकटमायातएतस्मात्पंचमेहनि ॥ अद्यह्येकादशीराज
न्पुत्रदानाममनामतः ॥ ४६ ॥ पुत्रंददात्यसौशुक्लापुत्रदापुत्रमिच्छताम् ॥ राजोवाच ॥ ममापियत्नोमुनयः सुतस्योत्पादनेमहान् ॥
॥ ४७ ॥ यदितुष्टाभवंतोमेपुत्रोवैदीयतांशुभः ॥ मुनयऊचुः ॥ अस्मिन्नेवदिनेराजन्पुत्रदानामवर्तते ॥ ४८ ॥ एकादशीतिथिःख्याता
क्रियतांव्रतमुत्तमम् ॥ आशीर्वादेनचास्माकंकेशवस्यप्रसादतः ॥ ४९ ॥ अवश्यंतवराजेंद्रपुत्रप्राप्तिर्भविष्यति ॥ इत्येवंवचनात्तेषांकृतं
राज्ञाव्रतंशुभम् ॥ ५० ॥ द्वादश्यांपारणंकृत्वामुनीन्नत्वापुनःपुनः ॥ आजगामगृहंराजाराज्ञीगर्भंसमादधे ॥ ५१ ॥ मुनीनांवचनेनैवपुत्रदा
याः प्रसादतः ॥ पुत्रोजातस्तथाकालेतेजस्वीपुण्यकर्मकृत् ॥ ५२ ॥ पितरंतोषयामासप्रजापालोबभूवसः ॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्यंपु

त्रदाव्रतम् ॥ ५३ ॥ लोकानांचहितार्थायतवाग्रेकथितंमया ॥ एतद्व्रतंतुयेमर्त्याःकुर्वंतिपुत्रदाभिधम् ॥ ५४ ॥ पुत्रंप्राप्येहलोके
तुमृतास्तेस्वर्गगामिनः ॥ पठनाच्छ्रवणाद्राजन्नश्वमेधफलंलभेत् ॥ ५५ ॥ इतिश्रीभविष्योत्तरपु०पौषशुक्लैकादश्याः पुत्रदानाम्न्यामाहा
त्म्यंसंपूर्णम् ॥ अथमाघकृष्णैकादशीकथा ॥ दाल्भ्यउवाच ॥ मर्त्यलोकेतुसंप्राप्ताःपापंकुर्वंतिजंतवः ॥ ब्रह्महत्यादिपापैश्चह्यन्यैश्चविविधै
र्युताः ॥ १ ॥ परद्रव्यापहर्तारःपरव्यसनमोहिताः ॥ कथंनायांतिनरकान्ब्रह्मंस्तद्ब्रूहितत्त्वतः ॥ २ ॥ अनायासेनभगवन्दानेनाल्पेन
केनचित् ॥ पापंप्रशममायातियेनतद्वक्तुमर्हसि ॥ ३ ॥ पुलस्त्यउवाच ॥ साधुसाधुमहाभागगुह्यमेतत्सुदुर्लभम् ॥ यन्नकस्यचिदाख्या
तंब्रह्मविष्ण्विंद्रदैवतैः ॥ ४ ॥ तदहंकथयिष्यामित्वयापृष्टोद्विजोत्तम ॥ पौषमासेतुसंप्राप्तेशुचिःस्नातोजितेंद्रियः ॥ ५ ॥ कामक्रोधाभिमानेर्ष्या
लोभपैशुन्यवर्जितः ॥ देवदेवंचसंस्मृत्यपादौप्रक्षाल्यवारिणा ॥ ६ ॥ पुष्यर्क्षेणतुसंगृह्यगोमयंतत्रमानवः ॥ तिलान्प्रक्षिप्यकार्पासंपिंडकां
श्चैवकारयेत् ॥ ७ ॥ अष्टोत्तरशतंहोमेनात्रकार्याविचारणा ॥ माघमासेतुसंप्राप्तेह्याषाढर्क्षंभवेद्यदि ॥ ८ ॥ मूलंवाकृष्णपक्षस्यद्वादश्यांनिय
मंततः ॥ गृह्णीयात्पुण्यफलदंविधानंतस्यमेशृणु ॥ ९ ॥ देवदेवंसमभ्यर्च्यसुस्नातः प्रयतःशुचिः ॥ कृष्णनामानिसंकीर्त्यएकाद
श्यामुपोषितः॥१०॥रात्रौजागरणंकुर्याद्रात्रौहोमंचकारयेत् ॥ अर्चयेद्देवदेवेशंद्वितीयेऽह्निपुनर्हरिम ॥ ११ ॥ चंदनागुरुकर्पूरैर्नैवेद्यं[2]कृसरंतथा ॥

---

१ इतआरभ्यषटतिलाःपापनाशनाइत्यंतग्रंथेनहेमाद्र्युक्ततिलद्वादशीतिलदाह्याख्यव्रतद्वयविधानयोर्मिश्रीकरणेनकिंचिदधिकपूरणेनचैकोविधिरनेनालिखितइतिभाति । २ दद्यादितिशेषः ।

संस्तुत्यनाम्नातेनैवकृष्णाख्येनपुनःपुनः ॥ १२ ॥ कूष्मांडैर्नारिकेलैश्चह्यथवाबीजपूरकैः ॥ सर्वाभावेतुविप्रेंद्रशस्तपूगीफलैर्युतम् ॥ १३ ॥
अर्घ्यंदद्याद्विधानेनपूजयित्वाजनार्दनम् ॥ कृष्णकृष्णकृपालुस्त्वमगतीनांगतिर्भव ॥ १४ ॥ संसारार्णवमग्नानांप्रसीदपरमेश्वर ॥
नमस्तेपुंडरीकाक्षनमस्तेविश्वभावन ॥ १५ ॥ सुब्रह्मण्यनमस्तेऽस्तुमहापुरुषपूर्वज ॥ गृहाणार्घ्यंमयादत्तंलक्ष्म्यासहजगत्पते ॥ १६ ॥
ततस्तुपूजयेद्विप्रमुदकुंभंप्रदापयेत् ॥ छत्रोपानद्युगैःसार्धंकृष्णोमेप्रीयतामिति ॥ १७ ॥ कृष्णाधेनुःप्रदातव्यायथाशक्त्याद्विजोत्तम ॥
तिलपात्रंद्विजश्रेष्ठदद्यात्तत्रविचक्षणः ॥ १८ ॥ स्नानप्राशनयोःशस्ताः श्वेताःकृष्णास्तिलामुने ॥ तान्प्रदद्यात्प्रयत्नेनयथाशक्त्या
द्विजोत्तम ॥ १९ ॥ तिलप्ररोहजाः क्षेत्रेयावत्संख्यास्तिलाद्विज ॥ तावद्वर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीयते ॥ २० ॥ तिलस्नायीतिलो
द्वर्ती तिलहोमी तिलोदकी ॥ तिलभुक्तिलदाताचषट्तिलाःपापनाशकाः ॥ २१ ॥ इयमेवषट्तिलाख्या ॥ नारदउवाच ॥
कृष्णकृष्णमहाबाहोनमस्ते विश्वभावन ॥ षट्तिलैकादशीभूतंकीदृशंफलमश्नुते ॥ २२ ॥ सोपाख्यानंममब्रूहि यदितुष्टोसियादव ॥
श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुब्रह्मन्यथावृत्तंदृष्टंतत्कथयामिते ॥ २३ ॥ मृत्युलोकेपुराह्यासीद्ब्राह्मण्येकाचनारद ॥ व्रतचर्या
रतानित्यंदेवपूजारतासदा ॥ २४ ॥ मासोपवासनिरताममभक्ताचसर्वदा ॥ कृष्णोपवाससंयुक्ताममपूजापरायणा ॥ २५ ॥ शरीरंक्ले
शितंनित्यमुपवासैस्तयाद्विज ॥ दीनानांब्राह्मणानांचकुमारीणांचभक्तितः ॥ २६ ॥ गृहादिकंप्रयच्छंतीसर्वकालंमहामतिः ॥ अतिकृच्छ्र
रतासातुसर्वकालेषुवैद्विज ॥ २७ ॥ ब्राह्मणानान्नदानेनतर्पितादेवतानच ॥ ततःकालेनमहतामयावैचिंतितंद्विज ॥ २८ ॥ शुद्धमस्याःशरीरं

हिव्रतैःकृच्छ्रैर्नसंशयः ॥ अर्जितोवैष्णवोलोकःकायक्लेशेनवैतया ॥ २९ ॥ नदत्तमन्नदानंहियेनतृप्तिःपराभवेत् ॥ विचिंत्यैवंमयाब्रह्मन्
मृत्युलोकमुपेत्यच ॥ ३० ॥ कापालंरूपमास्थायभिक्षापात्रेणयाचिता ॥ ब्राह्मण्युवाच ॥ कस्मात्त्वमागतोब्रह्मन् वदसत्यंममाग्रतः ॥ ३१ ॥
पुनरेवमयाप्रोक्तंदेहिभिक्षांचसुंदरि ॥ तयाकोपेनमहतामृत्पिंडस्ताम्रभाजने ॥ ३२ ॥ क्षिप्तोयावदहंब्रह्मन्पुनः स्वर्गंगतोद्विज ॥ ततःकालेन
महतातापसीसुमहाव्रता ॥ ३३ ॥ सदेहास्वर्गमायाताव्रतचर्याप्रभावतः ॥ मृत्पिंडस्यप्रभावेणगृहंप्राप्तंमनोरमम् ॥ ३४ ॥ परंतच्चैव
विप्रर्षेधान्यकोशविवर्जितम् ॥ गृहंयावत्प्रविश्यैषानकिंचित्तत्रपश्यति ॥ ३५ ॥ तावद्गृहाद्विनिष्क्रम्यममांतेचागताद्विज ॥ क्रोधेनमहता
विष्टाइदंवचनमब्रवीत् ॥ ३६ ॥ मयाव्रतैश्चकृच्छ्रैश्चह्युपवासैरनेकशः ॥ पूजयाऽऽराधितोदेवःसर्वलोकस्यभावनः ॥ ३७ ॥ नतत्रदृश्यते
किंचिद्गृहेममजनार्दन ॥ ततश्चोक्तामयासातुगृहंगच्छयथागतम् ॥ ३८ ॥ आगमिष्यंतिसुतरांकौतूहलसमन्विताः ॥ द्रष्टुंत्वांदेवपत्न्यस्तु
दिव्यरूपसमन्विताः ॥ ३९ ॥ द्वारंनोद्घाटयविनाषट्तिलापुण्यवाचनात् ॥ एवमुक्तागतासातुयावद्वैमानुषीगृहम् ॥ अत्रांतरेसमायाता
देवपत्न्यश्चनारद ॥ ४० ॥ ताभिश्चकथितंतत्रत्वांद्रष्टुंहिसमागताः ॥ द्वारमुद्घाटयत्वंचपश्यामस्त्वांशुभानने ॥ ४१ ॥ मानुष्युवाच ॥
यदिद्रष्टुंसमायाताः सत्यंवाच्यंविशेषतः ॥ षट्तिलायाव्रतंपुण्यंद्वारोद्घाटनकारणात् ॥ ४२ ॥ एकापिनावदत्तत्रषट्तिलैकादशीव्रतम् ॥ अन्य
याकथितंतत्रद्रष्टव्यामानुषीमया ॥ ४३ ॥ ततोद्वारंसमुद्घाट्यदृष्टाताभिश्चमानुषी ॥ नदेवीनचगंधर्वीनासुरीनचपन्नगी ॥ ४४ ॥ दृष्टापूर्वं
तथानारीयादृशीयंद्विजर्षभ ॥ देवीनामुपदेशेनषट्तिलायाव्रतंकृतम् ॥ ४५ ॥ मानुष्यासत्यव्रतयाभुक्तिमुक्तिफलप्रदम् ॥ रूपकांतिसमायु

त्क्षणेनसमवापसा ॥ ४६ ॥ धनंधान्यंचवस्त्रादिसुवर्णंरौप्यमेवच ॥ भवनंसर्वसंपन्नंषट्तिलायाःप्रसादतः ॥ ४७ ॥ अतितृष्णान
कर्तव्याचित्तशाठ्यंविवर्जयेत् ॥ आत्मवित्तानुसारेणतिलान्वस्त्रादिदापयेत् ॥ ४८ ॥ लभतेचैवमारोग्यंततोजन्मनिजन्मनि ॥ दारिद्र्यं
नचकष्टंचनचदौर्भाग्यमेवच ॥ ४९ ॥ नभवेद्वैद्विजश्रेष्ठषट्तिलायामुपोषणात् ॥ अनेनविधिनाब्रह्मंस्तिलदानान्नसंशयः ॥ ५० ॥
मुच्यतेपातकैःसर्वैर्नात्रकार्याविचारणा ॥ दानंचविधिनासम्यक्सर्वपापप्रणाशनम् ॥ नानर्थःकश्चिन्नायासःशरीरेमुनिसत्तम ॥
॥ ५१ ॥ ॥ इतिश्री भवि० माघकृष्णैकादश्याः षट्तिलानाम्न्यामाहात्म्यंसं० ॥ ॥ अथमाघशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥
कृष्णकृष्णाप्रमेयात्मन्नादिदेवजगत्पते ॥ स्वेदजाअंडजाश्चैवउद्भिज्जाश्चजरायुजाः ॥ १ ॥ तेषांकर्ताविकर्तात्वंपालकःक्षयकारकः ॥ माघ
स्यकृष्णपक्षेतुषट्तिलाकथितात्वया ॥ २ ॥ शुक्लेयैकादशीतांचकथयस्वप्रसादतः ॥ किंनामाकोविधिस्तस्याःकोदेवस्तत्रपूज्यते ॥ ३ ॥
॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ कथयिष्यामिराजेंद्रशुक्लेमाघस्ययाभवेत् ॥ जयानाम्नीतिविख्यातासर्वपापहरापरा ॥ ४ ॥ पवित्रापापहंत्रीचकाम
दामोक्षदानृणाम् ॥ ब्रह्महत्यापहंत्रीचपिशाचत्वविनाशिनी ॥ ५ ॥ नैवतस्याव्रतेचीर्णेप्रेतत्वंजायतेनृणाम् ॥ नातःपरतराकाचित्पापघ्नी
मोक्षदायिनी ॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्येयंप्रयत्नतः ॥ ६ ॥ श्रूयतांराजशार्दूलकथापौराणिकीशुभा ॥ पंकजाख्यपुराणेस्यामहिमा
कथितोमया ॥ ७ ॥ एकदानाकलोकेवैइंद्रोराज्यंचकारह ॥ देवाश्चतत्रसौख्येननिवसंतिमनोरमे ॥ ८ ॥ पीयूषपाननिरताह्यप्सरोगणसेवि
ताः ॥ नंदनंतुवनंतत्रपारिजातोपशोभितम् ॥ ९ ॥ रमयंतिरमंत्यत्रह्यप्सरोभिर्दिवौकसः ॥ एकदारममाणोऽसौदेवेंद्रःस्वेच्छयानृप ॥ १० ॥

नर्तयामासहर्षात्सपंचाशत्कोटिनायिकाः ॥ गंधर्वास्तत्रगायंतिगंधर्वैः पुष्पदंतकः ॥ ११ ॥ चित्रसेनश्चतत्रैवचित्रसेनसुतातथा ॥ मालि
नीतिचनाम्नातुचित्रसेनस्यकामिनी ॥ १२ ॥ मालिन्यांतुसमुत्पन्नः पुष्पवानितिनामतः ॥ तस्यपुष्पवतः पुत्रोमाल्यवान्नामनामतः ॥
॥ १३ ॥ गंधर्वीपुष्पवत्याख्यामाल्यवत्यतिमोहिता ॥ कामस्यचशरैस्तीक्ष्णैर्विद्धांगीसाबभूवह ॥ १४ ॥ तयाभावकटाक्षैश्चमाल्यवां
स्तुवशीकृतः ॥ लावण्यरूपसंपत्त्यातस्यारूपंनृपशृणु ॥ १५ ॥ बाहूतस्यास्तुकामेनकंठपाशौकृताविव ॥ चंद्रवद्वदनंतस्यानयनेश्रवणा
यते ॥ १६ ॥ कर्णौतुशोभितौतस्याः कुंडलाभ्यांनृपोत्तम ॥ कंठोग्रैवेयसंयुक्तोदिव्याभरणभूषितः ॥ १७ ॥ पीनोन्नतौकुचौतस्यास्तौ
हेमकलशाविव ॥ अतिक्षामंतदुदरंमुष्टिमात्रंचमध्यमम् ॥ १८ ॥ नितंबौविपुलौतस्याविस्तीर्णंजघनस्थलम् ॥ चरणौशोभमानौतौरक्तो
त्पलसमद्युती ॥ १९ ॥ ईदृश्यांपुष्पवत्यांसमाल्यवानपिमोहितः ॥ शक्रस्यपरितोषायनृत्यार्थंतौसमागतौ ॥ २० ॥ गायमानौचतौतत्र
ह्यप्सरोगणसंगतौ ॥ नशुद्धगानंगायेतांचित्तभ्रमसमन्वितौ ॥ २१ ॥ बद्धदृष्टीतथान्योन्यं कामबाणवशंगतौ ॥ ज्ञात्वालेखर्षभस्तत्रसंगतं
मानसंतयोः ॥ २२ ॥ कालक्रियाणांसंलोपात्तथागीतावभंजनात् ॥ चिंतयित्वातुमघवानवज्ञानंतथाऽऽत्मनः ॥ २३ ॥ कुपितश्चतयोरि
त्थंशापंदास्यन्निदंजगौ ॥ धिग्वांपापगतौमूढावाज्ञाभंगकरौमम ॥ २४ ॥ युवांपिशाचौभवतंदंपतीरूपधारिणौ ॥ मृत्युलोकमनुप्राप्तौभुं
जानौ कर्मणः फलम् ॥ २५ ॥ एवंमघवताशप्तावुभौदुःखितमानसौ ॥ हिमवंतमनुप्राप्ताविंद्रशापविमोहितौ ॥ २६ ॥ उभौपिशाच
तांप्राप्तौदारुणंदुःखमेवच ॥ संतप्तमानसौतत्रमहाकृच्छ्रगतावुभौ ॥ २७ ॥ गंधंरसंचस्पर्शंचनजानीतोविमोहितौ ॥ पीड्यमानौ

तुदाहेनदेहपातकरेणच ॥ २८ ॥ तौननिद्रासुखंप्राप्तौकर्मणातेनपीडितौ ॥ परस्परंखादमानौचेरतुर्गिरिगह्वरम् ॥ २९ ॥ पीडयमानौतु
शीतेनतुषारप्रभवेणतौ ॥ दंतघर्षंप्रकुर्वाणौरोमांचितवपुर्धरौ ॥ ३० ॥ ऊचेपिशाचःशीतार्तःस्वपत्नींतुपिशाचिकाम् ॥ किमावाभ्यांकृतं
पापमत्यंतंदुःखदायकम् ॥ ३१ ॥ येनप्राप्तंपिशाचत्वंस्वेनदुष्कृतकर्मणा ॥ नरकंदारुणंमन्ये पिशाचत्वंचगर्हितम् ॥ ३२ ॥ तस्मात्सर्वं
प्रयत्नेनपापंनैवसमाचरेत् ॥ इतिचिंतापरौतत्रह्यास्तांदुःखेनकर्शितौ ॥३३॥दैवयोगात्तयोःप्राप्तामाघस्यैकादशीसिता ॥ जयानाम्नीति विख्या
तातिथीनामुत्तमातिथिः॥३४॥तस्मिन्दिनेतुसंप्राप्तेतावाहारविवर्जितौ॥आसातेतत्रनृपतेजलपानविवर्जितौ ॥३५॥ नकृतोजीवघातश्चनपत्रफ
लभक्षणम् ॥ अश्वत्थस्यसमीपेतुपतितौदुःखसंयुतौ ॥ ३६ ॥ रविरस्तंगतोराजंस्तथैवस्थितयोस्तयोः ॥ प्राप्ताचैवनिशाघोरादारुणाशीतका
रिणी॥३७॥वेपमानौतुतौतत्रहिमेनचजडीकृतौ ॥ परस्परेणसंलग्नौगात्रयोर्भुजयोरपि ॥३८॥ ननिद्रांनरतिंतत्रनतौसौख्यमविंदताम् ॥ एवंतौ
राजशार्दूलशापेनेंद्रस्यपीडितौ ॥ ३९ ॥ इत्थंतयोर्दुःखितयोर्निर्जगामतदानिशा ॥ जयायास्तुव्रतेचीर्णैरात्रौ जागरणे कृते ॥ ४० ॥ तयोर्व्रत
प्रभावेणयथाह्यासीत्तथाशृणु ॥ द्वादशीदिवसेप्राप्तेताभ्यांचीर्णेजयाव्रते ॥ ४१ ॥ विष्णोःप्रभावान्नृपतेपिशाचत्वंतयोर्गतम् ॥ पुष्पवती
माल्यवांश्चपूर्वरूपौबभूवतुः ॥ ४२ ॥ पुरातनस्नेहयुतौपूर्वालंकारसंयुतौ ॥ विमानमधिरूढौतावप्सरोगणसेवितौ ॥ ४३ ॥ स्तूयमानौतु
गंधर्वैस्तुंबुरुप्रमुखैस्तथा ॥ हावभावसमायुक्तौगतौनाकेमनोरमे ॥ ४४ ॥ देवेंद्रस्याग्रतोगत्वाप्रणामंचक्रतुर्मुदा ॥ तथाविधौतुतौदृष्ट्वामघ
वान्विस्मितोऽब्रवीत् ॥ ४५ ॥ इंद्रउवाच ॥ वदतंकेनपुण्येनपिशाचत्वंविनिर्गतम् ॥ ममशापवशंप्राप्तौकेनदेवेनमोचितौ ॥ ४६ ॥ माल्य

वानुवाच ॥ वासुदेवप्रसादेनजायायाःसुव्रतेनच ॥ पिशाचत्वंगतंस्वामिन्सत्यंभक्तिप्रभावतः ॥४७॥ इतिश्रुत्वावचस्तस्यप्रत्युवाचसुरेश्वरः ॥
पवित्रौपावनौजातौवंदनीयौममापिच ॥ ४८ ॥ हरिवासरकर्तारौविष्णुभक्तिपरायणौ ॥ हरिभक्तिरतायेचशिवभक्तिरतास्तथा ॥ ४९ ॥
अस्माकमपितेमर्त्याःपूज्यावंद्यानसंशयः ॥ विहरस्वयथासौख्यंपुष्पवत्यासुरालये ॥ ५० ॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्योहरिवासरः ॥
जयानामेतिराजेंद्रब्रह्महत्यापहारकः ॥ ५१ ॥ सर्वदानानिदत्तानियज्ञास्तेनकृतानृप ॥ सर्वतीर्थेषुसुस्नातःकृतंयेनजयाव्रतम् ॥ ५२ ॥
यःकरोतिनरोभक्त्याश्रद्धायुक्तोजयाव्रतम् ॥ कल्पकोटिशतंयावद्वैकुंठेमोदतेध्रुवम् ॥ ५३ ॥ पठनाच्छ्रवणाद्राजन्नग्निष्टोमफलंलभेत् ॥ ५४ ॥
इति श्रीभ० माघशुक्लैकादश्याजयायामाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ अथफाल्गुनकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ फाल्गुनस्यासितेपक्षे
किंनामैकादशीभवेत् ॥ वासुदेवकृपासिन्धोकथयस्वप्रसादतः ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ कथयिष्यामिराजेंद्रकृष्णायाफाल्गुनी
भवेत् ॥ विजयेतिचसाप्रोक्ताकर्तॄणांजयदासदा ॥ २ ॥ तस्याश्चव्रतमाहात्म्यंसर्वपापहरंपरम् ॥ नारदः परिपप्रच्छब्रह्माणं कमला
सनम् ॥ ३ ॥ फाल्गुनस्यासितेपक्षेविजयानामयातिथिः ॥ तस्याव्रतंसुरश्रेष्ठकथयस्वप्रसादतः ॥ ४ ॥ इतिपृष्टो नारदेनप्रत्यु
वाचपितामहः ॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणुनारदवक्ष्यामिकथांपापहरांपराम् ॥ ५ ॥ पुरातनंव्रतंह्येतत्पवित्रंपापनाशनम् ॥ यन्नकस्य
चिदाख्यातंमयैतद्विजयाव्रतम् ॥ ६ ॥ जयंददातिविजयानृणांचैवनसंशयः ॥ रामस्तपोवनंयातोवर्षाण्येवचतुर्दश ॥ ७ ॥ न्यव

सत्पंचवट्यांतुससीतश्चसलक्ष्मणः ॥ तत्रैववसतस्तस्यराघवस्यमहात्मनः ॥ ८ ॥ रावणेनहृताभार्यासीतानाम्नीतपस्विनी ॥ तेनदुःखेन
रामोऽसौमोहमभ्यागतस्तदा ॥ ९ ॥ भ्रमञ्जटायुषंतत्रददर्शविगतायुषम् ॥ कबंधोनिहतःपश्चाद्भ्रमतारण्यमध्यतः ॥ १० ॥ राज्ञेविज्ञाप्य
तत्सर्वंसोपिमृत्युवशंगतः ॥ सुग्रीवेणसमंसख्यमजर्यंसमजायत ॥ ११ ॥ वानराणामनीकानिरामार्थंसंगतानिवै ॥ ततोहनूमताद्दृष्टालंको
द्यानेतुजानकी ॥ १२ ॥ रामसंज्ञपनंतस्यैदत्तंकर्ममहत्कृतम् ॥ समेत्यरामेणपुनःसर्वंतत्रनिवेदितम् ॥ १३ ॥ अथश्रुत्वारामचंद्रोवाक्यं
चैवहनूमतः ॥ सुग्रीवानुमतेनैवप्रस्थानंसमरोचयत् ॥ १४ ॥ सगत्वावानरैःसार्द्धंतीरंनदनदीपतेः ॥ दृष्ट्वाब्धिंदुस्तरंरामोविस्मितोभूत्क
पिप्रियः ॥ १५ ॥ प्रोत्फुल्ललोचनोभूत्वालक्ष्मणंवाक्यमब्रवीत् ॥ सौमित्रेकेनपुण्येनतार्यतेवरुणालयः ॥ १६ ॥ अगाधसलिलैःपूर्णोनक्रै
र्भीमैःसमाकुलः ॥ उपायंनैवपश्यामियेनैवसुतरोभवेत् ॥ १७ ॥ लक्ष्मणउवाच ॥ आदिदेवस्त्वमेवासिपुराणपुरुषोत्तम ॥ बकदाल्भ्योमु
निश्चात्रवर्ततेद्वीपमध्यतः ॥ १८ ॥ अस्मात्स्थानाद्योजनार्द्धेमाश्रमस्तस्यराघव ॥ अनेनदृष्टाब्रह्माणोबहवोरघुनंदन ॥ १९ ॥ तंपृच्छग
त्वाराजेंद्रपुराणमृषिपुंगवम् ॥ इतिवाक्यंततःश्रुत्वालक्ष्मणस्यातिशोभनम् ॥ ॥ २० ॥ जगामराघवोद्रष्टुंबकदाल्भ्यंमहामुनिम् ॥ प्रण
नाममुनिंमूर्ध्नारामोविष्णुमिवामराः ॥ २१ ॥ मुनिर्ज्ञात्वाततोरामंपुराणपुरुषोत्तमम् ॥ केनापिकारणेनैवप्रविष्टंमानुषींतनुम् ॥ २२ ॥ उवा
चसऋषिस्तत्रकुतोरामतवागमः ॥ रामउवाच ॥ त्वत्प्रसादादहोविप्रवरुणालयसन्निधिम् ॥ २३ ॥ आगतोस्मिससैन्योऽत्रलंकांजेतुंसरा
क्षसाम् ॥ भवतश्चानुकूल्येनतीर्यतेऽब्धिर्यथामया ॥ २४ ॥ तमुपायंवदमुनेप्रसादंकुरुसुव्रत ॥ एतस्मात्कारणादेवद्रष्टुंत्वाहमुपागतः ॥ २५ ॥

मुनिरुवाच ॥ कथयिष्याम्यहंरामव्रतानामुत्तमंव्रतम् ॥ कृतेनयेनसहसाविजयस्तेभविष्यति ॥ २६ ॥ लंकांजित्वाराक्षसांश्चदीर्घांकीर्तिम
वाप्स्यसि ॥ एकाग्रमानसोभूत्वाव्रतमेतत्समाचर ॥ २७ ॥ फाल्गुनस्यासितेपक्षेविजयैकादशीभवेत् ॥ तस्याव्रतेकृतेरामविजयस्तेभवि
ष्यति ॥ २८ ॥ निःसंशयंसमुद्रंचतरिस्यसिसवानरः ॥ विधिस्तुश्रूयतां रामव्रतस्यास्यफलप्रदः ॥ २९ ॥ दशमीदिवसेप्राप्तेकुंभमेकंचका
रयेत् ॥ हैमंवाराजतंवापिताम्रंवाप्यथमृन्मयम् ॥ ३० ॥ स्थापयेत्स्थंडिलेकुंभंजलपूर्णंसपल्लवम् ॥ सप्तधान्यान्यधस्तस्ययववानु
परिविन्यसेत् ॥ ३१ ॥ तस्योपरिन्यसेद्देवंहैमंनारायणंप्रभुम् ॥ एकादशीदिनेप्राप्तेप्रातःस्नानंसमाचरेत् ॥ ३२ ॥ निश्चलेस्थापि
तेकुंभेगंधमाल्यानुलेपिते ॥ गंधैर्धूपैस्तथादीपैर्नैवेद्यैर्विविधैरपि ॥ ३३ ॥ दाडिमैर्नालिकेरैश्चपूजयेच्चविशेषतः ॥ कुंभाग्रेतद्दिनंरामने
तव्यंभक्तिभावतः ॥ ३४ ॥ रात्रौजागरणंतत्रतस्याग्रेकारयेद्बुधः ॥ द्वादशीदिवसेप्राप्तेमार्तंडस्योदयेनृप ॥ ३५ ॥ नीत्वाकुंभंजलोद्देशेनद्यां
प्रस्रवणेतथा ॥ तडागेस्थापयित्वावापूजयित्वायथाविधि ॥ ३६ ॥ दद्यात्सदैवतंकुम्भं ब्राह्मणेवेदपारगे ॥ कुंभेनसहराजेंद्रमहादानानि
दापयेत् ॥ ३७ ॥ अनेनविधिनारामयूथपैः सहसंगतः ॥ कुरुव्रतंप्रयत्नेनविजयस्तेभविष्यति ॥ ३८ ॥ इतिश्रुत्वावचोरामोयथोक्तम
करोत्तथा ॥ कृतेव्रतेसविजयीबभूवरघुनन्दनः ॥३९॥ अनेनविधिनाराजन्येकुर्वंतिनराव्रतम् ॥ इहलोकेजयस्तेषांपरलोकस्तथाऽक्षयः॥४०॥

---

१ नारायणमितिशेषः।

एतस्मात्कारणात्पुत्र कर्तव्यंविजयाव्रतम् ॥ विजयायाश्चमाहात्म्यंसर्वकिल्बिषनाशनम् ॥ पठनाच्छ्रवणात्तस्यवाजपेयफलंलभेत् ॥ ४१ ॥
इतिश्रीस्कंदपु० फाल्गुनकृष्णैकादश्याविजयानाम्न्यामाहात्म्यंसमाप्तम् ॥ ॥ अथफाल्गुनशुक्लैकादशीकथा ॥ मांधातोवाच ॥ वदब्रह्म
न्महाभागयेनश्रेयोभवेन्मम ॥ कृपयातद्ब्रह्मयोनेयद्यनुग्राह्यतामयि ॥ १ ॥ सरहस्यंसेतिहासंव्रतानामुत्तमंव्रतम् ॥ वसिष्ठउवाच ॥ कथ
याम्यधुनातुभ्यंसर्वव्रतफलप्रदम् ॥ २ ॥ आमलक्याव्रतंराजन्महापातकनाशनम् ॥ मोक्षदंसर्वलोकानांगोसहस्रफलप्रदम् ॥३ ॥ अत्रैवोदाह
रंतीममितिहासंपुरातनम् ॥ यथामुक्तिमनुप्राप्तोव्याधोहिंसासमन्वितः ॥ ४ ॥ वैदिशंनामनगरंहृष्टपुष्टजनावृतम् ॥ ब्राह्मणैःक्षत्रियैर्वैश्यैःशूद्रै
श्चसमलंकृतम् ॥ ५ ॥ रुचिरंनृपशार्दूलब्रह्मघोषनिनादितम् ॥ ननास्तिकोदुष्कृतिकस्तस्मिन्पुरवरेसदा ॥६॥ तत्रसोमान्वयोराजाविख्यातः
शाशबिंदवः ॥ राजाचैत्ररथोनामधर्मात्मासत्यसंगरः ॥७॥ नानायुतबलः श्रीमाञ्शस्त्रशास्त्रार्थपारगः ॥ तस्मिन्प्रशासतिधर्मज्ञेधर्मात्मनिधरां
प्रभो ॥ ८ ॥ कृपणोनैवकुत्रापिदृश्यतेनैवनिर्धनः ॥ सुकालःक्षेममारोग्यंनदुर्भिक्षंनचेतयः ॥ ९ ॥ विष्णुभक्तिरतालोकास्तस्मिन्पुरवरे
सदा ॥ हरिपूजारताश्चैवराजाचापिविशेषतः ॥१०॥ नशुक्लांनैवकृष्णांचद्वादशींभुंजतेजनाः॥सर्वधर्मान्परित्यज्यहरिभक्तिपरायणाः ॥ ११ ॥
एवंसंवत्सराजग्मुर्बहवोराजसत्तम ॥ जनस्यसौख्ययुक्तस्य हरिभक्तिरतस्यच ॥ १२ ॥ अथकालेनसंप्राप्ताद्वादशीपुण्यसंयुता ॥ फाल्गुनस्य
सितेपक्षेनाम्नाह्यामलकीस्मृता ॥ १३ ॥ तामवाप्यजनाःसर्वेबालकाःस्थविरान्नृप ॥ नियमंचोपवासंचसर्वेचक्रुर्नराविभो ॥ १४ ॥ महाफलं
व्रतंज्ञात्वास्नानंकृत्वानदीजले ॥ तत्रदेवालयेराजालोकयुक्तोमहाप्रभुः॥१५॥पूर्णकुंभमवस्थाप्यच्छत्रोपानहसंयुतम् ॥ पंचरत्नसमायुक्तंदिव्यगं

धाधिवासितम् ॥ १६ ॥ दीपमालान्वितंचैवजामदग्न्यसमन्वितम् ॥ पूजयामासुरव्यग्राधात्रींचमुनिभिर्जनाः ॥ १७ ॥ जामदग्न्यनमस्तेस्तु
रेणुकानंदवर्धन ॥ आमलकीकृतच्छायभुक्तिमुक्तिवरप्रद ॥ १८ ॥ धात्रिधातृसमुद्भूतेसर्वपातकनाशिनि ॥ आमलकिनमस्तुभ्यंगृहाणार्घो
दकंमम ॥ १९ ॥ धात्रिब्रह्मस्वरूपासित्वंतुरामेणपूजिता ॥ प्रदक्षिणाविधानेनसर्वपापहराभव ॥ २० ॥ तत्रजागरणंचक्रुर्जनाःसर्वेस्वभ
क्तितः ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुव्याधस्तत्रसमागतः ॥ २१ ॥ क्षुधाश्रमपरिख्यातोमहाभारेणपीडितः ॥ कुटुंबार्थंजीवघातीसर्वधर्मबहिष्कृतः
॥ २२ ॥ जागरंतत्रसोपश्यदामलक्यांक्षुधान्वितः ॥ दीपमालाकुलंदृष्ट्वातत्रैवनिषसादसः ॥ २३ ॥ किमेतदितिसंचिन्त्यप्राप्तवान्विस्मयं
भृशम् ॥ ददर्शकुंभंतत्रस्थंदेवंदामोदरंतथा ॥ २४ ॥ ददर्शामलकीवृक्षंतत्रस्थांश्चैवदीपकान् ॥ वैष्णवंचतथाऽऽख्यानंशुश्रावपठतांनृणा
म् ॥ २५ ॥ एकादश्याश्चमाहात्म्यंशुश्रावक्षुधितोपिसन् ॥ जाग्रतस्तस्यसारात्रिर्गताविस्मितचेतसः ॥ २६ ॥ ततःप्रभातसमयेविविशुर्न
गरंजनाः ॥ व्याधोपिगृहमागत्यबुभुजेप्रीतमानसः ॥ २७ ॥ ततःकालेनमहताव्याधःपंचत्वमागतः ॥ एकादश्याःप्रभावेणरात्रौजागरणे
नच ॥ २८ ॥ राज्यंप्रपेदेसुमहच्चतुरंगबलान्वितम् ॥ जयंतीनामनगरीतत्रराजाविदूरथः ॥ २९ ॥ तस्मात्सतनयोजज्ञेनाम्नावसुरथोबली ॥
चतुरंगबलोपेतोधनधान्यसमन्वितः ॥ ३० ॥ दशायुतानिग्रामाणांबुभुजेभयवर्जितः ॥ तेजसाऽऽदित्यसदृशःकांत्याचंद्रसमप्रभः ॥ ३१ ॥
पराक्रमेविष्णुसमःक्षमयापृथिवीसमः ॥ धार्मिकःसत्यवादीचविष्णुभक्तिपरायणः ॥ ३२ ॥ ब्रह्मज्ञःकर्मशीलश्चप्रजापालनतत्परः ॥ यजते
विविधान्यज्ञान्सराजापरदर्पहा ॥ ३३ ॥ दानानिविविधान्येवप्रददातिचसर्वदा ॥ एकदामृगयांयातोदैवान्मार्गपरिच्युतः ॥ ३४ ॥

नदिशोनैवविदिशोवेत्तितत्रमहीपतिः ॥ उपधायचशेर्मूलमेकाकीगहनेवने ॥ ३५ ॥ श्रांतश्चक्षुधितोत्यंतंसंविवेशमहीपतिः ॥ अत्रांतरेम्ले
च्छगणःपर्वतांतरवासभाक् ॥ ३६ ॥ आययौतत्रयत्रास्तेराजापरबलार्दनः ॥ कृतवैरास्तुतेराज्ञासर्वत्रोपतापिताः ॥ ३७ ॥ परिवार्यत
तस्तस्थूराजानंभूरिदक्षिणम् ॥ हन्यतांहन्यतांचायंपूर्ववैरविरुद्धधीः ॥ ३८ ॥ अनेनानेहताःपूर्वंपितरोभ्रातरःसुताः ॥ पौत्राश्चभा
गिनेयाश्चमातुलाश्चनिपातिताः ॥ ३९ ॥ निष्कासिताश्चस्वस्थानाद्विक्षिताश्चदिशोदश ॥ एतावदुक्त्वातेसर्वेतत्रैनंहंतुमुद्यताः ॥ पाशैश्च
पट्टिशैःखङ्गैर्बाणैर्धनुषिसंस्थितैः ॥ ४० ॥ सर्वाणिशस्त्राणिसमापतंतितेनवैशरीरेप्रविशंतितस्य ॥ तेचापिसर्वेहतशस्त्रसंघाम्लेच्छाबभूवुर्ग
तजीवदेहाः ॥ ४१ ॥ यदापिचालितुंतत्रनशेकुस्तेऽरयोभृशम् ॥ शस्त्राणिकुंठतांजग्मुःसर्वेषांहतचेतसाम् ॥ ४२ ॥ दीनाबभू
वुस्तेसर्वेयेतंहंतुंसमागताः ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुतस्यराज्ञःशरीरतः ॥ ४३ ॥ निःसृताप्रमदाह्येकासर्वावयवशोभना ॥ ४४ ॥
दिव्यगंधसमायुक्तादिव्याभरणभूषिता ॥ दिव्यमाल्यांबरधराभ्रुकुटीकुटिलानना ॥ ४५ ॥ [1]स्फुलिंगाभ्यांचनेत्राभ्यांपावकंवमतीबहु ॥
चक्रोद्यतकराचैवकालरात्रिरिवापरा ॥ ४६ ॥ अभ्यधावतसंक्रुद्धाम्लेच्छानत्यंतदुःखितान् ॥ निहताश्चयदाम्लेच्छास्तेविकर्मरतास्त
था ॥ ४७ ॥ ततोराजाविबुद्धःसन्ददर्शमहदद्भुतम् ॥ हतान्म्लेच्छगणान्दृष्ट्वाराजाहर्षमवापसः ॥ ४८ ॥ इहकेनहताम्लेच्छाअ
त्यंतंवैरिणोमम ॥ केनचेदंमहत्कर्मकृतमस्मद्धितार्थिना ॥ ४९ ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुवागुवाचाशरीरिणी ॥ तंस्थितंनृपतिंदृष्ट्वानिकामं

---

[1] स्फुलिंगसदृशाभ्यांरक्ताभ्यामित्यर्थः ।

विस्मयान्वितम् ॥ ५० ॥ शरणंकेशवादन्योनास्तिकोपिद्वितीयकः ॥ इतिश्रुत्वाऽऽकाशवाग्भिर्विस्मयोत्फुल्ललोचनः ॥ ५१ ॥ वनात्त
स्मात्सकुशलीसमायातःसभूमिभुक् ॥ राज्यंचकारधर्मात्माधरायांदेवतेशवत् ॥ ५२ ॥ वसिष्ठउवाच ॥ तस्मादामलकींराजन्येकुर्वंतिन
रोत्तमाः ॥ तेयांतिवैष्णवंलोकंनात्रकार्याविचारणा ॥ ५३ ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे आमलक्याख्यफाल्गुनशुक्लैकादशीमाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥
॥ अथचैत्रकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ फाल्गुनस्यसितेपक्षेश्रुतासाऽऽमलकीमया ॥ चैत्रस्यकृष्णपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत्
॥ १ ॥ कोविधिःकिंफलंतस्याब्रूहिकृष्णममाग्रतः ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुराजेंद्रवक्ष्यामिपापमोचनिकाव्रतम् ॥२॥ यल्लोमशोब्रवीत्पृष्टोमां
धात्राचक्रवर्तिना ॥ मांधातोवाच ॥ भगवञ्छ्रोतुमिच्छामिलोकानांहितकाम्यया ॥ ३ ॥ चैत्रमास्यसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् ॥ को
विधिःकिंफलंतस्याःकथयस्वप्रसादतः ॥ ४ ॥ लोमशउवाच ॥ चैत्रमास्यसितेपक्षेनाम्नावैपापमोचनी ॥ एकादशीसमाख्यातापिशाचत्ववि
नाशिनी ॥ ५ ॥ शृणुतस्याःप्रवक्ष्यामिकामदांसिद्धिदांनृप ॥ कथांविचित्रांशुभदांपापघ्नींधर्मदायिनीम् ॥ ६ ॥ पुराचैत्ररथोद्देशेअप्सरोग
णसेविते ॥ वसंतसमयेप्राप्तेपुष्पैराकुलितेवने ॥ ७ ॥ गंधर्वकन्यास्तत्रैवरमंतिसहकिन्नरैः ॥ पाकशासनमुख्याश्चक्रीडंतेचदिवौकसः ॥ ८ ॥
नापरंसुंदरंकिंचिद्वनाच्चैत्ररथाद्वनम् ॥ तस्मिन्वनेतुमुनयस्तपंतेबहुलंतपः ॥ ९ ॥ सहदेवैस्तुमघवारमतेमधुमाधवौ ॥ एकोमुनिवरस्तत्र
मेधावीनामनामतः ॥ १० ॥ अप्सरास्तंमुनिवरंमोहनायोपचक्रमे ॥ मंजुघोषेतिविख्याताभावंतस्यविचिन्वती ॥ ११ ॥ क्रोशमात्रंस्थिता

तस्यभयादाश्रमसन्निधौ ॥ गायंतीमधुरंसाधुपीडयंतीविपंचिकाम् ॥ १२ ॥ गायंतींतामथालोक्यपुष्पचंदनवेष्टिताम् ॥ कामोपिविजया
कांक्षीशिवभक्तंमुनीश्वरम् ॥ १३ ॥ तस्याःशरीरसंसर्गंशिववैरमनुस्मरन् ॥ कृत्वाभ्रुवौधनुष्कोटीगुणंकृत्वाकटाक्षकम् ॥ १४ ॥ मार्गणौ
नयनेकृत्वापक्षयुक्तौयथाक्रमम् ॥ कुचौकृत्वापटकुटींविजयायोपसंस्थितः ॥ १५ ॥ मंजुघोषाभवत्तत्रकामस्येववरूथिनी ॥ मेधाविनंमु
निंदृष्ट्वासापिकामेनपीडिता ॥ १६ ॥ यौवनोद्भिन्नदेहोऽसौमेधाव्यतिविराजते ॥ सितोपवीतसहितो दंडी स्मरइवापरः ॥ १७ ॥ मंजुघोषा
स्थितातत्रदृष्ट्वातंमुनिपुंगवम् ॥ मदनस्यवशंप्राप्तामंदंमंदमगायत ॥ १८ ॥ रणद्वलयसंयुक्तांसिंजन्नूपुरमेखलाम् ॥ गायंतींभावसंयुक्तांविलो
क्यमुनिपुंगवः ॥ १९ ॥ मदनेनससैन्येननीतोमोहवशंबलात् ॥ मंजुघोषासमागम्यमुनिंदृष्ट्वातथाविधम् ॥ २० ॥ हावभावकटाक्षैस्तुमो
हयामासचांगना ॥ अधःसंस्थाप्यवीणां सा सस्वजेतंमुनीश्वरम् ॥ २१ ॥ वल्लीवाकुलितावृक्षंवातवेगेनवेपिता ॥ सोपिरेमेतयासार्द्धंमेधावीमु
निपुंगवः ॥ २२ ॥ तस्मिन्नेववनोद्देशेदृष्ट्वातद्देहमुत्तमम् ॥ शिवतत्त्वंसविस्मृत्यकामतत्त्ववशंगतः ॥ २३ ॥ ननिशांनदिनंसोपिरमञ्ज्ञा
नातिकामुकः ॥ बहुलश्चगतःकालोमुनेराचारलोपकः ॥ २४ ॥ मंजुघोषादेवलोकगमनायोपचक्रमे ॥ गच्छंतीप्रत्युवाचाथरमंतंमुनिपुं
गवम् ॥ २५ ॥ आदेशोदीयतांब्रह्मन्स्वधामगमनायमे ॥ मेधाव्युवाच ॥ अद्यैवत्वंसमायाताप्रदोषादौवरानने ॥ २६ ॥ यावत्प्रभातसं
ध्यास्यात्तावत्तिष्ठममांतिके ॥ इतिश्रुत्वामुनेर्वाक्यंभयभीताबभूवसा ॥ २७ ॥ पुनर्वै रमयामास तंमुनिंनृपसत्तम ॥ मुनिशापभयाद्भीताब

---

१ तांमंजुघोषामालोक्यविजयाकांक्षीकामोपिशिववैरमनुस्मरन्तस्याःशरीरसंसर्गादिकंकृत्वाशिवभक्तंमुनीश्वरंप्रतिविजयायोपसंस्थितःअभूदितिशेषः ।

हुलान्परिवत्सरान् ॥ २८ ॥ वर्षाणिसप्तपंचाशन्नवमासान्दिनत्रयम् ॥ सारेमेमुनिनातस्यनिशार्द्धमिवचाभवत् ॥ २९ ॥ सातंपुनरुवाचा
थतस्मिन्कालेगतेमुनिम् ॥ आदेशोदीयतांब्रह्मन्गंतव्यंस्वगृहेमया ॥ ३० ॥ मेधाव्युवाच ॥ प्रातःकालोधुनैवास्तेश्रूयतांवचनंमम ॥ कु
र्वेसंध्यांदिनं यावत्तावत्त्वंसुस्थिराभव ॥ ३१ ॥ इतिवाक्यंमुनेःश्रुत्वाभयानंदसमाकुलम् ॥ स्मितंकृत्वातुसाकिंचित्प्रत्युवाचसुविस्मि
ता ॥ ३२ ॥ अप्सराउवाच ॥ कियत्प्रमाणाविप्रेंद्रतवसंध्यागताकिल ॥ मयिप्रसादंकृत्वातुगतःकालोविचार्यताम् ॥ ३३ ॥ इतित
स्या वचः श्रुत्वाविस्मयोत्फुल्ललोचनः ॥ सध्यात्वाह्यादिविप्रेंद्रःप्रणाममकरोत्तदा ॥ ३४ ॥ समाश्चसप्तपंचाशद्गताममतयासह ॥ नेत्राभ्यां
विस्फुलिंगान्समुंचमानोतिकोपनः ॥ ३५ ॥ कालरूपांचतांदृष्ट्वातपसःक्षयकारिणीम् ॥ दुःखार्जितंममतपोनीतंतदनयाक्षयम् ॥ ३६ ॥
विचार्येत्थंसकंपोष्टोमुनिस्तुव्याकुलेंद्रियः ॥ तांशशापचमेधावीत्वंपिशाचीभवेतिहि ॥ ३७ ॥ धिक्त्वांपापेदुराचारेकुलटेपातकप्रिये ॥
तस्यशापेनसादग्धाविनयावनतास्थिता ॥ ३८ ॥ उवाचवचनंसुभ्रूःप्रसादंवांछतीमुनिम् ॥ कृत्वाप्रसादंविप्रेंद्रशापस्योपशमंकुरु ॥ ३९ ॥
सतांसंगेहिभवतिमित्रत्वंसप्तमेपदे ॥ त्वयासहममब्रह्मन्गताः सुबहवःसमाः ॥ ४० ॥ एतस्मात्कारणात्स्वामिन्प्रसादंकुरुसुव्रत ॥ मुनि
रुवाच ॥ शृणुमेवचनंभद्रेशापानुग्रहकारकम् ॥ ४१ ॥ किंकरोमित्वयापापेक्षयंनीतंमहत्तपः ॥ चैत्रस्यकृष्णपक्षेयाभवेदेकादशी
शुभा ॥ ४२ ॥ पापमोचनिकानामसर्वपापक्षयंकरी ॥ तस्याव्रतेकृतेसुभ्रूःपिशाचत्वंप्रयास्यति ॥ ४३ ॥ इत्युक्त्वातांसमेधा
वीजगामापितुराश्रमम् ॥ तमागतंसमालोक्यच्यवनः प्रत्युवाचह ॥ ४४ ॥ किमेतद्विहितंपुत्रत्वयापुण्यक्षयःकृतः ॥ मेधाव्युवाच ॥

पापंकृतंमहत्तातरमिताचाप्सरामया ॥.४५ ॥ प्रायश्चित्तंब्रूहिममयेनपापक्षयोभवेत् ॥ च्यवनउवाच ॥ चैत्रस्यचासितेपक्षेनाम्नावैपाप
मोचनी ॥ ४६ ॥ अस्याव्रतेकृतेपुत्रपापराशिःक्षयंव्रजेत् ॥ इतिश्रुत्वापितुर्वाक्यंकृतंतेनव्रतोत्तमम् ॥ ४७ ॥ गतंपापंक्षयंतस्यपुण्ययुक्तो
बभूवसः ॥ साप्येवंमंजुघोषाचकृत्वातद्व्रतमुत्तमम् ॥ ४८ ॥ पिशाचत्वविनिर्मुक्तापापमोचनिकाव्रतात् ॥ दिव्यरूपधराभूत्वागतानाकंवरा
प्सराः ॥ ४९ ॥ लोमशउवाच ॥ इत्थंभूतप्रभावंहिपापमोचनिकाव्रतम् ॥ पापमोचनिकांराजन्येकुर्वंतीहमानवाः ॥ ५० ॥ तेषांपापंच
यत्किंचित्तत्सर्वंक्षीणतांव्रजेत् ॥ पठनाच्छ्रवणादस्यागोसहस्रफलंलभेत् ॥ ५१ ॥ ब्रह्महाहेमहारीचसुरापोगुरुतल्पगः ॥ व्रतस्यचास्य
करणात्पापमुक्ताभवंतिते ॥ बहुपुण्यप्रदंह्येतत्करणाद्व्रतमुत्तमम् ॥ ५२ ॥ इतिश्रीभवि०पापमोचनिकाख्यचैत्रकृष्णैकादशीमा०सं० ॥
अथचैत्रशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ वासुदेवनमस्तुभ्यंकथयस्वममाग्रतः ॥ चैत्रस्यशुक्लपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ १ ॥
श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुष्वैकमनाराजन्कथामेकाम्पुरातनीम् ॥ वसिष्ठोयामकथयत्प्राग्दिलीपायपृच्छते ॥ २ ॥ दिलीपउवाच ॥ भगवन्
श्रोतुमिच्छामिकथयस्वप्रसादतः ॥ चैत्रेमासिसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् ॥ ३ ॥ वसिष्ठउवाच ॥ साधुपृष्टंनृपश्रेष्ठकथयामितवा
ग्रतः ॥ चैत्रस्यशुक्लपक्षेतुकामदानामनामतः ॥ ४ ॥ एकादशीपुण्यतमापापेंधनदवानलः ॥ शृणुराजन्कथामेतां पापघ्नींपुत्रदायिनी
म् ॥ ५ ॥ पुराभोगिपुरेरम्येहेमरत्नविभूषिते ॥ पुंडरीकमुखानागानिवसंतिमदोत्कटाः ॥ ६ ॥ तस्मिन्पुरेपुंडरीकोराजाराज्यंकरोतिच ॥

---

१ पुण्यवर्द्धिनीमित्यापिपाठः ।

गंधर्वैःकिन्नरैश्चैवह्यप्सरोभिःससेव्यते ॥ ७ ॥ वराप्सरातुललितागंधर्वौललितस्तथा ॥ उभौरागेणसंयुक्तौदंपतीकामपीडितौ ॥ ८ ॥ रेमा
तेस्वगृहेरम्येधनधान्ययुतेसदा ॥ ललितायास्तुहृदयेपतिर्वसतिसर्वदा ॥ ९ ॥ हृदयेतस्यललितानित्यंवसतिभामिनी ॥ एकदापुंडरी
काद्याःक्रीडंतःसदसिस्थिताः ॥ १० ॥ गीतगानंप्रकुरुतेललितोदयितांविना ॥ पदबंधेस्खलज्जिह्वोबभूवललितांस्मरन् ॥ ११ ॥ मनोभावंवि
दित्वाऽस्यककोटानागसत्तमः ॥ पदबंधच्युतिंतस्यपुंडरीकेन्यवेदयत् ॥ १२ ॥ क्रोधसंरक्तनयनःपुंडरीकोभवत्तदा ॥ शशापललितंतत्रमदं[1]
नातुरचेतसम् ॥ १३ ॥ राक्षसोभवदुर्बुद्धेक्रव्यादःपुरुषादकः ॥ यतः पत्नीवशोजातोगायंश्चैवममाग्रतः ॥ १४ ॥ वचनात्तस्यराजेंद्ररक्षो
रूपोबभूवह ॥ रौद्राननोविरूपाक्षोदृष्टमात्रोभयंकरः ॥ १५ ॥ बाहूयोजनविस्तीर्णौमुखंकंदरसन्निभम् ॥ चंद्रसूर्यनिभेनेत्रेग्रीवापर्वतसन्नि
भा ॥ १६ ॥ नासारंध्रेतुविवरेअधरौयोजनार्द्धकौ ॥ शरीरंतस्यराजेंद्रउत्थितंयोजनाष्टकम् ॥ १७ ॥ ईदृशोराक्षसःसोभूद्भुंजानःकर्मणः
फलम् ॥ ललितातमथालोक्यस्वपतिंविकृताकृतिम् ॥ १८ ॥ चिंतयामास मनसा दुःखेन महतार्दिता ॥ किंकरोमिक्वगच्छा
मि पतिः शापेनपीडितः ॥ १९ ॥ इतिसंस्मृत्यमनसानशर्मलभतेतुसा ॥ चचारपतिनासार्द्धंललितागहनेवने ॥ २० ॥ बभ्रा
मविपिनेदुर्गेकामरूपःसराक्षसः ॥ निर्घृणःपापनिरतोविरूपःपुरुषादकः ॥ २१ ॥ नसुखंलभतेरात्रौनदिवातापपीडितः ॥ ललिता
दुःखितातीवपतिंदृष्ट्वातथाविधम् ॥ २२ ॥ भ्रमंतीतेनसार्द्धंसारुदतीगहनेवने ॥ कदाचिदगमद्विंध्यशिखरेबहुकौतुके ॥ २३ ॥ ऋष्यशृंगमुने

---

[1] गायंतंमदनातुरमित्यपिपाठः ।

स्तत्रदृष्ट्वाश्रमपदंशुभम ॥ शीघ्रंजगामललिताविनयावनतास्थिता ॥ २४ ॥ प्रत्युवाचमुनिर्दृष्ट्वाकात्वंकस्यसुताशुभे ॥ किमर्थंत्वमिहायाता
सत्यंवदममाग्रतः ॥ २५ ॥ ललितोवाच ॥ वीरधन्वेतिगंधर्वःसुतांतस्यमहात्मनः ॥ ललितांनाममांविद्धिपत्यर्थमिहचागताम् ॥ २६ ॥
भर्तामेशापदोषेणराक्षसोभून्महामुने ॥ रौद्ररूपोदुराचारस्तंदृष्ट्वानास्तिमेसुखम् ॥ २७ ॥ सांप्रतंशाधिमांब्रह्मन्प्रायश्चित्तंकरोमितत् ॥
येनपुण्येनमेभर्ताराक्षसत्वाद्विमुच्यते ॥ २८ ॥ ऋषिरुवाच ॥ चैत्रमासस्यरंभोरुशुक्लपक्षेऽस्तिसांप्रतम् ॥ कामदैकादशीनाम्नायाकृता
कामदानृणाम् ॥ २९ ॥ कुरुष्वतद्व्रतंभद्रेविधिपूर्वंमयोदितम् ॥ तस्यव्रतस्ययत्पुण्यंतत्स्वभर्त्रेप्रदीयताम् ॥ ३० ॥ दत्तेपुण्येक्षणात्त
स्यशापदोषःप्रशाम्यति ॥ इतिश्रुत्वामुनेर्वाक्यंललिताहर्षिताभवत् ॥ ३१ ॥ उपोष्यैकादशींराजनद्वादशीदिवसेतदा ॥ विप्रस्यैवसमीपे
तुवासुदेवाग्रतःस्थिता ॥ ३२ ॥ वाक्यमूचेतुललितास्वपत्युस्तारणायवै ॥ मयातुयद्व्रतंचीर्णंकामदायाउपोषणम् ॥ ३३ ॥ तस्यपुण्य
प्रभावेनगच्छत्वस्यपिशाचता ॥ ललितावचनादेवंवर्तमानोपितत्क्षणे ॥ ३४ ॥ गतपापः सललितोदिव्यदेहोबभूवह ॥ राक्षसत्वंगतंतस्य
प्राप्तोगंधर्वतांपुनः ॥ ३५ ॥ हेमरत्नसमाकीर्णोरेमेललितयासह ॥ तौविमानसमारूढौपूर्वरूपाधिकावुभौ ॥ ३६ ॥ दंपतीचाप्यशोभेतां
कामदायाःप्रभावतः ॥ इतिज्ञात्वानृपश्रेष्ठकर्तव्यैषाप्रयत्नतः ॥ ३७ ॥ लोकानांचहितार्थायतवाग्रेकथितामया ॥ ब्रह्महत्यादिपापघ्नीपिशा
चत्वविनाशिनी ॥ ३८ ॥ नातःपरतराकाचित्त्रैलोक्येसचराचरे ॥ पठनाच्छ्रवणाद्वापिवाजपेयफलंलभेत् ॥ ३९ ॥ इति श्रीवाराहपुराणेका

---

१ राक्षसरूपेण ।

मदानामचैत्रशुक्लैकादशीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥ अथवैशाखकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ वैशाखस्यासितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् ॥
महिमानंकथयमेवासुदेवनमोस्तुते ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ सौभाग्यदायिनीराजन्निहलोकेपरत्रच ॥ वैशाखकृष्णपक्षेतुनाम्नाचैववरूथिनी
॥ २ ॥ वरूथिन्याव्रतेनैवसौख्यंभवतिसर्वदा ॥ पापहानिश्चभवतिसौभाग्यप्राप्तिरेवच ॥ ३ ॥ दुर्भगायाकरोत्येनांसास्त्रीसौभाग्यमाप्नुयात् ॥
लोकानांचैवसर्वेषांभुक्तिमुक्तिप्रदायिनी ॥ ४ ॥ सर्वपापहरानृणांगर्भवासनिकृंतनी ॥ वरूथिन्याव्रतेनैवमांधातास्वर्गतिंगतः ॥ ५ ॥ धुंधुमारा
दयश्चान्येराजानोबहवस्तथा ॥ ब्रह्माकपालनिर्मुक्तोबभूवभगवान्भवः ॥ ६ ॥ दशवर्षसहस्राणितपस्तप्यतियोनरः ॥ तत्तुल्यंफलमाप्नोतिवरूथिन्या
व्रतादपि ॥ ७ ॥ कुरुक्षेत्रेरविग्रहेस्वर्णभारंददातियः ॥ तत्तुल्यंफलमाप्नोतिवरूथिन्याव्रतान्नरः ॥ ८ ॥ श्रद्धावान्यस्तुकुरुतेवरूथिन्याव्रतंनरः ॥ वांछि
तंलभतेसोपिइहलोकेपरत्रच ॥ ९ ॥ पवित्रापावनीह्येषामहापातकनाशिनी ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदाचापिकर्तॄणांनृपसत्तम ॥ १० ॥ अश्वदानान्नृप
श्रेष्ठगजदानंविशिष्यते ॥ गजदानाद्भूमिदानंतिलदानंततोधिकम् ॥ ११ ॥ ततःसुवर्णदानंतुअन्नदानंततोधिकम् ॥ अन्नदानात्परंदानंन
भूतंनभविष्यति ॥ १२ ॥ पितृदेवमनुष्याणांतृप्तिरन्नेनजायते ॥ तत्समंकविभिःप्रोक्तंकन्यादानंनृपोत्तम ॥ १३ ॥ धेनुदानंचतत्तुल्यमित्या
हभगवान्स्वयम् ॥ प्रोक्तेभ्यःसर्वदानेभ्योविद्यादानंविशिष्यते ॥ १४ ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिनरःकृत्वावरूथिनीम् ॥ कन्यावित्तेनजीवंति
येनराः पापमोहिताः ॥ १५ ॥ तेनरानरकंयांतियावदाभूतसंप्लवम् ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेननग्राह्यंकन्यकाधनम् ॥ १६ ॥ यश्चगृह्णातिलोभे
नकन्यांक्रीत्वाचतद्धनम् ॥ सोन्यजन्मनिराजेंद्रओतुर्भवतिनिश्चितम् ॥ १७ ॥ कन्यांवित्तेनयोदद्याद्यथाशक्तिस्वलंकृताम् ॥ तत्पुण्यसख्यांक

तुंहिचित्रगुप्तोनवेत्त्यलम् ॥ १८ ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिनरःकृत्वावरूथिनीम् ॥ कांस्यंमांसंमसूरान्नंचणकान्कोद्रवांस्तथा ॥ शाकंमधुपरा
न्नंचपुनर्भोजनमैथुने ॥ १९ ॥ वैष्णवोव्रतकर्ताचदशम्यांदशवर्जयेत् ॥ द्यूतक्रीडांचनिद्रांचतांबूलंदंतधावनम् ॥ २० ॥ परापवादंपैशुन्यं
पतितैःसहभाषणम् ॥ क्रोधंचैवानृतंवाक्यमेकादश्यांविवर्जयेत् ॥ २१ ॥ कांस्यंमांसंमसूरांश्चक्षौद्रंवितथभाषणम् ॥ व्यायामंचप्रयासंच
पुनर्भोजनमैथुने ॥ २२ ॥ क्षारंतैलंपरान्नंचद्वादश्यांपरिवर्जयेत्॥ अनेनविधिनाराजन्विहितायैर्वरूथिनी ॥ सर्वपापक्षयंकृत्वाददात्यंतेऽक्ष
यांगतिम् ॥ २३ ॥ रात्रौजागरणंकृत्वापूजितोयैर्जनार्दनः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तास्तेयांतिपरमांगतिम् ॥ २४ ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकर्तव्या
पापभीरुभिः ॥ [1]क्षंपारितनयाद्भीतैर्नरदेववरूथिनी ॥ २५ ॥ पठनाच्छ्रवणाद्राजन्गोसहस्रफलंलभेत् ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकेम
हीयते ॥ २६ ॥ इति श्री० भ० वैशाखकृष्णैकादश्यावरूथिन्याख्यायामाहात्म्यंसमाप्तम् ॥ ॥ अथवैशाखशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउ
वाच ॥ वैशाखशुक्लपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ किंफलंकोविधिस्तस्याः कथयस्वजनार्दन ॥ १ ॥ ॥श्रीकृष्णउवाच ॥ कथयामिक
थामेतांशृणुत्वंधर्मनंदन ॥ वसिष्ठोयामकथयत्पुरारामायपृच्छते ॥ २ ॥ रामउवाच ॥ भगवन्श्रोतुमिच्छामिव्रतानामुत्तमंव्रतम् ॥ सर्व
पापक्षयकरंसर्वदुःखनिकृंतनम् ॥ ३ ॥ मयादुःखानिभुक्तानिसीताविरहजानिवै ॥ ततोहंभयभीतोऽस्मिपृच्छामित्वांमहामुने ॥ ४ ॥ व
सिष्ठउवाच ॥ साधुपृष्टंत्वयारामतवैषानैष्ठिकीमतिः ॥ त्वन्नामग्रहणेनैवपूतोभवतिमानवः ॥ ५ ॥ तथापिकथयिष्यामिलोकानांहितका

---

[1] यमात् ।

म्यया ॥ पवित्रंपावनानांचव्रतानामुत्तमंव्रतम् ॥ ६ ॥ वैशाखस्यसितेपक्षेद्वादशीरामयाभवेत् ॥ मोहिनीनामसाप्रोक्तासर्वपापहरापरा
॥ ७ ॥ मोहजालात्प्रमुच्येतपातकानांसमूहतः ॥ अस्याव्रतप्रभावेणसत्यंसत्यंवदाम्यहम् ॥ ८ ॥ अतस्तुकारणाद्रामकर्त
व्यैषाभवादृशैः ॥ पातकानांक्षयकरीमहादुःखविनाशिनी ॥ ९ ॥ शृणुष्वैकमनारामकथांपुण्यप्रदांशुभाम् ॥ यस्याःश्रवणमात्रे
णमहापापंप्रणश्यति ॥ १० ॥ सरस्वत्यास्तटेरम्येपुरीभद्रावतीशुभा ॥ द्युतिमान्नामनृपतिस्तत्रराज्यंकरोतिवै ॥ ११ ॥ सोमवंशोद्भवो
रामधृतिमान्सत्यसंगरः ॥ तत्रवैश्योनिवसतिधनधान्यसमृद्धिमान् ॥ १२ ॥ धनपालइतिख्यातः पुण्यकर्मप्रवर्तकः ॥ प्रपासत्राद्यायतन
तडागारामकारकः ॥ १३ ॥ विष्णुभक्तिपरःशांतस्तस्यासन्पंचपुत्रकाः ॥ सुमनाद्युतिमांश्चैवमेधावीसुकृतीतथा ॥ १४ ॥ पंचमोधृष्टबुद्धि
श्चमहापापरतःसदा ॥ वारस्त्रीसंगनिरतोविटगोष्ठीविशारदः ॥ १५ ॥ द्यूतादिव्यसनासक्तःपरस्त्रीरतिलालसः ॥ नदेवांश्चातिथीन्वृद्धान्पि
तॄंश्चार्चद्द्विजानपि ॥ १६ ॥ अन्यायकर्तादुष्टात्मापितृद्रव्यक्षयंकरः ॥ अभक्ष्यभक्षकःपापः सुरापानरतः सदा ॥ १७ ॥ वेश्याकंठक्षि
प्तबाहुर्भ्रमद्दृष्टिश्चतुष्पथे ॥ पित्रानिष्कासितोगेहात्परित्यक्तश्चबांधवैः ॥ १८ ॥ स्वदेहभूषणान्येवंक्षयंनीतानितेनवै ॥ गणिकाभिःपरित्य
क्तोनिंदितश्चधनक्षयात् ॥ १९ ॥ ततश्चिंतापरोजातोवस्त्रहीनःक्षुधार्दितः ॥ किंकरोमिक्वगच्छामिकेनोपायेनजीव्यते ॥ २० ॥ तस्कर
त्वंसमारब्धंतत्रैवनगरेततः ॥ गृहीतोराजपुरुषैर्मुक्तश्चपितृगौरवात् ॥ २१ ॥ पुनर्बद्धःपुनर्मुक्तःपुनर्मुक्तःसवैभटैः ॥ धृष्टबुद्धिर्दुराचारोनिबद्धो
निगडैर्दृढैः ॥ २२ ॥ कशाघातैस्ताडितश्चपीडितश्चपुनःपुनः ॥ नस्थातव्यंहिमंदात्मंस्त्वयामद्देशगोचरे ॥ २३ ॥ एवमुक्त्वाततोराज्ञामो

चितोद्दढबंधनात् ॥ निर्जगामभयात्तस्यगतोसौगहनंवनम् ॥ २४ ॥ क्षुत्तृषापीडितश्चायमितश्चेतश्चधावति ॥ सिंहवन्निजघानासौमृग
सूकरचित्तलान् ॥ २५ ॥ आमिषाहारनिरतोवनेतिष्ठतिसर्वदा ॥ शरासनेशरंकृत्वानिषंगंपृष्ठसंगतम् ॥ २६ ॥ अरण्यचारिणोहंतिद
क्षिणश्चचतुष्पदान् ॥ चकोरांश्चमयूरांश्चकंकांस्तित्तिरिमूषकान् ॥ २७ ॥ एतानन्यान्हंतिनित्यंधृष्टबुद्धिःसनिर्घृणः ॥ पूर्वजन्मकृतैःपापै
र्निमग्नःपापकर्दमे ॥ २८ ॥ दुःखशोकसमाविष्टश्चिंतयन्सोप्यहर्निशम् ॥ कौंडिन्यस्याश्रमंप्राप्तःकस्माच्चित्पुण्यगौरवात् ॥ २९ ॥ मा
धवेमासिजाह्नव्यांकृतस्नानंतपोधनम् ॥ आससादधृष्टबुद्धिःशोकभारेणपीडितः ॥ ३० ॥ तद्वस्त्रबिंदुस्पर्शेनगतपाप्माहताशुभः ॥ कौंडिन्य
स्याग्रतः स्थित्वाप्रत्युवाचकृतांजलिः ॥३१॥ धृष्टबुद्धिरुवाच ॥ प्रायश्चित्तंवदब्रह्मन्विनावित्तेनयद्भवेत् ॥ आजन्मकृतपापस्यनास्तिवित्तंममा
धुना॥३२॥ऋषिरुवाच ॥ शृणुष्वैकमनाभूत्वायेनपापक्षयस्तव ॥ वैशाखस्यसितेपक्षेमोहिनीनामनामतः ॥ ३३ ॥ एकादशीव्रतंतस्याःकुरुम
द्वाक्यनोदितः॥मेरुतुल्यानिपापानिक्षयंनयतिदेहिनाम् ॥३४॥ बहुजन्मार्जितान्येषामोहिनीसमुपोषिता ॥ इतिवाक्यंमुनेःश्रुत्वाधृष्टबुद्धिःप्रसन्न
हृत् ॥ ३५ ॥ व्रतंचकारविधिवत्कौंडिन्यस्योपदेशतः ॥ कृतेव्रतेनृपश्रेष्ठहतपापोबभूवसः ॥ ३६ ॥ दिव्यदेहस्ततोभूत्वागरुडोपरिसंस्थितः॥
जगामवैष्णवंलोकंसर्वोपद्रववर्जितम् ॥ ३७ ॥ इतीदृशंरामचंद्रतमोमोहनिकृंतनम् ॥ नातःपरतरंकिंचित्त्रैलोक्येसचराचरे ॥ ३८ ॥ यज्ञा
दितीर्थदानानिकलांनार्हंतिषोडशीम् ॥ पठनाच्छ्रवणाद्राजन्गोसहस्रफलंलभेत् ॥ ३९ ॥ इतिश्रीकूर्मपु० मोहिन्याख्यवैशाखशुक्लैकादशीमा
हात्म्यंसमाप्तम् ॥ ॥ अथज्येष्ठकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ ज्येष्ठस्यकृष्णपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ श्रोतुमिच्छामिमाहा

त्म्यंतद्वदस्वजनार्दन ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ साधुपृष्टंत्वयाराजँल्लोकानांहितकाम्यया ॥ बहुपुण्यप्रदाह्येषामहापातकनाशिनी ॥ २ ॥
अपरानामराजेंद्रअपारफलदायिनी ॥ लोकेप्रसिद्धतांयातिअपरांयस्तुसेवते ॥ ३ ॥ ब्रह्महत्याभिभूतोपिगोत्रहाभ्रूणहातथा ॥ परापवाद
वादीचपरस्त्रीरसिकोपिच ॥ ४ ॥ अपरासेवनाद्राजन्विपाप्माभवतिध्रुवम् ॥ कूटसाक्ष्यंमानकूटंतुलाकूटंकरोतियः ॥ ५ ॥ कूटवेदंपठेद्विप्रः
कूटशास्त्रंतथैवच ॥ ज्यौतिषीकूटगणकः कूटायुर्वेदकोभिषक् ॥ ६ ॥ कूटसाक्षिसमाह्येतेविज्ञेयानरकौकसः ॥ अपरासेवनाद्राजन्पापमुक्ता
भवंतिते ॥ ७ ॥ क्षत्रियःक्षात्रधर्मंयस्त्यक्त्वायुद्धात्पलायते ॥ सयातिनरकंघोरंस्वीयधर्मबहिष्कृतः ॥ ८ ॥ अपरासेवनात्सोपिपापंत्यक्त्वा
दिवंव्रजेत् ॥ विद्यामधीत्ययःशिष्योगुरुनिंदांकरोतिच ॥ ९ ॥ महापातकसंयुक्तोनिरयंयातिदारुणम् ॥ अपरासेवनात्सोपिसद्गतिंप्राप्नुयान्नरः
॥१०॥ पुष्करत्रितयेस्नात्वाकार्त्तिक्यांयत्फलंलभेत् ॥ मकरस्थेरवौमाघेप्रयागेयत्फलंनृणाम् ॥ ११ ॥ काश्यांयत्प्राप्यतेपुण्यंशिवरात्रेरुपोष
णात् ॥ गयायांपिंडदानेनयत्फलंप्राप्यतेनृभिः ॥ १२ ॥ सिंहस्थितेदेवगुरौगौतमीस्नानतोनरः ॥ यत्फलंसमवाप्नोतिकुंभेकेदारदर्शनात् ॥ १३ ॥
बदर्याश्रमयात्रायास्तत्तीर्थसेवनादपि ॥ यत्फलंसमवाप्नोतिकुरुक्षेत्रेरविग्रहे ॥ १४ ॥ गजाश्वहेमदानेनयज्ञेकृत्स्नसुवर्णदः ॥ तत्फलंसमवा
प्नोति अपराया व्रतान्नरः ॥ १५ ॥ अर्धप्रसूतांगांदत्त्वासुवर्णवसुधांतथा ॥ नरोयत्फलमाप्नोतिअपरायाव्रतेनतत् ॥१६॥ पापद्रुमकुठारोयंपापें
धनदवानलः ॥ पापांधकारसूर्योयंपापसारंगकेसरी॥१७॥अपरैकादशीराजन्कर्तव्यापापभीरुभिः ॥ बुद्बुदाइवतोयेषुपुत्तिकाइवजंतुषु ॥१८॥
जायंतेमरणायैव एकादश्याव्रतंविना ॥ अपरांसमुपोष्यैवपूजयित्वात्रिविक्रमम् ॥१९॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकंव्रजेन्नरः ॥ लोकानांचहि

तार्थायतवाग्रेकथितंमया ॥ पठनाच्छ्रवणाद्राजन्सर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ २० ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपु॰ज्येष्ठकृष्णापराख्यैकादशीमाहात्म्यंसमा
प्तम् ॥ अथज्येष्ठशुक्लैकादशीकथा ॥ भीमसेनउवाच ॥ पितामहमहाबुद्धेशृणुमेपरमंवचः ॥ युधिष्ठिरश्चकुंतीचतथाद्रुपदनंदिनी ॥ १ ॥
अर्जुनोनकुलश्चैवसहदेवस्तथैवच ॥ एकादश्यांनभुंजंतिकदाचिदपिसुव्रत ॥ २ ॥ तेमांब्रुवंतिवैनित्यंमाभुंक्ष्वत्वंवृकोदर ॥ अहंतान
ब्रवंतातबुभुक्षादुःसहामम ॥ ३ ॥ दानंदास्यामिविधिवत्पूजयिष्यामिकेशवम् ॥ विनोपवासंलभ्येतकथमेकादशीव्रतम् ॥ ४ ॥ भी
मसेनवचःश्रुत्वाव्यासोवचनमब्रवीत् ॥ व्यासउवाच ॥ यदिस्वर्गौत्यभीष्टस्तेनरकोऽनिष्टएवच ॥ ५ ॥ एकादश्यांनभोक्तव्यंपक्षयोरुभ
योरपि ॥ भीमसेनउवाच ॥ पितामहमहाबुद्धेकथयामितवाग्रतः ॥ ६ ॥ एकभक्तेनशक्तोहमुपवासःकुतोमुने ॥ वृकोनामास्तियोवह्निः
ससदाजठरेमम ॥ ७ ॥ अतीवान्नंयदाश्नामितदासमुपशाम्यति ॥ एकंशक्तोस्म्यहंकर्तुंचोपवासंमहामुने ॥ ८ ॥ तदेकंवदनिश्चित्ययेन
श्रेयोहमाप्नुयाम् ॥ व्यासउवाच ॥ श्रुतातेमानवाधर्मावैदिकाश्चश्रुतास्त्वया ॥ ९ ॥ कलौयुगेनशक्यंतेतेवैकर्तुंनराधिप ॥ सुखोपायं
चाल्पधनमल्पक्लेशंमहाफलम् ॥ १० ॥ पुराणानांचसर्वेषांसारभूतंवदामिते ॥ एकादश्यांनभुंजीतपक्षयोरुभयोरपि ॥ ११ ॥
एकादश्यांनभुंक्तेयोनयातिनरकंतुसः ॥ व्यासस्यवचनंश्रुत्वाकंपितोश्वत्थपत्रवत् ॥ १२ ॥ भीमसेनोमहाबाहुर्भीतोवाक्यमभाषत ॥
भीमसेनउवाच ॥ पितामहनशक्तोहमुपवासेकरोमिकिम् ॥ १३ ॥ ततोबहुफलंब्रूहिव्रतमेकंममप्रभो ॥ व्यासउवाच ॥ वृषस्थेमिथुनस्थे
वैशुक्लायैकादशीभवेत् ॥ १४ ॥ ज्येष्ठमासेप्रयत्नेनसोपोष्याजलवर्जिता ॥ स्नानेचाचमनेचैववर्जयित्वोदकंबुधः ॥ १५ ॥ उपयुंजी

तनैवान्यद्व्रतभंगोन्यथाभवेत् ॥ उदयादुदयंयावद्वर्जयित्वाजलंबुधः ॥ १६ ॥ अप्रयत्नादवाप्नोतिद्वादशद्वादशीफलम् ॥ ततःप्रभातेवि
मलेद्वादश्यांस्नानमाचरेत् ॥ १७ ॥ जलंसुवर्णंदत्त्वाचद्विजातिभ्योयथाविधि ॥ भुंजीतकृतकृत्यस्तुब्राह्मणैःसहितोवशी ॥ १८ ॥
एवंकृतंतुयत्पुण्यंभीमसेनशृणुष्वतत् ॥ संवत्सरस्ययामध्येएकादश्योभवंतिवै ॥ १९ ॥ तासांफलमवाप्नोतिअत्रमेनास्तिसंशयः ॥
इतिमां केशवः प्राहशंखचक्रगदाधरः ॥ २० ॥ एकादश्यांसितेपक्षेज्येष्ठस्योदकवर्जितम् ॥ उपोष्यफलमाप्नोतितच्छृणुष्ववृकोदर ॥ २१ ॥
सर्वतीर्थेषुयत्पुण्यंसर्वदानेषुयत्फलम् ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिइमांकृत्वावृकोदर ॥ २२ ॥ संवत्सरस्ययावत्यःशुक्लाःकृष्णावृकोदर ॥
उपोषितास्ताः सर्वाःस्युरेकादश्योनसंशयः ॥ २३ ॥ धनधान्यवहाःपुण्याःपुत्रारोग्यफलप्रदाः ॥ उपोषिता नरव्याघ्रइतिसत्यंवदा
मिते ॥ २४ ॥ यमदूतामहाकायाः करालाःकृष्णपिंगलाः ॥ दंडपाशधरारौद्रामरणेदृष्टिगोचरम् ॥ २५ ॥ नप्रयांतिनंरव्याघ्रएकाद
श्यामुपोषणात् ॥ पीतांबरधराःसौम्याश्चक्रहस्तामनोजवाः ॥ २६ ॥ [2]अंतकालेनंयत्येवमानवंवैष्णवींपुरीम् ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्ने
नसोपोष्योदकवर्जिता ॥ २७ ॥ जलधेनुंततोदत्त्वासर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ इतिश्रुत्वातदाचक्रुःपांडवाजनमेजय ॥ २८ ॥ ततःप्रभृतिभीमेनकृते
यंनिर्जलाशुभा ॥ पांडवद्वादशीनाम्नालोकेख्यातावभूवह ॥ २९ ॥ तथात्वमपिभूपालसोपवासोर्चनंहरेः ॥ कुरुचाथप्रयत्नेनसर्वपापप्रशां
तये ॥ ३० ॥ करिष्याम्यद्यदेवेशजलवर्जमुपोषणम् ॥ भोक्ष्येपरेह्निदेवेशह्यन्नंचतववासरात् ॥ ३१ ॥ इत्युच्चार्यततोमंत्रमुपवा

---

१ सर्वहोमेषुयत्पुण्यंतदस्याःसमुपोषणात्इतिहेमाद्रौपाठः । २ अंतकालेनयंत्येनंवैष्णवावैष्णवींपुरीमितिहेमाद्रौपाठः ।

सपरोभवत् ॥ सर्वपापविनाशायश्रद्धादमसमन्वितः ॥ ३२ ॥ मेरुमंदरमानंतुस्त्रियोथपुरुषस्ययत् ॥ पापंतद्भस्मतांयातिएकादश्याः प्र
भावतः ॥ ३३ ॥ नशक्नोतिचयोदातुंजलधेनुंनराधिप ॥ सकांचनोघटस्तेनदेयोवस्त्रेणसंवृतः ॥ ३४ ॥ तोयस्यानियमंयोऽस्यांकुरुतेवैस
पुण्यभाक् ॥ पलकोटिसुवर्णस्ययामेयामेऽश्नुतेफलम् ॥ ३५ ॥ स्नानंदानंजपंहोमंयदस्यांकुरुतेनरः ॥ तत्सर्वंचाक्षयंप्रोक्तमेतत्कृष्णस्यभाषि
तम् ॥ ३६ ॥ किंवापरेणधर्मेणनिर्जलैकादशींनृप ॥ उपोष्यचनरोभक्त्यावैष्णवंपदमाप्नुयात् ॥ ३७ ॥ सुवर्णमन्नंवासांसियदस्यांसंप्रदीय
ते ॥ तदस्यचकुरुश्रेष्ठसर्वमप्यक्षयंभवेत् ॥ ३८ ॥ एकादशीदिनेयोन्नंभुंक्तेपापंभुनक्तिसः ॥ इहलोकेसचांडालोमृतःप्राप्नोतिदुर्गतिम् ॥
॥ ३९ ॥ येप्रदास्यंतिदानानिद्वादशींसमुपोष्यच ॥ ज्येष्ठेमासिसितेपक्षेप्राप्स्यंतिपरमंपदम् ॥ ४० ॥ ब्रह्महामद्यपःस्तेनोगुरुद्वेष्टासदाऽनृ
ती ॥ मुच्यंतेपातकैःसर्वैर्निर्जलायैरुपोषिता ॥ ४१ ॥ विशेषंशृणुराजेंद्रनिर्जलैकादशीदिने ॥ यत्कर्तव्यंनरैःस्त्रीभिः श्रद्धादमसमन्वितैः ॥
॥ ४२ ॥ जलशायीतुसंपूज्योदेयाधेनुश्चतन्मयी ॥ प्रत्यक्षावानृपश्रेष्ठघृतधेनुरथापिवा ॥ ४३ ॥ दक्षिणाभिश्चश्रेष्ठाभिर्मिष्टान्नैश्चपृथग्विधैः ॥
तोषणीयाः प्रयत्नेनद्विजाधर्मभृतांवर ॥ ४४ ॥ तुष्टोभवतिवैक्षिप्रंतैस्तुष्टैर्मोक्षदोहरिः ॥ आत्मद्रोहः कृतस्तैस्तुयैर्नैषासमुपोषिता ॥ ४५ ॥
पापात्मानोदुराचारादुष्टास्तेनात्रसंशयः ॥ कुलानांचशतंसाग्रमनाचाररतंसदा ॥ ४६ ॥ आत्मनासहतैर्नीतंवासुदेवस्यमंदिरम् ॥ शांतैर्दा
नपरैश्चैवअर्चद्भिश्चतथाहरिम् ॥ ४७ ॥ कुर्वद्भिर्जागरंरात्रौयैरेषासमुपोषिता ॥ अन्नंपानंतथागावोवस्त्रंशय्यासनंशुभम् ॥ ४८ ॥ कमंडलु
स्तथाछत्रंदातव्यंनिर्जलादिने ॥ उपानहौचयोदद्यात्पात्रभूतेद्विजोत्तमे ॥ ४९ ॥ ससौवर्णेनयानेनस्वर्गलोकंव्रजेद्ध्रुवम् ॥ यश्चेमांशृणुयाद्भ

क्त्यायश्चापिपरिकीर्तयेत् ॥ ५० ॥ उभौतौस्वर्गतौस्यातांनात्रकार्याविचारणा ॥ यत्फलंसंनिहं[1]त्यायांराहुग्रस्तेदिवाकरे ॥ ५१ ॥ कृत्वा
श्राद्धंलभेन्मर्त्यस्तदस्याः श्रवणादपि ॥ एवंयः कुरुतेपुण्यांद्वादशींपापनाशिनीम् ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तःपदंगच्छत्यनामयम् ॥ ५२ ॥ इति
श्रीभारतपाद्मयोरुक्तंज्येष्ठशुक्लनिर्जलैकादशीमाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ आषाढकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ ज्येष्ठशुक्लेनिर्जलाया
माहात्म्यंवैश्रुतंमया ॥ आषाढकृष्णपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ १ ॥ कथयस्वप्रसादेनममाग्रेमधुसूदन ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ व्रतानामु
त्तमंराजन्कथयामितवाग्रतः ॥ २ ॥ सर्वपापक्षयकरंभुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥ आषाढस्यासितेपक्षेयोगिनीनामनामतः ॥ ३ ॥ एकादशी
नृपश्रेष्ठमहापातकनाशिनी ॥ संसारार्णवमग्नानांपोतरूपासनातनी ॥ ४ ॥ जगत्त्रयेसारभूतायोगिनीतिनराधिप ॥ कथयामिकथां
तस्याःपौराणींपापहारिणीम् ॥ ५ ॥ अलकाधिपतिर्नाम्नाकुबेरःशिवपूजकः ॥ तस्यासीत्पुष्पबटुकोहेममालीतिनामतः ॥ ६ ॥
तस्यपत्नीसुरूपासीद्विशालाक्षीतिनामतः ॥ सतस्यांस्नेहसंयुक्तः कामपाशवशंगतः ॥ ७ ॥ मानसात्पुष्पनिचयमानीयस्वगृहेस्थितः ॥
पत्नीप्रेमसमायुक्तोनकुबेरालयंगतः ॥ ८ ॥ कुबेरोदेवसदनेकरोतिशिवपूजनम् ॥ मध्याह्नसमयेराजन्पुष्पाणिप्रसमीक्षते ॥ ९ ॥ हेममाली
स्वभवनेरमतेकांतयासह ॥ यक्षराट्प्रत्युवाचाथकालातिक्रमकोपितः ॥ १० ॥ कस्मान्नायातिभोयक्षाहेममालीदुरात्मवान् ॥ निश्चयःक्रिय
तामस्यप्रत्युवाचपुनःपुनः ॥ ११ ॥ यक्षाऊचुः ॥ वनिताकामुकोगेहेरमतेस्वेच्छयानृप ॥ तेषांवाक्यंसमाकर्ण्यकुबेरःकोपपूरितः ॥ १२ ॥

---

[1] कुरुक्षेत्रे ।

आह्वयामासतंतूर्णंबटुकंहेममालिनम् ॥ ज्ञात्वाकालात्ययंसोपिभयव्याकुललोचनः ॥ १३ ॥ आजगामनमस्कृत्यकुबेरस्याग्रतःस्थितः ॥
तंदृष्ट्वाधनदःक्रुद्धःकोपसंरक्तलोचनः ॥ १४ ॥ प्रत्युवाचरुषाविष्टःकोपाद्विस्फुरिताधरः ॥ धनदउवाच ॥ रेपापदुष्टदुर्वृत्तकृतवान्देवहेल
नम् ॥ १५ ॥ अतोभवश्वित्रयुक्तोवियुक्तःकांतयासदा ॥ अस्मात्स्थानादपध्वस्तोगच्छस्थानमथाधमम् ॥ १६ ॥ इत्युक्तेवचनेतेनतस्मा
त्स्थानात्पपातसः ॥ महादुःखाभिभूतश्चकुष्ठपीडितविग्रहः ॥ १७ ॥ नवैतोयंनभक्ष्यंचवनेरौद्रेलभत्यसौ ॥ नसुखंदिवसेतस्यननिद्रांलभते
निशि ॥ १८ ॥ छायायांपीडिततनुर्निदाघेऽत्यंतपीडितः ॥ शिवपूजाप्रभावेणस्मृतिस्तस्यनगच्छति ॥ १९ ॥ पातकेनाभिभूतोपिकर्म
पूर्वमनुस्मरन् ॥ भ्रममाणस्ततोगच्छद्धिमाद्रिंपर्वतोत्तमम् ॥ २० ॥ तत्रापश्यन्मुनिवरंमार्कंडेयंतपोनिधिम् ॥ यस्यायुर्विद्यतेराजन्ब्रह्म
णोदिनसप्तकम् ॥ २१ ॥ आश्रमंसगतस्तस्यक्रुषेर्ब्रह्मसदःसमम् ॥ ववंदेचरणौतस्यदूरतःपापकर्मकृत् ॥ २२ ॥ मार्कंडेयोमुनिवरोदृष्ट्वातं
कुष्ठिनंतदा ॥ परोपकरणार्थायसमाहूयेदमब्रवीत् ॥२३॥ मार्कंडेयउवाच ॥ कस्मात्कुष्ठाभिभूतस्त्वंकुतोनिंद्यतरोह्यसि ॥ इत्युक्तः प्रत्यु
वाचाथमार्कंडेयेनधीमता ॥२४॥ हेममाल्युवाच ॥ यक्षराजस्यानुचरोहेममालीतिनामतः ॥ मानसात्पुष्पनिचयमानीयप्रत्यहंमुने ॥ २५ ॥
शिवपूजनवेलायांकुबेरायसमर्पये ॥ एकस्मिनदिवसेकाललोपश्चविहितोमया ॥ २६ ॥ पत्नीसौख्यप्रसक्तेनकामव्याकुलचेतसा ॥ ततः
क्रुद्धेनशप्तोऽहंराजराजेनवैमुने ॥ २७ ॥ कुष्ठाभिभूतःसंजातोवियुक्तःकांतयासह ॥ अद्युनातवसान्निध्यंप्राप्तोस्मिशुभकर्मणा ॥ २८ ॥
सतांस्वभावतश्चित्तंपरोपकरणक्षमम् ॥ इतिज्ञात्वामुनिश्रेष्ठशाधिमांचकृतैनसम् ॥ २९ ॥ मार्कंडेयउवाच ॥ त्वयासत्यमिहप्रोक्तं

नासत्यंभाषितंयतः ॥ अतोव्रतोपदेशंतेकरिष्यामिशुभप्रदम् ॥ ३० ॥ आषाढेकृष्णपक्षेत्वंयोगिनीव्रतमाचर ॥ अस्यव्रतस्यपुण्येनकुष्ठा
त्त्वंमुच्यसेध्रुवम् ॥ ३१ ॥ इतिवाक्यंमुनेःश्रुत्वादंडवत्पतितोभुवि ॥ उत्थापितश्चमुनिनाबभूवातीवहर्षितः ॥ ३२ ॥ मार्कं
डेयोपदेशेनकृतंतेनव्रतोत्तमम् ॥ तद्व्रतस्यप्रभावेणदेवरूपोबभूवसः ॥३३॥ संयोगंकांतयालेभेबुभुजेसौख्यमुत्तमम् ॥ ईदृ
ग्विधंनृपश्रेष्ठकथितंयोगिनीव्रतम् ॥ ३४ ॥ अष्टाशीतिसहस्राणिद्विजान्भोजयतेतुयः ॥ तत्फलंसमवाप्नोतियोगिनीव्रत
कृन्नरः ॥ ३५ ॥ महापापप्रशमनीमहापुण्यफलप्रदा ॥ शुचिकृष्णैकादशीतेकथितायोगिनीनृप ॥ ३६ ॥ इति श्रीब्रह्मवै० आषाढकृ०
योगिन्याख्यैकादशीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥ ॥ अथाषाढशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ आषाढस्यसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् ॥
कोदेवःकोविधिस्तस्याएतदाख्याहिकेशव ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ कथयामिमहीपालकथामाश्चर्यकारिणीम् ॥ कथयामासयांब्रह्मानाः
रदायमहात्मने ॥ २ ॥ नारदउवाच ॥ कथयस्वप्रसादेनविष्णोराराधनायमे ॥ आषाढशुक्लपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ ३ ॥ ब्रह्मोवाच ॥
वैष्णवोऽसिमुनिश्रेष्ठसाधुपृष्टंकलिप्रिय ॥ नातःपरतरंलोकेपवित्रंहरिवासरात् ॥ ४ ॥ कर्तव्यंतुप्रयत्नेनसर्वपापापनुत्तये ॥ तस्मात्तेहंप्रवक्ष्या
मिशुक्लएकादशीव्रतम् ॥५॥ एकादश्याव्रतंपुण्यंपापघ्नंसर्वकामदम् ॥ नक्तंयैर्नरैर्लोकेतेनरानिरयैषिणः ॥६॥ पद्मानामेतिविख्याताशुचौह्येका
दशीसिता ॥ हृषीकेशप्रीतयेतुकर्तव्यंव्रतमुत्तमम् ॥ ७ ॥ कथयामितवाग्रेहंकथांपौराणिकींशुभाम् ॥ यस्याःश्रवणमात्रेणमहापापंप्रण
श्यति ॥ ८ ॥ मांधातानामराजर्षिर्विवस्वद्वंशसंभवः ॥ बभूवचक्रवर्तीससत्यसंधःप्रतापवान् ॥ ९ ॥ धर्मतःपालयामासप्रजाःपुत्रानिवौ

रसान् ॥ नतस्यराज्येदुर्भिक्षंनाधयोव्याधयस्तथा ॥ १० ॥ निरातंकाःप्रजास्तस्यधनधान्यसमन्विताः ॥ नान्यायोपार्जितंद्रव्यंकोशेतस्य
महीपतेः ॥ ११ ॥ तस्यैवंकुर्वतोराज्यंबहुवर्षगणोगतः ॥ अथोकदाचित्संप्राप्तेविपाकेपापकर्मणः ॥ १२ ॥ वर्षत्रयंतद्विषयेनववर्षबलाह
कः ॥ तेनोद्विग्नाःप्रजास्तत्रबभूवुःक्षुधयाऽर्दिताः ॥ १३ ॥ स्वाहास्वधावषट्कारवेदाध्ययनवर्जिताः ॥ बभूवुर्विषयास्तस्यसस्याभावेनपी
डिताः ॥ १४ ॥ अथप्रजाःसमागत्यराजानमिदमब्रुवन् ॥ श्रूयतांवचनंराजन्प्रजानांहितकारकम् ॥१५॥ आपोनाराइतिप्रोक्ताःपुराणेषुमनी
षिभिः ॥ अयनंताभगवतस्तेननारायणः स्मृतः ॥१६॥ पर्जन्यरूपीभगवान्विष्णुःसर्वगतः सदा ॥ सएवकुरुतेवृष्टिंवृष्टेरन्नंततःप्रजाः॥१७॥
तदभावेननृपतेक्षयंगच्छंतिवैप्रजाः ॥ तथाकुरुनृपश्रेष्ठयोगक्षेमोयथाभवेत् ॥ १८ ॥ राजोवाच ॥ सत्यमुक्तंभवद्भिश्चनमिथ्याभिहितं
वचः ॥ अन्नंब्रह्ममयंप्रोक्तमन्नेसर्वंप्रतिष्ठितम् ॥ १९ ॥ अन्नाद्भवंतिभूतानिजगदन्नेनवर्तते ॥ इत्येवंश्रूयतेलोकेपुराणेबहुविस्तरे ॥ २० ॥
नृपाणामपचारेणप्रजानांपीडनंभवेत् ॥ नाहंपश्याम्यात्मकृतंदोषंबुद्ध्याविचारयन् ॥ २१ ॥ तथापिप्रयतिष्यामिप्रजानांहितकाम्यया ॥
इतिकृत्वामतिंराजापरिमेयबलान्वितः ॥ २२ ॥ नमस्कृत्यविधातारंजगामगहनंवनम् ॥ चचारमुनिमुख्यानामाश्रमांस्तपसैधितान् ॥ २३ ॥
ददर्शाथब्रह्मसुतमृषिमंगिरसंनृपः ॥ तेजसाद्योतितादिशांद्वितीयमिवपद्मजम् ॥ २४ ॥ तंदृष्ट्वाहर्षितोराजाअवतीर्यचवाहनात् ॥
नमश्चक्रेऽस्यचरणौकृतांजलिपुटोवशी ॥ २५ ॥ मुनिस्तमभिनंद्याथस्वस्तिवाचनपूर्वकम् ॥ पप्रच्छकुशलंराज्येसप्तस्वंगेषुभूप
तेः ॥ २६ ॥ निवेदयित्वाकुशलंपप्रच्छानामयंनृपः ॥ ततश्चमुनिनाराजापृष्टागमनकारणः ॥ २७ ॥ अब्रवीन्मुनिशार्दूलंस्व

स्यागमनकारणम् ॥ राजोवाच ॥ भगवन्धर्मविधिनाममपालयतोमहीम् ॥ अनावृष्टिःसंप्रवृत्तानाहंवेद्मयत्रकारणम् ॥ २८ ॥ संशयच्छेदना
र्थंत्वह्यागतोहंतवांतिकम् ॥ योगक्षेमविधानेनप्रजानांनिर्वृतिंकुरु ॥ २९ ॥ ऋषिरुवाच ॥ एतत्कृतयुगंराजन्युगानामुत्तमंस्मृतम् ॥ अत्र
ब्रह्मोत्तरालोकाधर्मश्चात्रचतुष्पदः ॥ ३० ॥ अस्मिन्युगेतपोयुक्ताब्राह्मणानेतरेजनाः ॥ विषयेतवराजेंद्रवृषलोयत्तपस्यति ॥ ३१ ॥ अ
कार्यकरणात्तस्यनवर्षतिबलाहकः ॥ कुरुतस्यवधेयत्नंयेनदोषःप्रशाम्यति ॥ ३२ ॥ राजोवाच ॥ नाहमेनंवधिष्यामितपस्यंतमनागसम् ॥
धर्मोपदेशंकथयउपसर्गविनाशने ॥ ३३ ॥ ऋषिरुवाच ॥ यद्येवंतर्हिनृपतेकुरुष्वैकादशीव्रतम् ॥ शुचिमासेसितेपक्षेपद्मानामेतिविश्रु
ता ॥ ३४ ॥ तस्याव्रतप्रभावेणसुवृष्टिर्भविताध्रुवम् ॥ सर्वसिद्धिप्रदाह्येषासर्वोपद्रवनाशिनी ॥ ३५ ॥ अस्याव्रतंकुरुनृपसप्रजः सपरिच्छ
दः ॥ इतिवाक्यंमुनेः श्रुत्वाराजास्वगृहमागतः ॥ ३६ ॥ आषाढमासेसंप्राप्तेपद्माव्रतमथाकरोत् ॥ प्रजाभिःसहसर्वाभिश्चातुर्वर्ण्यसमन्वि
तः ॥ ३७ ॥ एवंकृतेव्रतेराजन्प्रववर्षबलाहकः ॥ जलेनप्लाविताभूमिरभवत्सस्यमालिनी ॥ ३८ ॥ हृषीकेशप्रसादेनजनाःसौख्यंप्रपेदिरे ॥
एतस्मात्कारणादेवकर्तव्यंव्रतमुत्तमम् ॥ ३९ ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदंचैवलोकानांसुखदायकम् ॥ पठनाच्छ्रवणादस्याः सर्वपापैःप्रमुच्य
ते ॥ ४० ॥ इति श्रीब्रह्माण्डपुराणेआषाढशुक्लपद्माख्यैकादशीव्रतमाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ ॥ इयमेवशयन्याख्या ॥ एतस्यांविष्णुशय
नव्रतंचातुर्मास्यव्रतग्रहणंचोक्तंभविष्ये ॥श्रीकृष्णउवाच ॥ इयमेकादशीराजञ्शयनीत्यभिधीयते ॥ विष्णोःप्रसादसिद्ध्यर्थमस्यांचशयन
व्रतम् ॥ १ ॥ कर्तव्यंराजशार्दूलजनैर्मोक्षेच्छुभिःसदा ॥ चातुर्मास्यव्रतारंभोप्यस्यामेवविधीयते ॥ २ ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ ॥ कथंकृष्ण

प्रकर्तव्यंश्रीविष्णोःशयनव्रतम् ॥ तद्ब्रूहिकृपयादेवचातुर्मास्यव्रतानिच ॥ ३ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुपार्थप्रवक्ष्यामिगोविंदशयनव्रतम् ॥
चातुर्मास्येचयान्युक्तान्यासंस्तानिव्रतानिच ॥ ४ ॥ कर्कराशिगतेसूर्येशुचौशुक्लेतुपक्षके ॥ एकादश्यांजगन्नाथंस्वापयेन्मधुसूदनम् ॥ ५ ॥
तुलाराशिस्थितेतस्मिन्पुनरुत्थापयेद्धरिम् ॥ आषाढस्यसितेपक्षेएकादश्यामुपोषितः ॥ ६ ॥ चातुर्मास्यव्रतानांतुकुर्वीतनियमंततः ॥
स्थापयेत्प्रतिमांविष्णोःशंखचक्रगदाधराम् ॥ ७ ॥ पीतांबरधरांसौम्यांपर्यंकेवैसितेशुभे ॥ सितवस्त्रसमाच्छन्नेसोपधानेयुधिष्ठिर ॥ ८ ॥ इतिहासपुराणज्ञोब्राह्मणोवेदपारगः ॥ स्नापयित्वादधिक्षीरघृतक्षौद्रसिताजलैः ॥ ९ ॥ समालेप्यशुभैर्गंधैर्धूपैर्दीपैश्चभूरिशः ॥ पूजयेत्कुसुमैःशस्तैर्मंत्रेणानेनपांडव ॥१०॥ सुप्तेत्वयिजगन्नाथेजगत्सुप्तंचराचरम्॥विबुद्धेत्वयिबुध्येतजगत्सर्वंचराचरम्॥११॥ एवंतांप्रतिमांविष्णोःपूजयित्वायुधिष्ठिर ॥ प्रभाषेताग्रतोविष्णोःकृतांजलिपुटोनरः॥१२॥चतुरो वार्षिकान्मासान्देवस्योत्थापनावधि ॥ ग्रहीष्येनियमान्शुद्धान्निर्विघ्नान्कुरुमेप्रभो
॥ १३ ॥ इतिसंप्रार्थ्यदेवेशंप्रह्वः संशुद्धमानसः ॥ स्त्रीवानरोवामद्भक्तोधर्मार्थंचधृतव्रतः ॥ १४ ॥ गृह्णीयान्नियमानेतान्दंतधावनपूर्वकम् ॥
व्रतप्रारंभकालास्तुप्रोक्ताःपंचैवविष्णुना ॥ १५ ॥ एकादशीद्वादशीचपूर्णिमाचतथाऽष्टमी ॥ कर्कटाख्याचसंक्रांतिस्तेषु[1]कुर्याद्यथाविधि ॥ १६ ॥
चतुर्धागृह्यवैचीर्णंचातुर्मास्यव्रतंनरः ॥ कार्त्तिकेशुक्लपक्षेतुद्वादश्यांतत्समापयेत् ॥ १७ ॥ नशैशवंचमौढ्यंचशुक्रगुर्वोर्नवातिथेः ॥ खंडत्वं
चिंतयेदादौचातुर्मास्यविधौनरः ॥ १८ ॥ अशुचिर्वाशुचिर्वापियदिस्त्रीयदिवापुमान् ॥ व्रतमेकंनरःकृत्वामुच्यतेसर्वपातकैः ॥ १९ ॥

---

[1] प्रारंभमिति शेषः ।

प्रतिवर्षंतुयःकुर्याद्व्रतंवैसंस्मरन्हरिम् ॥ देहांतेऽतिप्रदीप्तेनविमानेनार्कतेजसा ॥ २० ॥ मोदतेविष्णुलोकेऽसौयावदाभूतसंप्लवम् ॥ तेषांफलानि
वक्ष्यामिकर्तॄणां तुपृथक्पृथक् ॥२१॥ देवतायतनेनित्यंमार्जनंजलसेचनम् ॥ प्रलेपनंगोमयेनरंगवल्ल्यादिकंतथा॥२२॥ यःकरोतिनरश्रेष्ठचातुर्मास्यमतंद्रितः ॥ समाप्तौचयथाशक्त्याकुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ २३ ॥ सप्तजन्मसुविप्रेंद्रःसत्यधर्मपरोभवेत् ॥ दध्नाक्षीरेणचाज्येनक्षौद्रेण
सितयातथा ॥ २४ ॥ स्नापयेद्विधिनादेवंचातुर्मास्येजनाधिप ॥ सयातिविष्णुसारूप्यंसुखमक्षय्यमश्नुते ॥ २५ ॥ नृपोभूमिंप्रदद्याद्यो
यथाशक्त्याचकांचनम् ॥ विप्रायदेवमुद्दिश्यसफलंचसदक्षिणम् ॥ २६ ॥ अक्षयाँल्लभतेभोगान्स्वर्गइंद्रइवापरः ॥ लोकंससमवाप्नोतिविष्णोरत्रनसंशयः ॥ २७ ॥ देवायहेमपद्मंतुदद्यान्नैवेद्यसंयुतम् ॥ गंधपुष्पाक्षताद्यैर्योदेवब्राह्मणयोरपि ॥ २८ ॥ पूजांयःकुरुतेनित्यंचातुर्मास्येव्रतीनरः ॥ अक्षयंसुखमाप्नोतिपुरंदरपुरंव्रजेत् ॥ २९ ॥ यस्तुवैचतुरोमासांस्तुलस्याहरिमर्चयेत् ॥ तुलसींकांचनींकृत्वाब्राह्मणाय
निवेदयेत् ॥ ३० ॥ कांचनेनविमानेनवैष्णवींलभतेगतिम् ॥ देवायगुग्गुलुंयोवैदीपंचार्पयतेनरः ॥ ३१ ॥ समाप्तौधूपिकांदद्याद्दीपिकां
चमहामते ॥ सभोगीजायतेश्रीमांस्तथासौभाग्यवानपि ॥ ३२ ॥ प्रदक्षिणास्तुयःकुर्यान्नमस्कारान्विशेषतः ॥ अश्वत्थस्याथवाविष्णोः
कार्त्तिक्यवधिसध्रुवम् ॥ ३३ ॥ विष्णुलोकमवाप्नोतिसत्यंसत्यंनसंशयः ॥ संध्यादीपप्रदोयस्तुप्रांगणेद्विजदेवयोः ॥ ३४ ॥ समाप्तौदीपिकां
दद्याद्वस्त्रंचैकंचकांचनम् ॥ वैकुंठंसमवाप्नोतितेजस्वीसभवेदिह ॥ ३५ ॥ विष्णपादोदकंयस्तुपिबेच्छ्रद्धासमन्वितः ॥ विष्णोर्लोकमवाप्नोतिनचास्मिञ्जायतेनरः ॥ ३६ ॥ शतमष्टोत्तरंयस्तुगायत्रीजपमाचरेत् ॥ त्रिकालंवैष्णवेहर्म्येनसपापेनलिप्यते ॥ ३७ ॥ पुराणंशृणुयान्नित्यं

धर्मशास्त्रमथापिवा ॥ कांचनेनयुतंवस्त्रंपुस्तकंचानिवेदयेत्॥३८॥पुण्यवान्धनवान्भोगीसत्यशौचपरायणः॥ज्ञानवाल्लोंकविख्यातोबहुशिष्यः
सु[1]धार्मिकः ॥ ३९ ॥ नाम[2]मंत्रव्रतपरःशंभोर्वाकेशवस्यच ॥ समाप्तौप्रतिमांदद्यात्तस्यदेवस्यकांचनीम् ॥ ४० ॥ पुण्यवान्दोषनिर्मुक्तःसभवेच्च
गुणालयः ॥ कृतनित्यक्रियोभूत्वासूर्यायार्घ्यंनिवेदयेत् ॥ ४१ ॥ सूर्यमंडलमध्यस्थंदेवंध्यात्वाजनार्दनम् ॥ समाप्तौकांचनंदद्याद्रक्तवस्त्रं
चगांतथा ॥ ४२ ॥ आरोग्यंपूर्णमायुश्चकीर्तिंलक्ष्मींबलंलभेत् ॥ तिलहोमंतुयःकुर्याच्चातुर्मास्येदिनेदिने ॥ ४३ ॥ भक्त्याव्याहृतिभिर्मं
त्रैर्गायत्र्यावाव्रतान्वितः ॥ अष्टोत्तरशतंचाथअष्टाविंशतिमेववा ॥ ४४ ॥ तिलपात्रंसमाप्तौतद्दद्याद्विप्रायधीमते ॥ वाङ्मनःकायजानितैःपापै
र्मुच्येतसंचितैः ॥ ४५ ॥ नरोगैरभिभूयेतलभेत्संततिमुत्तमाम् ॥ अन्नहोमंतुयःकुर्याच्चातुर्मास्यमतंद्रितः ॥ ४६ ॥ समाप्तौघृतकुंभंतुद
द्यात्सवस्त्रकांचनम् ॥ आरोग्यंकांतिमतुलांपुत्रसौभाग्यसंपदः ॥ ४७ ॥ शत्रुक्षयंचलभतेब्रह्मणाप्रतिमोभवेत् ॥ अश्वत्थसेवांयःकुर्यात्सर्वं
पापैःप्रमुच्यते ॥ ४८ ॥ विष्णुभक्तोभवेत्पश्चाद्दंतेवस्त्रंप्रदापयेत् ॥ सकांचनंब्राह्मणायनैवरोगान्सविंदते ॥ ४९ ॥ तुलसींधारयेद्यस्तुविष्णु
प्रीतिकरांशुभाम् ॥ विष्णुलोकमवाप्नोतिसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ ५० ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्विष्णुमुद्दिश्यपांडव ॥ यस्तुसुप्तेहृषीकेशेदू
र्वाममृतसंभवाम् ॥ ५१ ॥ सदाप्रातर्वहेन्मूर्ध्नित्वंदूर्वेइतिमंत्रतः ॥ व्रतांतेचकुरुश्रेष्ठदूर्वांस्वर्णविनिर्मिताम् ॥ ५२ ॥ दद्याद्दक्षिणयासार्द्धंमंत्रेणाने
नसुव्रत ॥ यथाशाखाप्रशाखाभिर्विस्तृतासिमहीतले ॥ ५३ ॥ तथाममापिसंतानंदेहित्वमजरामरम् ॥ नाशुभंप्राप्नुयाज्जातुपापेभ्यःप्रविमु

---

[1] भवतीति शेषः । [2] चातुर्मास्ये इति शेषः ।

च्यते ॥ ५४ ॥ भुक्त्वातुसकलान्भोगान्स्वर्गलोकेमहीयते ॥ गीतंतुदेवदेवस्यकेशवस्यशिवस्यवा ॥ ५५ ॥ करोतिपुरतोनित्यंजागृतेः
फलमाप्नुयात् ॥ चातुर्मास्यव्रतीदद्याद्घंटांदेवायसुस्वराम् ॥ ५६ ॥ सरस्वतिजगन्नाथेजगज्जाड्यापहारिणी ॥ साक्षाद्ब्रह्मकलत्रंचविष्णु
रुद्रादिभिःस्तुता ॥ ५७ ॥ गुरोरवज्ञयायच्चानध्यायेध्ययनंकृतम् ॥ तन्ममाध्ययनोत्पन्नंजाड्यंहरवरानने ॥ ५८ ॥ घंटादानेनतुष्टात्वं
ब्रह्माणीलोकपावनी ॥ विप्रपादविनिर्मुक्तंतोयंयःप्रत्यहंपिबेत् ॥ ५९ ॥ चातुर्मास्येनरोभक्त्यामद्रूपंब्राह्मणंस्मरन् ॥ मनोवाक्कायजानितैर्मु
क्तोभवतिकिल्बिषैः ॥ ६० ॥ व्याधिभिर्नाभिभूयेतश्रीरायुस्तस्यवर्द्धते ॥ समाप्तौगोयुगंदद्याद्गामेकांवापयस्विनीम् ॥ ६१ ॥ तत्राप्यश
क्तौराजेंद्रदद्याद्वासोयुगंव्रती ॥ ब्राह्मणंवंदतेयस्तुसर्वदेवमयंश्रुतम् ॥ ६२ ॥ कृतकृत्योभवेत्सद्यःसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ समाप्तौभोजयेद्विप्रा
नायुर्वित्तंचविन्दति ॥ ६३ ॥ संस्पृशेत्कपिलांयोवैनित्यंभक्तिसमन्वितः ॥ तामेवालंकृतांदद्यात्सवत्सांदक्षिणायुताम् ॥ ६४ ॥ सार्वभौमो
भवेद्राजादीर्घायुश्चप्रतापवान् ॥ सवसेदिंद्रवत्स्वर्गेवत्सरान्रोमसंमितान् ॥ ६५ ॥ नमस्करोतियःसूर्यंगणेशंवापिनित्यशः ॥ आयुरारो
ग्यमैश्वर्यंलभतेकांतिमुत्तमाम् ॥ ६६ ॥ विघ्नराजप्रसादेनप्राप्नुयादीप्सितंफलम् ॥ सर्वत्रविजयंचैवनात्रकार्याविचारणा ॥ ६७ ॥ विघ्नेशार्कौसु
वर्णस्यासिंदूरारुणसन्निभौ ॥ निवेदयेद्ब्राह्मणायसर्वकामार्थसिद्धये ॥ ६८ ॥ यस्तुरौप्यंशिवप्रीत्यैदद्याद्भक्त्याक्रतुद्धये ॥ ताम्रंवाप्रत्यहंदद्या
त्स्वशक्त्याशिवतुष्टये ॥ ६९ ॥ सुरूपाँल्लभतेपुत्रान्रुद्रभक्तिपरायणान् ॥ समाप्तौमधुपूर्णंतुपात्रंराजतमुत्तमम् ॥ ७० ॥ प्रदद्यात्ताम्रदाने
तुताम्रपात्रंगुडान्वितम् ॥ यस्तुसुप्तेहृषीकेशेस्वर्णंदद्यात्स्वशक्तितः ॥ ७१ ॥ वस्त्रयुग्मतिलैःसार्द्धंसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ इहभुक्त्वामहाभो

गानंतेशिवपुरंव्रजेत् ॥ ७२ ॥ वस्त्रदानंतुयःकुर्याच्चातुर्मास्येद्विजातये ॥ अभ्यर्च्यगंधपुष्पाद्यैर्विष्णुर्मेप्रीयतामिति ॥ ७३ ॥ शय्यांदद्या
त्समाप्तौतुवासःकांचनपट्टिकाम् ॥ अक्षय्यंसुखमाप्नोतिधनंसधनदोपमम् ॥ ७४ ॥ योगोपीचंदनंदद्यान्नित्यंवर्षासुमानवः ॥ श्रीपतिस्त
स्यसंतुष्टोभुक्तिमुक्तिंददातिच ॥ ७५ ॥ समाप्तावपितद्द्यात्तुलापरिमितंशुभम् ॥ तदर्द्धंवातदर्द्धंवासवस्त्रंचसदक्षिणम् ॥ ७६ ॥ यस्तुसुप्ते
हृषीकेशेप्रत्यहंतुव्रतान्वितः ॥ दद्याद्दक्षिणयासार्द्धंशर्करामथवागुडम् ॥ ७७ ॥ एवंव्रतेतुसंपूर्णेकुर्वन्नुद्यापनंबुधः ॥ प्रत्येकंताम्रपात्राणिप
लाष्टकमितानितु ॥ ७८ ॥ वित्तशाठ्यमकुर्वाणश्चतुष्पलमितानिवा ॥ अष्टचत्वारिंशैकंवाशर्करापूरितानिच ॥ ७९ ॥ दक्षिणाफलवासो
भिःप्रत्येकंसंयुतानिच ॥ सहधान्यानिविप्रेभ्यःश्रद्धयाप्रतिपादयेत् ॥ ८० ॥ ताम्रपात्रंसवस्त्रंचशर्कराहेमसंयुतम् ॥ सूर्यप्रीतिकरंयस्मा
द्रोगघ्नंपापनाशनम् ॥ ८१ ॥ पुष्टिदंकीर्तिदंनृणांनित्यंसंतानकारकम् ॥ सर्वकामप्रदंस्वर्ग्यमायुर्वर्द्धनमुत्तमम् ॥ ८२ ॥ तस्मादस्यप्रदाने
नकीर्तिरस्तुसदामम ॥ एवंव्रतंतुयःकुर्यात्तस्यपुण्यफलंशृणु ॥ ८३ ॥ गंधर्वविद्यासंपन्नःसर्वयोषित्प्रियोभवेत् ॥ राजापिलभतेराज्यंपुत्रार्थी
लभतेसुतान् ॥ ८४ ॥ अर्थार्थीप्राप्नुयादर्थंनिष्कामोमोक्षमाप्नुयात् ॥ यस्तुवैचतुरोमासाञ्शाकमूलफलादिकम् ॥८५ ॥ नित्यंददातिवि
प्रेभ्यःशक्त्यायत्संभवेन्नृप ॥ व्रतांतेवस्त्रयुग्मंचशक्त्यादद्यात्सदक्षिणम् ॥ ८६ ॥ सुखीभूत्वाचिरंकालंराजयोगीभवेन्नरः ॥ सर्वदेवप्रियंयस्मा
च्छाकंतृप्तिकरंनृणाम् ॥ ८७ ॥ ददामितेनदेवाद्याःसदाकुर्वंतुमंगलम् ॥ यस्तुसुप्तेहृषीकेशेप्रत्यहंतुऋतुद्वये ॥ ८८ ॥ दद्यात्कटुत्रयंमर्त्यो
गृहपर्याप्तमादरात् ॥ ब्राह्मणायसुशीलायदिनेशप्रीतयेनघ ॥ ८९ ॥ दक्षिणावस्त्रसहितंमंत्रेणानेनसुव्रत ॥ कटुत्रयमिदंयस्माद्रोगघ्नंसर्वदेहि

नाम् ॥ ९० ॥ तस्मादस्यप्रदानेनप्रीतोभवतुभास्करः ॥ एवंकृत्वाव्रतंसम्यक्कुर्यादुद्यापनंबुधः ॥ ९१ ॥ कृत्वास्वर्णमयींशुंठींमरीचंमागधी
मपि ॥ सवस्त्रांदक्षिणायुक्तांदद्याद्विप्रायधीमते ॥ ९२ ॥ एवंव्रतंयःकुरुतेसजीवेच्छरदांशतम् ॥ प्राप्नुयादीप्सितानर्थानंतेस्वर्गंव्रजेन्नृप ॥९३॥
मुक्ताफलानियोदद्यान्नित्यंविप्रायसन्मतिः ॥ अन्नवान्कीर्तिमाञ्श्रीमाञ्जायतेवसुधाधिप ॥ ९४ ॥ तांबूलदानंयःकुर्याद्वर्जयेद्वाजितेंद्रियः ॥
रक्तवस्त्रद्वयंदद्यात्समाप्तौचसदक्षिणम् ॥ ९५ ॥ महालावण्यमाप्नोतिसर्वरोगविवर्जितः ॥ मेधावीसुभगःप्राज्ञोरक्तकंठश्चजायते ॥ ९६ ॥
गंधर्वत्वमवाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति ॥ तांबूलंश्रीकरंभद्रंब्रह्मविष्णुशिवात्मकम् ॥ ९७ ॥ अस्यप्रदानाद्ब्रह्माद्याः श्रियंददतुपुष्कलाम् ॥
चातुर्मास्येप्रतिदिनंसुवासिन्यैद्विजायच ॥ ९८ ॥ नारीवापुरुषोवापिहरिद्रांसंप्रयच्छति ॥ लक्ष्मीमुद्दिश्यगौरींवासमाप्तौराजतंनवम् ॥ ९९ ॥
हरिद्रापूरितंकृत्वातत्पात्रंदक्षिणान्वितम् ॥ प्रदद्याद्भक्तिसंयुक्तेदेवीमेप्रीयतामिति ॥ १०० ॥ भर्त्रासहसुखंभुंक्तेनारीनार्यातथापुमान् ॥ सौ
भाग्यमक्षयंधान्यंधनपुत्रसमुन्नतिम् ॥ १०१ ॥ संप्राप्यरूपलावण्येदेवीलोकेमहीयते ॥ उमामहेशमुद्दिश्यचातुर्मास्येदिनेदिने ॥ २ ॥ संपू
ज्यविप्रमिथुनंतस्मैयश्चस्वशक्तितः ॥ दद्यात्सदक्षिणंहेमउमेशः प्रीयतामिति ॥ ३ ॥ उमेशप्रतिमांहैमींदद्यादुद्यापनेबुधः ॥ पंचोपचारैःसं
पूज्यधेन्वाचवृषभेणच ॥ ४ ॥ भोजयेदपिमिष्टान्नंतस्यपुण्यफलंशृणु ॥ संपत्तिरक्षयाकीर्तिर्जायतेव्रतवैभवात् ॥ ५ ॥ इहभुक्त्वाखिलान्का
मानंतेशिवपुरंव्रजेत् ॥ फलदानंतुयःकुर्याच्चातुर्मास्यमतंद्रितः ॥ ६ ॥ समाप्तौकलधौतानितानिदद्याद्द्विजातये ॥ सर्वान्मनोरथान्प्राप्यसं
ततिंचानपायिनीम् ॥ ७ ॥ फलदानस्यमाहात्म्यान्मोदतेनंदनेवने ॥ पुष्पदानव्रतेचापिस्वर्णपुष्पादिदापयेत् ॥ ८ ॥ ससौभाग्यंपरंप्राप्य

गंधर्वपदमाप्नुयात् ॥ वासुदेवेप्रसुप्तेतुचातुर्मास्यमतंद्रितः ॥९॥ नित्यंवामनमुद्दिश्यदध्यन्नंस्वादुषड्रसैः ॥ भोजयेदथवादद्यादेकादश्यांनभोज
येत् ॥११०॥ दानमेवप्रकुर्वीतग्रहणादौतथैवच ॥ अशक्तौनित्यदानेतुकुर्यात्पंचसुपर्वसु ॥ ११ ॥ भूताष्टम्याममायांचपूर्णिमायांतथैवच ॥
प्रत्यर्कवारमथवाप्रतिभार्गववासरम् ॥ १२ ॥ एवंकृत्वासमाप्तौतुयथाशक्तिमहींददेत् ॥ अशक्तौभूमिदानेतुधेनुंदद्यादलंकृताम ॥ १३ ॥
तत्राप्यशक्तौवासश्चसरुक्मेपादुकेतथा ॥ अक्षय्यमन्नमाप्नोतिपुत्रपौत्रादिसंपदम् ॥ १४ ॥ सुस्थिरांविष्णुभक्तिंचप्रयातिहरिमंदिरम् ॥
नित्यंपयास्विनींदद्यात्सालंकारांशुभावहाम् ॥ १५ ॥ सवत्सांदक्षिणोपेतांससर्वज्ञानवान्भवेत् ॥ नपरप्रेष्यतांयातिब्रह्मलोकंचगच्छति ॥
॥ १६ ॥ अक्षय्यंसुखमाप्नोतिपितृभिःसहितोनरः ॥ वार्षिकांश्चतुरोमासान्प्राजापत्यंचरेन्नरः ॥ १७ ॥ समाप्तौगोयुगंदत्त्वाकृत्वाब्राह्मणभो
जनम् ॥ सर्वपापविशुद्धात्मायातिब्रह्मसनातनम् ॥ १८ ॥ एकांतरोपवासेतुसीराण्यष्टौप्रदापयेत् ॥ वस्त्रकांचननयुक्तानिबलीवर्दयुतानिच ॥
॥ १९ ॥ अनडुद्द्वयसंयुक्तंलांगलंकर्षणक्षमम् ॥ सर्वोपस्करसंयुक्तंददामिप्रीतयेहरेः ॥ १२० ॥ शाकमूलफलैर्वापिचातुर्मास्यंनयेन्नरः ॥ स
माप्तौगोप्रदानेनसगच्छेद्विष्णुमंदिरम् ॥ २१ ॥ पयोव्रतीतथाऽऽप्नोतिब्रह्मलोकंसनातनम् ॥ व्रतांतेचतथादद्याद्गामेकांचपयस्विनीम् ॥ २२ ॥
नित्यंरंभापलाशेचयोभुंक्तेतुऋतुद्वये ॥ वस्त्रयुग्मंचकांस्यंचशक्त्यादत्त्वासुखीभवेत् ॥ २३ ॥ कांस्यंब्रह्माशिवोलक्ष्मीःकांस्यमेवविभावसुः ॥
कांस्यंविष्णुमयंयस्मादतः शांतिंप्रयच्छमे ॥ २४ ॥ नित्यंपलाशभोजीचेत्तैलाभ्यंगविवर्जितः ॥ सनिहंत्यतिपापानितूलराशिमिवानलः ॥
॥ २५ ॥ ब्रह्मघ्नश्चसुरापश्चबालघातकरश्चयः ॥ असत्यवादिनोयेचस्त्रीघातिव्रतघातकाः ॥ २६ ॥ अगम्यागामिनश्चैवविधवागामिनस्तथा ॥

चांडालीगामिनश्चैवविप्रस्त्रीगामिनस्तथा ॥ २७ ॥ तेसर्वेपापनिर्मुक्ताभवंत्येतद्व्रतेनच ॥ समाप्तौकांस्यपात्रंतुचतुःषष्टिपलैर्युतम् ॥२८॥सवत्सां
गांचवैदद्यात्सालंकारांपयस्विनीम् ॥ अलंकृतायविदुषेसुवस्त्रायसुवेषिणे ॥ २९ ॥ भूमौविलिप्ययोभुंक्तेदेवंनारायणंस्मरन् ॥ दद्याद्भूमिंयथाश
क्ति[1]कृष्यांबहुजलान्विताम् ॥ १३० ॥ आरोग्यपुत्रसंपन्नोराजाभवतिधार्मिकः ॥ शत्रोर्भयंनलभतेविष्णुलोकंसगच्छति ॥ ३१ ॥ अयाचिते
त्वनड्वाहंसहिरण्यंसचंदनम् ॥ षड्रसंभोजनंदद्यात्सयातिपरमांगतिम् ॥ ३२ ॥ यस्तुसुप्तेहृषीकेशेनक्तंचकुरुतेव्रतम् ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चा
च्छिवलोकेमहीयते ॥ ३३ ॥ एकभक्तंनरःकृत्वामिताशीचदृढव्रतः ॥ योऽर्चयेच्चतुरोमासान्वासुदेवंसनाकभाक् ॥ ३४ ॥ समाप्तौभोजये
द्विप्रान्शक्त्यादद्याच्चदक्षिणाम् ॥ यस्तुसुप्तेहृषीकेशेक्षितिशायीभवेन्नरः ॥ ३५ ॥ शय्यांसोपस्करांदद्याच्छिवलोकेमहीयते ॥ पादाभ्यंगं
नरोयस्तुवर्जयेच्चऋतुद्वये ॥ ३६ ॥ समाप्तौचयथाशक्ति कुर्याद्ब्राह्मणभोजनम् ॥ दत्त्वाचदक्षिणांशक्त्यासगच्छेद्विष्णुमंदिरम् ॥ ३७ ॥
आषाढादिचतुर्मासान्वर्जयेन्नखकृंतनम् ॥ आरोग्यपुत्रसंपन्नोराजाभवतिधार्मिकः ॥ ३८ ॥ पायसंलवणंचैवमधुसर्पिःफलानि च ॥
चातुर्मास्येवर्जयेद्योगौरीशंकरतुष्टये ॥ ३९ ॥ कार्त्तिक्यांचपुनस्तानिब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ सरुद्रलोकमाप्नोतिरुद्रव्रतनिषेवणात् ॥ १४० ॥
यवान्नंभक्षयेद्यस्तु शुभंशाल्यन्नमेववा ॥ पुत्रपौत्रादिभिःसार्द्धंशिवलोकेमहीयते ॥ ४१ ॥ तैलाभ्यंगपरित्यागीविष्णुभक्तःसदाव्रती ॥
वर्षासुविष्णुमभ्यर्च्यवैष्णवींलभतेगतिम् ॥ ४२ ॥ समाप्तौकांस्यपात्रंचसुवर्णेनसमन्वितम् ॥ तैलेनपूरितंकृत्वाब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ ४३ ॥

---

[1] कृष्यैहिताम् ।

वार्षिकांश्चतुरोमासाञ्छाकानिपरिवर्जयेत् ॥ व्रतांतेहरिमुद्दिश्यपात्रंराजतमेवहि ॥ ४४ ॥ वस्त्रेणवेष्टितं शाकं[1]दशकेनप्रपूरितम् ॥
समभ्यर्च्ययथाशक्त्याब्राह्मणान्वेदपारगान् ॥ ४५ ॥ तेभ्योदद्याद्दक्षिणयाव्रतसंपूर्तिहेतवे ॥ शिवसायुज्यमाप्नोतिप्रसादाच्छूलपा
णिनः ॥ ४६ ॥ गोधूमवर्जनंकृत्वाभोजनव्रतमाचरेत् ॥ कार्त्तिकेस्वर्णगोधूमान्वस्त्रंदत्त्वाऽश्वमेधकृत ॥ ४७ ॥ गोधूमाःसर्वजंतूनांबलपु
ष्टिविवर्द्धनाः ॥ मुख्याश्चहव्यकव्येषुतस्मान्मेददतुश्रियम् ॥ ४८ ॥ आषाढादिचतुर्मासान्वृंताकंवर्जयेन्नरः ॥ कारवेल्लफलंवापितथालाबुं
पटोलकम् ॥ ४९ ॥ यद्यत्फलंप्रियतरंतच्चापिपरिवर्जयेत् ॥ चातुर्मास्येततोवृत्तेरौप्याण्येतानिकारयेत् ॥ १५० ॥ मध्येविद्रुमयुक्तानिह्यर्च
यित्वातुशक्तितः ॥ दद्याद्दक्षिणयासार्द्धंब्राह्मणायातिभक्तितः ॥ ५१ ॥ अभीष्टंदेवमुद्दिश्यदेवोमेप्रीयतामिति ॥ सदीर्घमायुरारोग्यंपुत्रपौत्रा
न्सुरूपताम् ॥ ५२ ॥ अक्षय्यांसंततिंकीर्तिंलब्ध्वास्वर्गेमहीयते ॥ श्रावणेवर्जयेच्छाकंदधिभाद्रपदेतथा ॥५३॥ दुग्धमाश्वयुजेमासिकार्त्तिके
द्विदलंत्यजेत् ॥ चत्वार्येतानिनित्यानिचतुराश्रमवर्तिनाम् ॥ ५४ ॥ कूष्मांडंराजमाषांश्चमूलकंगृंजनंतथा ॥ कर[2]मर्दंचेक्षुदंडंचातुर्मास्ये
त्यजेन्नरः ॥ ५५ ॥ मसूरंबहुबीजंचवृंताकंचैववर्जयेत् ॥ नित्यान्येतानिविप्रेंद्रव्रतान्याहुर्मनीषिणः ॥ ५६ ॥ विशेषाद्बदरींधात्रीमलाबुंचिं
चिणींत्यजेत् ॥ वार्षिकांश्चतुरोमासान्प्रसुप्तेचजनार्दने ॥ ५७ ॥ मंचखट्वादिशयनंवर्जयेद्भक्तिमान्नरः ॥ अनृतौवर्जयेद्भार्यांमृतौगच्छन्नदुष्य
ति ॥ ५८ ॥ मधु[3]वल्लींचशि[4]ग्रुंचचातुर्मास्येत्यजेन्नरः ॥ वृंताकंचकलिंगंचबिल्वादुंबराभिःसटा ॥ ५९ ॥ उदरेयस्यजीर्यंतेतस्यदूरतरोह

---

१ मूलपत्रकरीराग्रफलकांडाधिरूढकम् ॥ त्वक्पुष्पंकवचंचेतिशाकंदशविधंस्मृतम् । १ भोपळा दुधला, २ करवंद, ३ गुळवेल. ४ शेवगा. वृंताकु-[illegible]

रिः ॥ उपवासंतथानक्तमेकभक्तमयाचितम् ॥ १६० ॥ अशक्तस्तुयथाकुर्यात्सायंप्रातरखंडितम् ॥ स्नानपूजादिकंयस्तुसनरोहरिलोकभा
क् ॥ ६१ ॥ गीतवाद्यपरोविष्णोर्गांधर्वंलोकमाप्नुयात् ॥ मधुत्यागीभवेद्राजापुरुषोगुडवर्जनात् ॥ ६२ ॥ लभेच्चसंततिंदीर्घांपुत्रपौत्रादिव
र्धिनीम् ॥ तैलस्यवर्जनाद्राजन्सुदर्शांगःप्रजायते ॥ ६३ ॥ कौसुंभतैलसंत्यागाच्छत्रुनाशमवाप्नुयात् ॥ म[1]धूकतैलसंत्यागात्सुसौभाग्यफलं
लभेत् ॥ ६४ ॥ कटुतिक्ताम्लमधुरकषायलवणान्रसान् ॥ वर्जयेत्सचवैरूप्यंदौर्गंध्यंनाप्नुयात्सदा ॥ ६५ ॥ पुष्पादिभोगत्यागेनस्वर्गेविद्या
धरोभवेत् ॥ योगाभ्यासीभवेद्यस्तुसब्रह्मपदवीमियात् ॥ ६६ ॥ तांबूलवर्जनाद्रोगीसद्योमुक्तामयोभवेत् ॥ पादाभ्यंगपरित्यागाच्छिरो
भ्यंगस्यपार्थिव ॥ ६७ ॥ दीप्तिमान्दीप्तकरणोयक्षद्रव्यपतिर्भवेत् ॥ दधिदुग्धपरित्यागीगोलोकंलभतेनरः ॥ ६८ ॥ इंद्रलोकमवाप्नो
तिस्थालीपाकविवर्जनान् ॥ एकांतरोपवासेनब्रह्मलोकेमहीयते ॥ ६९ ॥ चतुरोवार्षिकान्मासान्नखरोमाणिधारयेत् ॥ कल्पस्थायीभवे
द्राजन्सनरोनात्रसंशयः ॥ १७० ॥ नमोनारायणायेतिजपित्वानंतकंफलम् ॥ विष्णुपादांबुजस्पर्शात्कृतकृत्योभवेन्नरः ॥ ७१ ॥ लक्षप्रा
दक्षिणाभिर्यःसेवतेहरिमव्ययम् ॥ हंसयुक्तविमानेनसयातिवैष्णवींपुरीम् ॥ ७२ ॥ त्रिरात्रभोजनत्यागान्मोदतेदिविदेववत् ॥ परान्नवर्जे
नाद्राजन्देवोवैमानुषोभवेत् ॥ ७३ ॥ प्राजापत्यंचरेद्योवैचातुर्मास्येव्रतंनरः ॥ मुच्यतेपातकैःसर्वैस्त्रिविधैर्नात्रसंशयः ॥ ७४ ॥ तप्तकृच्छ्रा
तिकृच्छ्राभ्यांयःक्षिपेच्छयनंहरेः ॥ सयातिपरमंस्थानंपुनरावृत्तिवर्जितम् ॥ ७५ ॥ चांद्रायणेनयोराजन्क्षिपेन्मासचतुष्टयम् ॥ दिव्यदेहो
भवेत्सोथशिवलोकंचगच्छति ॥ ७६ ॥ चातुर्मास्येनरोयोवैत्यजेदन्नादिभक्षणम् ॥ सगच्छेद्धरिसायुज्यंनभूयस्तुप्रजायते ॥ ७७ ॥

१ मोह.

भिक्षाभोजीनरोयोहिसभवेद्वेदपारगः ॥ पयोव्रतेनयोराजन्नक्षिपेन्मासचतुष्टयम् ॥ ७८ ॥ तस्यवंशसमुच्छेदःकदाचिन्नोपपद्यते ॥ पंचगव्या
शनः पार्थचांद्रायणफलंलभेत् ॥ ७९ ॥ दिनत्रयंजलत्यागान्नरोगैरभिभूयते ॥ एवमादिव्रतैःपार्थतुष्टिमायातिकेशवः ॥ १८० ॥
दुग्धाब्धिवीचिशयनेभगवाननंतोयस्मिन्दिनेस्वपितिचाथविबुध्यतेच ॥ तस्मिन्ननन्यमनसामुपवासभाजांपुंसांददातिचगतिंगरुडा
सनोऽसौ ॥ १८१ ॥ इतिश्रीभविष्योत्तरपुराणे विष्णोःशयन्येकादशीमाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ अथश्रावणकृष्णैकादशीकथा ॥ युधि
ष्ठिरउवाच ॥ आषाढशुक्लपक्षेतुयद्देवशयनव्रतम् ॥ तन्मयाश्रुतपूर्वंहिपुराणेबहुविस्तरम् ॥ १ ॥ श्रावणेकृष्णपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥
एतत्कथयगोविंदवासुदेवनमोस्तुते ॥ २ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिव्रतंपापप्रणाशनम् ॥ नारदायपुराराजन्पृच्छतेचपिता
महः ॥ ३ ॥ परंयदुक्तवांस्तातत्तदहंतेवदामिच ॥ नारदउवाच ॥ भगवञ्छ्रोतुमिच्छामित्वत्तोहंकमलासन ॥ ४ ॥ श्रावणस्यासितेपक्षे
किंनामैकादशीभवेत् ॥ कोदेवःकोविधिस्तस्याःकिंपुण्यंकथयप्रभो ॥ ५ ॥ इतितस्यवचः श्रुत्वाब्रह्मावचनमब्रवीत् ॥ ब्रह्मो
वाच ॥ शृणुनारदतेवच्मिलोकानांहितकाम्यया ॥ ६ ॥ श्रावणैकादशीकृष्णाकामिकेतिचनामतः ॥ तस्याः श्रवणमात्रेणवाजपे
यफलंलभेत् ॥ ७ ॥ तस्यांयःपूजयेद्देवंशंखचक्रगदाधरम् ॥ श्रीधराख्यंहरिंविष्णुंमाधवंमधुसूदनम् ॥ ८ ॥ यजतेध्यायतेयो
वैतस्यपुण्यफलंशृणु ॥ नगंगायांनकाश्यांवैनैमिषेनचपुष्करे ॥ ९ ॥ तत्फलंसमवाप्नोतियत्फलंविष्णुपूजनात् ॥ केदारेचकुरुक्षेत्रेराहुग्र
स्तेदिवाकरे ॥ १० ॥ नतत्फलमवाप्नोतियत्फलंकृष्णपूजनात् ॥ गोदावर्यांगुरौसिंहेव्यतीपातेचगंडके ॥ ११ ॥ नतत्फलमवाप्नोतिय

त्फलंकृष्णपूजनात् ॥ ससागरवनोपेतां यो ददातिवसुधराम् ॥ १२ ॥ कामिकाव्रतकारीचह्युभौसमफलौस्मृतौ ॥ प्रसूयमानांयोधेनुंदद्या
त्सोपस्करांनरः ॥ १३ ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिकामिकाव्रतकारकः ॥ श्रावणेश्रीधरंदेवंपूजयेद्योनरोत्तमः ॥ १४ ॥ तेनैवपूजितादेवागंधर्वा
रगपन्नगाः ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकामिकादिवसेहरिः ॥ १५ ॥ पूजनीयोयथाशक्त्यामनुष्यैःपापभीरुभिः ॥ संसारार्णवमग्नायेपापपंकस
माकुलाः ॥ १६ ॥ तेषामुद्धरणार्थायकामिकाव्रतमुत्तमम् ॥ नातःपरतराकाचित्पवित्रापापहारिणी ॥ १७ ॥ एवंनारदजानीहिस्वयमाहपु
राहरिः ॥ अध्यात्मविद्यानिरतैर्यत्फलंप्राप्यतेनरैः ॥ १८ ॥ ततोबहुतरंविद्धिकामिकाव्रतसेवनात् ॥ रात्रौजागरणंकुर्यात्कामिकाव्रतकृ
न्नरः ॥ १९ ॥ नपश्यतियमंरौद्रंनैवपश्यतिदुर्गतिम् ॥ नगच्छतिकुयोनिंचकामिकाव्रतसेवनात् ॥ २० ॥ कामिकायाव्रतेनैवकैवल्यंयो
गिनोगताः ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकर्तव्यानियतात्मभिः ॥ २१ ॥ तुलसीप्रभवैःपत्रैर्योनरःपूजयेद्धरिम् ॥ नवैसलिप्यतेपापैःपद्मपत्रमिवां
भसा ॥ २२ ॥ सुवर्णभारमेकंतुरजतंचचतुर्गुणम् ॥ तत्फलंसमवाप्नोतितुलसीदलपूजनात् ॥ २३ ॥ रत्नमौक्तिकवैडूर्यप्रवालादिभिर
र्चितः ॥ नतुष्यतितथाविष्णुस्तुलसीपूजनाद्यथा ॥ २४ ॥ तुलसीमंजरीभिस्तुपूजितोयेनकेशवः ॥ आजन्मकृतपापस्यतेनसंमार्जिता
लिपिः ॥ २५ ॥ यादृष्टानिखिलाघसंघशमनीस्पृष्टावपुःपावनीरोगाणामभिवंदितानिरासिनीसिक्तांतकत्रासिनी ॥ प्रत्यासत्तिविधायिनीभग
वतःकृष्णस्यसंरोपितान्यस्तातच्चरणेविमुक्तिफलदातस्यैतुलस्यैनमः ॥ २६ ॥ दीपंददातियोमर्त्योदिवारात्रौहरेर्दिने ॥ तस्यपुण्यस्यसं

---

१ ददतोयत्फलंभवतीतिशेषः ।

ख्यानंचित्रगुप्तोपिवेत्तिन ॥ २७ ॥ कृष्णाग्रेदीपकोयस्यज्वलेदेकादशीदिने ॥ पितरस्तस्यतृप्यंतिअमृतेनादिविस्थिताः ॥ २८ ॥
घृतेनदीपंप्रज्ज्वाल्यतिलतैलेनवापुनः ॥ प्रयातिसूर्यलोकेसौदीपकोटिशतैर्वृतः ॥ २९ ॥ अयंतवाग्रेकथितःकामिकामहिमामया ॥
अतोनरैःप्रकर्तव्यासर्वपातकहारिणी ॥ ३० ॥ ब्रह्महत्यापहरणीभ्रूणहत्याविनाशिनी ॥ त्रिदिवस्थानदात्रीचमहापुण्यफलप्रदा ॥ ३१ ॥
श्रुत्वामाहात्म्यमेतस्यानरःश्रद्धासमन्वितः ॥ विष्णुलोकमवाप्नोतिसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ ३२ ॥ इति श्रीब्रह्मवै०पुराणे श्रावणकृष्णैका
दश्याःकामिकायामाहात्म्यंसमाप्तम् ॥ अथश्रावणशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ श्रावणस्यसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत ॥
कथयस्वप्रसादेनममाग्रेमधुसूदन ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुष्वावहितोराजन्कथांपापहरांपराम् ॥ यस्याःश्रवणमात्रेणवाजपेयफ
लंलभेत् ॥ २ ॥ द्वापरस्ययुगस्यादौपुरामाहिष्मतीपुरे ॥ राजामहीजिदाख्यातोराज्यंपालयतिस्वकम् ॥ ३ ॥ पुत्रहीनस्यतस्यैवनतद्रा
ज्यंसुखप्रदम् ॥ अपुत्रस्यसुखंनास्तिइहलोकेपरत्रच ॥ ४ ॥ यततोऽस्यसुतप्राप्तौकालोबहुतरोगतः ॥ नप्राप्तश्चसुतोराज्ञासर्वसौख्यप्रदो
नृणाम् ॥ ५ ॥ दृष्ट्वात्मानंप्रवयसंराजाचिंतापरोऽभवत् ॥ सदोगतः प्रजामध्यइदंवचनमब्रवीत् ॥ ६ ॥ इहजन्मनिभोलोकानमयापातकं
कृतम् ॥ अन्यायोपार्जितंवित्तंक्षिप्तंकोशेमयानहि ॥ ७ ॥ ब्रह्मस्वंदेवद्रविणंनगृहीतंमयाक्वचित् ॥ न्यासापहारोनकृतः परस्यबहुपापदः ॥८॥
सुतवत्पालितालोकाधर्मेणाविजितामही ॥ दुष्टेषुपातितोदंडोबंधुपुत्रोपमेष्वपि ॥ ९ ॥ शिष्टाःसुपूजितालोकाद्वेष्याश्चापिमहाजनाः ॥ इत्ये

---

१ योददेदित्यपिपाठः ।

वंव्रजतोमार्गेधर्मयुक्तेद्विजोत्तमाः ॥ कस्मान्ममगृहेपुत्रोनजातस्तद्विचार्यताम् ॥ १० ॥ इतिवाक्यंद्विजाःश्रुत्वासप्रजाःसपुरोहिताः ॥
मंत्रयित्वानृपहितंजग्मुस्तेगहनंवनम् ॥ ११ ॥ इतस्ततश्चपश्यंतश्चाश्रमानृषिसेवितान् ॥ नृपतेर्हितमिच्छंतोददृशुर्मुनिसत्तमम् ॥ १२ ॥
तप्यमानंतपोघोरंचिदानंदंनिरामयम् ॥ निराहारंजितात्मानंजितक्रोधंसनातनम् ॥ १३ ॥ लोमशंधर्मतत्त्वज्ञंसर्वशास्त्रविशारदम् ॥ दी
र्घायुषंमहात्मानमनेकब्रह्मसंमितम् ॥ १४ ॥ कल्पेगतेयस्यैकस्मिन्नेकंलोमविशीर्यते ॥ अतोलोमशनामानंत्रिकालज्ञंमहामुनिम् ॥ १५ ॥
तंदृष्ट्वाहर्षिताः सर्वआजग्मुस्तस्यसन्निधिम् ॥ यथान्यायंयथार्हंतेनमश्चक्रुर्यथोदितम् ॥ १६ ॥ विनयावनताः सर्वऊचुश्चैवपरस्परम् ॥
अस्मद्भाग्यवशादेवप्राप्तोयंमुनिसत्तमः ॥ १७ ॥ तांस्तथाप्रणतान्दृष्ट्वाह्युवाचमुनिसत्तमः ॥ लोमशउवाच ॥ किमर्थमिहसं
प्राप्ताःकथयध्वंचकारणम् ॥ १८ ॥ मद्दर्शनाह्लादगिराभवंतःस्तुवतेकिमु ॥ असंशयंकरिष्यामिभवतांयाद्धितंभवेत् ॥ १९ ॥
परोपकृतयेजन्ममादृशानांनसंशयः ॥ जनाऊचुः ॥ श्रूयतामभिधास्यामोवयमागमकारणम् ॥ २० ॥ संशयच्छेदनार्था
यतवसान्निधिमागतः ॥ पद्मयोनेःपरतरस्त्वत्तःश्रेष्ठोनाविद्यते ॥ २१ ॥ अतःकार्यवशात्प्राप्ताःसमीपंभवतोवयम् ॥ महीजिन्नामराजासौ
पुत्रहीनोस्तिसांप्रतम् ॥ २२ ॥ वयंतस्यप्रजाब्रह्मन्पुत्रवत्तेनपालिताः ॥ तंपुत्ररहितंदृष्ट्वातस्यदुःखेनदुःखिताः ॥ २३ ॥ तपः
कर्तुमिहायातामतिंकृत्वातुनैष्ठिकीम् ॥ तस्यभाग्यवशाद्दृष्टस्त्वमस्माभिर्द्विजोत्तम ॥ २४ ॥ महतांदर्शनेनैवकार्यसिद्धिर्भवेन्नृणाम् ॥ उ
पदेशंवदमुनेराज्ञःपुत्रोयथाभवेत् ॥ २५ ॥ इतितेषांवचःश्रुत्वामुहूर्तंध्यानमास्थितः ॥ प्रत्युवाचमुनिर्ज्ञात्वातस्यजन्मपुरातनम् ॥ २६ ॥

५

लोमशउवाच ॥ पूर्वजन्मनिवैश्योयंधनहीनोनृशंसकृत् ॥ वाणिज्यकर्मनिरतोग्रामाद्ग्रामांतरंभ्रमन् ॥ २७ ॥ ज्येष्ठेमासिसितेपक्षेद्वादशी
दिवसेतथा ॥ मध्याह्नेद्युमणौ प्राप्तेग्रामसीम्नितृषाकुलः ॥ २८ ॥ रम्यंजलाशयंदृष्ट्वाजलपानेमनोदधौ ॥ सद्यःसूताःसवत्साचधेनुस्तत्रसमा
गता ॥ २९ ॥ तृषातुरानिदाघार्तातस्यचापःपपौतुसा ॥ पिबंतींवारयित्वातामसौतोयंस्वयंपपौ ॥ ३० ॥ कर्मणस्तस्यपाकेनपुत्रही
नोनृपोऽभवत् ॥ पूर्वजन्मकृतात्पुण्यात्प्राप्तंराज्यमकंटकम् ॥ ३१ ॥ जनाऊचुः ॥ पुण्यात्पापंक्षयंयातिपुराणेश्रूयतेमुने ॥ पुण्योप
देशं कथययेनपापक्षयोभवेत् ॥ ३२ ॥ यथाभवत्त्वत्प्रसादेनपुत्रोस्यभवितातथा ॥ लोमशउवाच ॥ श्रावणेशुक्लपक्षेतुपुत्रदानामविश्रुता ॥
॥ ३३ ॥ एकादशीतिथिश्चास्तिकुरुध्वंतद्व्रतंजनाः ॥ यथाविधियथान्यायंयथोक्तंजागरान्वितम् ॥ ३४ ॥ तस्याःपुण्यंसु
विमलंदेयंनृपतयेजनाः ॥ एवंकृतेसुनियतंराज्ञःपुत्रोभविष्यति ॥ ३५ ॥ श्रुत्वातेलोमशवचस्तंप्रणम्यद्विजोत्तमम् ॥ प्रजग्मुःस्वगृहान्सर्वे
हर्षोत्फुल्लविलोचनाः ॥ श्रावणंतुसमासाद्यस्मृत्वालोमशभाषितम् ॥ ३६ ॥ राज्ञासहव्रतंचक्रुः सर्वेश्रद्धासमन्विताः ॥ द्वादशीदिवसे
पुण्यंददुर्नृपतयेजनाः ॥ ३७ ॥ दत्तेपुण्येतुसाराज्ञीगर्भमाधत्तशोभनम् ॥ प्राप्तेप्रसवकालेसासुषुवेपुत्रमूर्जितम् ॥ ३८ ॥ एवमेषानृपश्रेष्ठ
पुत्रदानामविश्रुता ॥ कर्तव्यासुखमिच्छद्भिरिहलोकेपरत्रच ॥ ३९ ॥ श्रुत्वामाहात्म्यमेतस्याःसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ इहपुत्रसुखंप्राप्य
परत्रस्वर्गतिंलभेत् ॥ ४० ॥ इतिश्रीभविष्यपुराणे पुत्रदाख्यश्रावणशुक्लैकादशीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥ अथभाद्रपदकृष्णैकादशीकथा ॥
युधिष्ठिरउवाच ॥ भाद्रस्यकृष्णपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ एतदिच्छाम्यहंश्रोतुंकथयस्वजनार्दन ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुष्वै

कमनाराजन्कथयिष्यामिविस्तरात् ॥ अजेतिनाम्नाविख्यातासर्वपापप्रणाशिनी ॥ २ ॥ पूजयित्वाहृषीकेशंव्रतंतस्याःकरोतियः ॥ पापानि
तस्यनश्यंतिव्रतस्यश्रवणादपि ॥ ३ ॥ नातःपरतराराजल्लोँकद्वयहितावहा ॥ सत्यमुक्तंमयाह्येतं[1]न्नासत्यंभाषितंमम ॥ ४ ॥ हरिश्चंद्रइतिख्या
तोबभूवनृपतिःपुरा ॥ चक्रवर्तीसत्यसंधःसमस्तायाभुवःपतिः ॥५॥ कस्यापिकर्मणोयोगाद्राज्यभ्रष्टोबभूवसः ॥ विक्रीयवनितांपुत्रंसचकारात्म
विक्रयम् ॥६॥ पुल्कसस्यचदासत्वंगतोराजासपुण्यकृत् ॥ सत्यमालंब्यराजेंद्रमृतचैलापहारकः ॥७॥ सोभवन्नृपतिश्रेष्ठोनसत्याच्चलितस्तथा ॥
एवंगतस्यनृपतेर्बहवोवत्सरागताः ॥ ८ ॥ ततश्चितापरोराजाबभूवात्यंतदुःखितः ॥ किंकरोमिक्वगच्छामिनिष्कृतिर्मेकथंभवेत् ॥ ९ ॥
इतिचिंतयतस्तस्यमग्नस्यवृजिनार्णवे ॥ आजगाममुनिः[2]कश्चिज्ज्ञात्वाराजानमातुरम् ॥ १० ॥ परोपकरणार्थायनिर्मितोब्रह्मणाद्विजः ॥
सतंदृष्ट्वाद्विजवरंननामनृपसत्तमः ॥ ११ ॥ कृतांजलिपुटोभूत्वागौतमस्याग्रतःस्थितः ॥ कथयामासवृत्तांतमात्मनोदुःखसंयुतम् ॥ १२ ॥
श्रुत्वानृपतिवाक्यानिगौतमोविस्मयान्वितः ॥ उपदेशंनृपतयेव्रतस्यास्यमुनिर्ददौ ॥ १३ ॥ मासिभाद्रपदेराजन्कृष्णपक्षेतुशोभना ॥
एकादशीसमाख्याताअजानाम्नातिपुण्यदा ॥ १४ ॥ तस्याःकुरुव्रतंराजन्पापनाशोभविष्यति ॥ तवभाग्यवशादेषासप्तमेह्निसमागता ॥१५॥
उपवासपरोभूत्वारात्रौजागरणंकुरु ॥ एवंतस्याव्रतेचीर्णेसर्वपापक्षयोभवेत् ॥ १६ ॥ तवपुण्यप्रभावेणचागतोहंनृपोत्तम ॥ इत्येवंकथयि
त्वातुमुनिरंतरधीयत ॥ १७ ॥ मुनेर्वाक्यंनृपःश्रुत्वाचकारव्रतमुत्तमम् ॥ कृतेतस्मिन्व्रतेराज्ञःपापस्यांतोऽभवत्क्षणात् ॥ १८ ॥ श्रूय

---

[1] नात्रमिथ्याकिंचिन्नृपोत्तमेतिपाठः । [2] गौतमः ।

तांराजशार्दूलप्रभावोस्यव्रतस्यच ॥ यद्दुःखंबहुभिर्वर्षैर्भोक्तव्यंतत्क्षयोभवत् ॥ १९ ॥ निस्तीर्णदुःखोराजासीद्व्रतस्यास्यप्रभावतः ॥
पत्न्यासहसमायोगंपुत्रजीवनमापसः ॥ २० ॥ देवदुंदुभयोनेदुःपुष्पवर्षमभूद्दिवः ॥ एकादश्याःप्रभावेणप्राप्तंराज्यमकंटकम् ॥ २१ ॥
स्वर्गंलेभेहरिश्चंद्रःसपुरःसपरिच्छदः ॥ ईदृग्विधंव्रतंराजन्येकुर्वंतिद्विजोत्तमाः ॥ २२ ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तास्त्रिदिवंयांतितेध्रुवम् ॥ पठना
च्छ्रवणाद्राजन्नश्वमेधफलंभवेत् ॥ २३ ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपु० भाद्र० कृष्णायाअजानाम्न्याएकादश्यामा० समाप्तम् ॥ ॥ अथभाद्रपदशुक्लै
कादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ नभस्यसितपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥ कोदेवःकोविधिस्तस्याःकिंपुण्यंचवदस्वनः ॥ १ ॥ श्रीकृ
ष्णउवाच ॥ कथयामिमहापुण्यांस्वर्गमोक्षप्रदायिनीम् ॥ वामनैकादशींराजन्सर्वपापहरांपराम् ॥ २ ॥ इमामेवजयंत्याख्यांप्राहुरेकादशीं
नृप ॥ यस्याःश्रवणमात्रेणसर्वपापक्षयोभवेत् ॥ ३ ॥ पापिनांपापशमनंजयंतीव्रतमुत्तमम् ॥ नातःपरतराराजन्नैवमोक्षप्रदायिनी ॥ ४ ॥
एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्यागतिमिच्छता ॥ वैष्णवैर्ममभक्तैस्तुमनुजैर्मत्परायणैः ॥ ५ ॥ नभस्येवामनोयैस्तुपूजितस्तैर्जगत्त्रयम् ॥ पू
जितंनात्रसंदेहस्तेयांतिहरिसन्निधिम् ॥ ६ ॥ वामनःपूजितोयेनकमलैःकमलेक्षणः ॥ नभस्यसितपक्षेतुजयंत्येकादशीदिने
॥ ७ ॥ तेनार्चितंजगत्सर्वंत्रयोदेवाःसनातनाः ॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्योहरिवासरः ॥ ८ ॥ अस्मिन्कृतेनकर्तव्यंकिं
चिदस्तिजगत्त्रये ॥ अस्यांप्रसुप्तोभगवानेत्यंगपरिवर्तनम् ॥ ९ ॥ तस्मादेनांजनाःसर्वैवदंतिपरिवर्तिनीम् ॥ युधिष्ठिरउवा

च ॥ संशयोस्तिमहान्मह्यंश्रूयतांचजनार्दन ॥१०॥ कथंसुप्तोसिदेवेशकथंयास्यंगवर्तनम् ॥ किमर्थंदेवदेवेशबलिर्बद्धस्त्व
यासुरः ॥११॥ संतुष्टाःपृथिवीदेवाःकिमकुर्वञ्जनार्दन ॥ कोविधिःकिंव्रतंचैवचातुर्मास्यमुपासताम् ॥१२॥ त्वयिसु
प्तेजगन्नाथकिंकुर्वंतिजनाःप्रभो ॥ एतद्विस्तरतोब्रूहिसंशयंहरमेप्रभो ॥१३॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ श्रूयतांराजशार्दूलकथांपा
पहरांपराम् ॥ बलिर्वैदानवःपूर्वमासीत्त्रेतायुगेनृप ॥१४॥ अपूजयच्चमांनित्यंमद्भक्तोमत्परायणः ॥ जपैस्तुविविधैः
सूक्तैर्यजतेमांसनित्यशः ॥१५ द्विजानांपूजकोनित्यंयज्ञकर्मकृताशयः ॥ परंत्विंद्रकृतद्वेषोदेवलोकमजीजयत् ॥१६॥
मद्दत्तमिहलोकंचजितंतेनमहात्मना ॥ विलोक्यचततःसर्वेदेवाःसंहत्यमंत्रयन् ॥१७॥ सर्वैर्मिलित्वागंतव्यंदेवंविज्ञापि-
तुंप्रभुम् ॥ ततश्चदेवऋषिभिःसाकमिंद्रोगतःप्रभुम् ॥१८॥ शिरसाह्यवनींगत्वास्तुतंइंद्रेणसूक्तिभिः ॥ गुरुणादैवतैःसार्द्धंन-
दुधापूजितोह्यहम् ॥१९॥ ततोवामनरूपेणह्यवतीर्णश्चपंचमः ॥ अत्युग्ररूपेणतदासर्वब्रह्मांडरूपिणा ॥२०॥ बालकेन
जितःसोथसत्यमालंब्यनतस्थिवान् ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ त्वयावामनरूपेणसोसुरश्चजितःकथम् ॥२१॥ एतत्कथयदे-
वेशमह्यंभक्तायविस्तरात् ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ मयालीकेनसबलिःप्रार्थितोबटुरूपिणा ॥२२॥ पदत्रयमितांभूमिंदे
हिमेभुवनत्रयम् ॥ दत्तंभवतितेराजन्नात्रकार्याविचारणा ॥२३॥ इत्युक्तश्चमयाराजादानवोबलिस्त्रिपदांभुवम् ॥ संकल्प

मात्रा द्ववृधे देहस्त्रैविक्रमः परम् ॥२४॥ भूर्लोके तु कृतौ पादौ भुवर्लोके तु जानुनी ॥ स्वर्लोके तु कटिं न्यस्य महर्लोके तथोदरम् ॥२५
जनलोके तु हृदयं तपोलोके च कंठकम् ॥ सत्यलोके मुखं स्थाप्य उत्तमांगं तथोर्ध्वतः ॥२६॥ चंद्रसूर्यग्रहाश्चैव भगणो योग-
संयुतः ॥ सेंद्राश्चैव नदा देवा नागाः शेषादयः परे ॥२७॥ अस्तुवन्वेदसंभूतैः सूक्तैश्च विविधैस्तु माम् ॥ करे गृहीत्वा तु बलि
मब्रुवं वचनं तदा ॥२८॥ एकेन पूरिता पृथ्वी द्वितीयेन त्रिविष्टपम् ॥ तृतीयस्य तु पादस्य स्थानं देहि मानघ ॥२९॥ एव-
मुक्ते मयासोपि मस्तकं दत्तवान्बलिः ॥ ततो वै मस्तके ह्येकं पदं दत्तं मया तदा ॥३०॥ क्षिप्तो रसातले राजन्दानवो मम पूजकः ॥
विनयावनतं दृष्ट्वा प्रसन्नोस्मि जनार्दनः ॥३१॥ बले वसामि सततं सन्निधौ तव मानद ॥ इत्यवोचं महाभागं बलिं वैरोचनिं तदा ॥
॥३२॥ नभस्य शुक्लपक्षे तु परिवर्तिनि वासरे ॥ ममैका तत्र मूर्तिश्च बलिमाश्रित्य तिष्ठति ॥३३॥ द्वितीया शेषपृष्ठे वै क्षीराब्धौ
सागरोत्तमे ॥ सुप्ता भवति भो भूप यावदायाति कार्तिकी ॥३४॥ एतस्मात्कारणाद्राजन्कर्तव्यैषा प्रयत्नतः ॥ एकादशी महापुण्या
पवित्रा पापहारिणी ॥३५॥ अस्यां प्रसुप्तो भगवानेत्यंगपरिवर्तनम् ॥ एतस्यां पूजयेद्देवं त्रैलोक्यस्य पितामहम् ॥३६॥ दधिदा
नं प्रकर्तव्यं रौप्यं तंडुलसंयुतम् ॥ रात्रौ जागरणं कृत्वा मुक्तो भवति मानवः ॥३७॥ एवं यः कुरुते राजन्नेकादश्या व्रतं शुभम् ॥ सर्व

पापहरं चैव भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥३८॥ स देवलोकं संप्राप्य भ्राजते चंद्रमा यथा ॥ शृणुयाच्चैव यो मर्त्यः कथां पापहरां परा
म् ॥ अश्वमेधसहस्रस्य फलं प्राप्नोति मानवः ॥३९॥ इति श्रीस्कंद॰ भाद्र॰ शुक्लायाः परिवर्तिनी नामैकादश्या मा॰ समाप्तम् ॥
अथाश्विनकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कथयस्व प्रसादेन ममाग्रे मधुसूदन ॥ आश्विने कृष्णपक्षे तु किंनामैकाद
शी भवेत् ॥१॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ आश्विनस्यासिते पक्षे इंदिरा नाम नामतः ॥ तस्या व्रतप्रभावेण महापापं प्रणश्यति ॥२॥ अधो
योनिगतानां च पितॄणां गतिदायिनी ॥ शृणुष्वावहितो राजन्कथां पापहरां पराम् ॥३॥ यस्याः श्रवणमात्रेण वाजपेयफलं ल
भेत् ॥ पुरा कृतयुगे राजा बभूव रिपुसूदनः ॥४॥ इंद्रसेन इति ख्यातः पुरीं माहिष्मतीं प्रति ॥ स राज्यं पालयामास धर्मेण यशसाऽन्वि
तः ॥५॥ पुत्रपौत्रसमायुक्तो धनधान्यसमन्वितः ॥ माहिष्मत्यधिपो राजा विष्णुभक्तिपरायणः ॥६॥ जपन्गोविंदनामानि मुक्ति
दानि नराधिपः ॥ ध्यानेन कालं नयति नित्यमध्यात्मचिंतकः ॥७॥ एकस्मिन्दिवसे राज्ञि सुखासीने सदोगते ॥ अवतीर्य गिमद्दी
मानंबरान्नारदो मुनिः ॥८॥ तमागतमभिप्रेक्ष्य प्रत्युत्थाय कृतांजलिः ॥ पूजयित्वार्घविधिना चासने संन्यवेशयत् ॥९॥ सुखो
पविष्टः स मुनिः प्रत्युवाच नृपोत्तमम् ॥ कुशलं तव राजेंद्र सप्तस्वंगेषु वर्तते ॥१०॥ धर्मे मतिर्वर्तते ते विष्णुभक्तिरतिस्तथा ॥ इति वा
क्यं तु देवर्षेः श्रुत्वा राजा तमब्रवीत् ॥११॥ राजोवाच ॥ त्वत्प्रसादान्मुनिश्रेष्ठ सर्वत्र कुशलं मम ॥ अद्य क्रतुक्रियाः सर्वाः सफलास्त

वदर्शनात् ॥१२॥ प्रसादंकुरुविप्रर्षेब्रूह्यागमनकारणम् ॥ इतिराज्ञोवचःश्रुत्वादेवर्षिर्वाक्यमब्रवीत् ॥१३॥ नारदउवाच ॥ श्रूय
तांराजशार्दूलमद्वचोविस्मयप्रदम् ॥ ब्रह्मलोकादहंप्राप्तोयमलोकंद्विजोत्तम ॥१४॥ शमनेनार्चितोभक्त्याउपविष्टोवरा
सने ॥ धर्मशीलःसत्यवांस्तुभास्करिंसमुपासते ॥१५॥ बहुपुण्यप्रकर्ताचव्रतवैकल्यदोषतः ॥ सभायांश्राद्धदेवस्यमयादृष्टः
पितातव ॥१६॥ कथितस्तेनसंदेशस्तंनिबोधजनेश्वर ॥ इंद्रसेनइतिख्यातोराजामाहिष्मतीप्रभुः ॥१७॥ तस्याग्रेक
थयब्रह्मन्स्थितंमांयमसन्निधौ ॥ केनापिचांतरायेणपूर्वजन्मोद्भवेनवै ॥१८॥ स्वर्गंप्रेषयमांपुत्रइंदिराव्रतदानतः ॥ इत्यु
क्तोहंसमायातःसमीपंतवपार्थिव ॥१९॥ पितुःस्वर्गतयेराजन्निंदिराव्रतमाचर ॥ तेनव्रतप्रभावेणस्वर्गंयास्यतितेपि
ता ॥२०॥ राजोवाच ॥ कथयस्वप्रसादेनभगवन्निंदिराव्रतम् ॥ विधिनाकेनकर्तव्यंकस्मिन्पक्षेतिथौतथा ॥२१॥ नारदउ
वाच ॥ शृणुराजन्हितंवच्मिव्रतस्यास्यविधिंशुभम् ॥ आश्विनस्यासितेपक्षेदशमीदिवसेशुभे ॥२२॥ प्रातःस्नानंप्रकुर्वीतश्र
द्धायुक्तेनचेतसा ॥ ततोमध्याह्नसमयेस्नानंकृत्वाबहिर्जले ॥२३॥ पितॄणांप्रीतयेश्राद्धंकुर्याच्छ्रद्धासमन्वितः ॥ एकभक्तंततः
कृत्वारात्रौभूमौशयीतच ॥२४॥ प्रभातेविमलेजातेप्राप्तेचैकादशीदिने ॥ मुखप्रक्षालनंकुर्याद्दंतधावनपूर्वकम् ॥२५॥ उप
वासस्यनियमंगृह्णीयाद्भक्तिभावतः ॥ अद्यस्थित्वानिराहारःसर्वभोगविवर्जितः ॥२६॥ श्वोभोक्ष्येपुंडरीकाक्षशरणंमेभवा

च्युत ॥ इत्येवंनियमंकृत्वामध्याह्नसमयेतथा ॥ शालग्रामशिलाग्रेतुश्राद्धंकृत्वायथाविधि ॥ भोजयित्वाद्विजान्शुद्धान्दक्षिणाभिःसु
पूजितान् ॥२८॥ पितृशेषंसमाघ्रायगवेदद्याद्विचक्षणः ॥ पूजयित्वाहृषीकेशंधूपगंधादिभिस्तथा ॥२९॥ रात्रौजागरणंकुर्यात्केश
वस्यसमीपतः ॥ ततःप्रभातसमयेसंप्राप्तेद्वादशीदिने ॥३०॥ अर्चयित्वाहरिंभक्त्याभोजयित्वाद्विजानथ ॥ बंधुदौहित्रपुत्राद्यैः
स्वयंभुंजीतवाग्यतः ॥३१॥ अनेनविधिनाराजन्कुरुव्रतमतंद्रितः ॥ विष्णुलोकंप्रयास्यंतिपितरस्तवभूपते ॥३२॥ इत्युक्त्वानृपतिं
राजन्मुनिरंतरधीयत ॥ यथोक्तविधिनाराजाचकारव्रतमुत्तमम् ॥३३॥ अंतःपुरेणसहितःपुत्रभृत्यसमन्वितः ॥ कृतेव्रतेतुकौंतेय
पुष्पवृष्टिरभूद्दिवः ॥३४॥ तत्पितागरुडारूढोजगामहरिमंदिरम् ॥ इंद्रसेनोपिराजर्षिःकृत्वाराज्यमकंटकम् ॥३५॥ राज्येनिवेश्य
तनयंजगामत्रिदिवंस्वयम् ॥ इंदिराव्रतमाहात्म्यंतवाग्रेकथितंमया ॥३६॥ पठनाच्छ्रवणाच्चास्यसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ भुक्त्वे
हनिखिलान्भोगान्विष्णुलोकेवसेच्चिरम् ॥३७॥ इतिश्रीब्रह्मवैवर्तपुराणेआश्विनकृष्णैकादश्यांइंदिरानाम्न्यामाहात्म्यंसमाप्तम्
॥ अथाश्विनशुक्लैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ कथयस्वप्रसादेनभगवन्मधुसूदन ॥ इषस्यशुक्लपक्षेतुकिंनामैकादशीभवेत् ॥
१॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ शृणुराजेंद्रवक्ष्यामिमाहात्म्यंपापनाशनम् ॥ शुक्लपक्षेचाश्वयुजिभवेदेकादशीतुया ॥२॥ पाशांकुशेतिवि
ख्यातासर्वपापहरापरा ॥ पद्मनाभाभिधानंतुपूजयेत्तत्रमानवः ॥३॥ सर्वाभीष्टफलप्राप्त्यैस्वर्गमोक्षप्रदंनृणाम् ॥ तपस्तप्त्वान

रत्नीव्रंचिरंसुनियतेंद्रियः॥४॥यत्फलंसमवाप्नोतितन्नत्वागरूडध्वजम्॥कृत्वापिबहुशःपापंनरोमोहसमन्वितः॥५॥नयाति
नरकंघोरंनत्वापापहरंहरिम्॥पृथिव्यांयानितीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच॥६॥तानिसर्वाण्यवाप्नोतिविष्णोर्नामानुकीर्तनात्॥
देवंशार्ङ्गधरंविष्णुंयेप्रपन्नाजनार्दनम्॥७॥नतेषांयमलोकश्चनृणांवैजायतेक्वचित्॥उपोष्यैकादशीमेकांप्रसंगेनापिमानवाः॥८॥
नयांतियातनांयामींपापंकृत्वापिदारुणम्॥वैष्णवःपुरुषोभूत्वाशिवनिंदांकरोतियः॥९॥योनिंदेद्वैष्णवंलोकेसयातिनरकंध्रुवम्॥
अश्वमेधसहस्राणिराजसूयशतानिच॥१०॥एकादश्युपवासस्यकलांनार्हंतिषोडशीम्॥एकादशीसमंपुण्यंकिंचिल्लोकेनविद्यते॥११॥
नेदृशंपावनंकिंचित्त्रिषुलोकेषुविद्यते॥यादृशंपद्मनाभस्यदिनंपातकहानिदम्॥१२॥तावत्पापानितिष्ठंतिदेहेस्मिन्मनुजाधिप॥
यावन्नोपोष्यतेभक्त्यापद्मनाभदिनंशुभम्॥व्याजेनापोषितमपिनदर्शयतिभास्करिम्॥१३॥स्वर्गमोक्षप्रदाह्येषाशरीरारोग्यदायिनी॥
सुकलत्रप्रदाह्येषाधनधान्यप्रदायिनी॥१४॥नगंगानगयाराजन्नकाशीनचपुष्करम्॥नचापिकौरवंक्षेत्रंपुण्यंभूपहरेर्दिनात्॥१५॥रा
त्रौजागरणंकृत्वासमुपोष्यहरेर्दिनम्॥अनायासेनभूपालप्राप्यतेवैष्णवंपदम्॥२६॥दशवैमातृकेपक्षेदशराजेंद्रपैतृके॥प्रियायाद
शपक्षेतुपुरुषानुद्धरेन्नरः॥१७॥चतुर्भुजादिव्यरूपानागारिकृतकेतनाः॥स्रग्विणःपीतवस्त्राश्चप्रयांतिहरिमंदिरम्॥१८॥बाल
त्वेयौवनेचैववृद्धत्वेपिनृपोत्तम॥उपोष्यद्वादशींनूनंनैतिपापोपिदुर्गतिम्॥१९॥पाशांकुशामुपोष्यैवआश्विनेचासितेतरे॥सर्वपाप

विनिर्मुक्तोहरिलोकंसगच्छति॥२०॥दत्वाहेमतिलान्भूमिंगामन्नमुदकंतथा॥उपानद्वस्त्रच्छत्रादिनपश्यतियमंनरः॥२१॥यस्यपुण्यवि
हीनानिदिनान्यपगतानिच॥सलोहकारभस्त्रेवश्वसन्नपिनजीवति॥२२॥अवंध्यंदिवसंकुर्याद्दरिद्रोपिनृपोत्तम॥समाचरन्यथाशक्ति
स्नानदानादिकाःक्रियाः॥२३॥तडागारामसौधानांसत्राणांपुण्यकर्मणाम्॥कर्तारोनैवपश्यंतिधीरास्तांयमयातनाम्॥२४॥दीर्घायु
षोधनाढ्याश्चकुलीनारोगवर्जिताः॥दृश्यंतेमानवालोकेपुण्यकर्तारिदृशाः॥२५॥किमत्रबहुनोक्तेनयांत्यधर्मेणदुर्गतिम्॥आरोहं
तिदिवंधर्मैर्नात्रकार्याविचारणा॥२६॥इतितेकथितंराजन्यत्पृष्टोहंत्वयानघ॥पाशांकुशायामाहात्म्यंकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि॥
२७॥इतिश्रीब्रह्मांडपु॰आश्विनशुक्लैकादश्याःपाशांकुशाख्यायामा॰स॰॥अथकार्तिककृष्णैकादशीकथा॥युधिष्ठिरउवाच॥कथयस्व
प्रसादेनममस्नेहाज्जनार्दन॥कार्तिकस्यासितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत्॥१॥श्रीकृष्णउवाच॥श्रूयतांराजशार्दूलकथयामितवाग्रतः॥
कार्तिकेकृष्णपक्षेतुरमानाम्नीसुशोभना॥२॥एकादशीसमाख्यातामहापापहरापरा॥अस्याःप्रसंगतोराजन्माहात्म्यंप्रवदामिते॥३॥
मुचुकुंदइतिख्यातोबभूवन्नृपतिःपुरा॥देवेंद्रेणसमंयस्यमित्रत्वमभवन्नृप॥४॥यमेनवरुणेनैवकुबेरेणसमंतथा॥बिभीषणेनचैतस्य
सखित्वमभवत्सह॥५॥विष्णुभक्तःसत्यसंधोबभूवन्नृपतिःसदा॥तस्यैवंशासतोराजन्राज्यंनिहतकंटकम्॥६॥बभूवदुहितागे
हेचंद्रभागासरिद्वरा॥शोभनायचसादत्ताचंद्रसेनसुतायवै॥७॥सकदाचित्समायातःश्वशुरस्यगृहेनृप॥एकादशीव्रतमिदंसमा

मातंसुपुण्यदम्॥८॥ समागतेव्रतदिने चंद्रभागात्वचिंतयत्॥ किंभविष्यतिदेवेशममभर्तातिदुर्बलः॥९॥ क्षुधांसोढुंनशक्नोतिपिताचैवोग्र
शासनः॥पटहस्ताड्यतेयस्य संप्राप्तेदशमीदिने॥१०॥ नभोक्तव्यंनभोक्तव्यंनभोक्तव्यंहरेर्दिने॥ श्रुत्वापटहनिर्घोषंशोभनस्त्वब्रवी-
प्रियाम्॥११॥ किंकर्तव्यंमयाकांतेब्रूह्युपायंसुशोभने॥ कृतेनयेनमेसम्यग्जीवितंनविनश्यति॥१२॥ चंद्रभागोवाच॥ मत्पितुर्वेश्मनि
विभो भोक्तव्यंनापिकेनचित्॥ गजैरश्वैस्तथाचोष्ट्रैरन्यैःपशुभिरेवच॥१३॥ तृणमन्नंतथावारि नभोक्तव्यंहरेर्दिने॥मानवैश्चकुतःकां
त भुज्यतेहरिवासरे॥१४॥ यदित्वंभोक्ष्यसेकांतततोगेहात्प्रयास्यताम्॥ एवंबिचार्यमनसासुदृढंमानसंकुरु॥१५॥ शोभनउवाच॥
सत्यमेतत्त्वयाचोक्तंकरिष्येहमुपोषणम्॥ दैवेनविहितंयद्वैतत्तथैवभविष्यति॥१६॥ इतिदिष्टेमतिंकृत्वाचकारव्रतमुत्तमम्॥ क्षुत्तृषा
पीडिततनुःसबभूवातिदुःखितः॥१७॥ एवंव्याकुलितेतस्मिन्नादित्योस्तमगाद्गिरिम्॥ वैष्णवानांनराणांसानिशाहर्षविवर्धिनी॥
१८॥ हरिपूजारतानांचजागरासक्तचेतसाम्॥ बभूवनृपशार्दूलशोभनस्यातिदुःसहा॥१९॥ रवेरुदयवेलायांशोभनःपंचतांगतः॥
दाहयामासराजातंराजयोग्यैश्चदारुभिः॥२०॥ चंद्रभागानात्मदेहंददाहपितृवारिता॥ कृत्वौर्ध्वदेहिकंतस्यतस्थौजनकवेश्मनि॥२१॥
शोभनेननृपश्रेष्ठरमाव्रतप्रभावतः॥ प्राप्तंदेवपुरंरम्यंमंदराचलसानुनि॥२२॥ अनुत्तममनाधृष्यमसंख्येयगुणान्वितम्॥ हेम
स्तंभमयैःसौधैरत्नवैदूर्यमंडितैः॥२३॥ स्फाटिकैर्विविधाकारैर्विचित्रैरुपशोभितम्॥ सिंहासनसमारूढःसुश्वेतच्छत्रचामरः॥

॥२४॥ किरीटकुंडलयुतोहारकेयूरभूषितः॥ स्तूयमानश्चगंधर्वैरप्सरोगणसेवितः॥२५॥ शोभनःशोभतेतत्रदेवराडपरोयथा॥ सो
मशर्मेतिविख्यातोमुचुकुंदपुरेवसन्॥२६॥ तीर्थयात्राप्रसंगेनभ्रमन्विप्रोददर्शतम्॥ नृपजामातरंज्ञात्वातत्समीपंजगामसः
॥२७॥ आसनादुत्थितःशीघ्रंनमश्चक्रेद्विजोत्तमम्॥ चकारकुशलप्रश्नंश्वशुरस्यनृपस्यच॥ कांतायाश्चंद्रभागायास्तथैवनग
रस्यच॥२८॥ सोमशर्मोवाच॥ कुशलंवर्ततेराजन्श्वशुरस्यगृहेतव॥ चंद्रभागाकुशलिनीसर्वतःकुशलंपुरे॥२९॥ स्ववृत्तंकथ्य
तांराजन्नाश्चर्यंपरमंमम॥ पुरंविचित्रंरुचिरंनदृष्टंकेनचित्क्वचित्॥३०॥ एतदाचक्ष्वनृपतेकुतःप्राप्तमिदंत्वया॥ शोभनउवा
च॥ कार्तिकस्यासितेपक्षेनाम्नाचैकादशीरमा॥३१॥ तामुपोष्यमयाप्राप्तंद्विजेंद्रपुरमध्रुवम्॥ ध्रुवंभवतियेनैवतत्कुरुष्व
द्विजोत्तम॥३२॥ द्विजेंद्रउवाच॥ कथमध्रुवमेतद्धिकथंहिभवतिध्रुवम्॥ तत्त्वंकथयराजेंद्र तत्करिष्यामिनान्यथा॥३३॥
शोभनउवाच॥ मयैतद्विहितंविप्रश्रद्धाहीनंव्रतोत्तमम्॥ तेनेदमध्रुवंमन्येध्रुवंभवतितच्छृणु॥३४॥ मुचुकुंदस्यदुहिताचंद्र-
भागासुशोभना॥ तस्यैकथयवृत्तांतंध्रुवमेतद्भविष्यति॥३५॥ तच्छ्रुत्वाथद्विजवरस्तस्यैसर्वंन्यवेदयत्॥ श्रुत्वाथसाद्विजवचो
विस्मयोत्फुल्ललोचना॥३६॥ प्रत्यक्षमथवास्वप्नस्त्वयैतत्कथ्यतेद्विज॥ सोमशर्मोवाच॥ प्रत्यक्षंपुत्रितेकांतोमया
दृष्टोमहावने॥३७॥ देवतुल्यमनाधृष्यंदृष्टंतस्यपुरंमया॥ अध्रुवंतेनतत्प्रोक्तंध्रुवंभवतितत्कुरु॥३८॥ चंद्रभागोवाच॥ तत्र
मांनयविप्रर्षेपतिदर्शनलालसाम्॥ आत्मनोव्रतपुण्येनकरिष्यामिपुरंध्रुवम्॥३९॥ आवयोर्द्विजसंयोगोयथाभवति

तत्कुरु ॥ प्राप्यतेहिमहत्पुण्यंकृतंयोगेविमुक्तयोः ॥ ४० ॥ इतिश्रुत्वासहतयासोमशर्माजगामह ॥ आश्रमंवामदेवस्यमंदराचलसन्निधौ ॥ ४१ ॥
वामदेवोऽश्रृणोत्सर्ववृत्तांतंकथितंतयोः ॥ अभ्यषिंचच्चंद्रभागांवेदमंत्रैरथोज्ज्वलाम् ॥ ४२ ॥ ऋषिमंत्रप्रभावेणविष्णुवासरसेवनात् ॥ दिव्यदेहा
बभूवासौदिव्यांगतिमवापह ॥ ४३ ॥ पत्युःसमीपमगमत्प्रहर्षोत्फुल्ललोचना ॥ सहर्षःशोभनोतीवदृष्ट्वाकांतांसमागताम् ॥ ४४ ॥ समाहूयस्व
केवामेपार्श्वेतांसंन्यवेशयत् ॥ साचोवाचप्रियंहर्षाच्चंद्रभागाप्रियंवचः ॥ ४५ ॥ श्रृणुकांतहितंवाक्यंयत्पुण्यंविद्यतेमयि ॥ अष्टवर्षाधिकाजाताय
दाहंपितृवेश्मनि ॥ ४६ ॥ मयाततःप्रभृतिचकृतमेकादशीव्रतम् ॥ यथोक्तविधिसंयुक्तंश्रद्धायुक्तेनचेतसा ॥ ४७ ॥ तेनपुण्यप्रभावेणभविष्यति
पुरंध्रुवम् ॥ सर्वकामसमृद्धंचयावदाभूतसंप्लवम् ॥ ४८ ॥ एवंसानृपशार्दूलरमतेपतिनासह ॥ दिव्यभोगादिव्यरूपादिव्याभरणभूषिता ॥ ४९ ॥ शो
भनोपितयासार्द्धंरमतेदिव्यविग्रहः ॥ रमाव्रतप्रभावेणमंदराचलसानुनि ॥ ५० ॥ चिंतामणिसमाह्येषाकामधेनुसमाथवा ॥ रमाभिधानान्नृपते
तवाग्रेकथितामया ॥ ५१ ॥ ईदृशंव्रतंराजन्येकुर्वंतिनरोत्तमाः ॥ ब्रह्महत्यादिपापानिनाशंयांतिनसंशयः ॥ ५२ ॥ एकादश्यारमाख्यायामाहात्म्यं
श्रृणुयान्नरः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकेमहीयते ॥ ५३ ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणेकार्तिककृष्णैकादश्यारमाख्यायामाहात्म्यंसंपूर्णम् ॥ ॥
॥ अथकार्तिकशुक्लैकादशीकथा ॥ ब्रह्मोवाच ॥ प्रबोधिन्याश्चमाहात्म्यंपापघ्नंपुण्यवर्धनम् ॥ मुक्तिप्रदंसुबुद्धीनांश्रृणुष्वमुनिसत्तम ॥ १ ॥ तावद्गर्ज
तिविप्रेंद्रगंगाभागीरथीक्षितौ ॥ यावन्नायातिपापघ्नीकार्तिकेहरिबोधिनी ॥ २ ॥ तावद्गर्जंतितीर्थानिह्यासमुद्रसरांसिच ॥ यावत्प्रबोधिनी

विष्णोस्तिथिर्नायातिकार्तिकी ॥ ३ ॥ अश्वमेधसहस्राणिराजसूयशतानिच ॥ एकेनैवोपवासेनप्रबोधिन्यांलभेन्नरः ॥ ४ ॥ नारदउवाच ॥ एक
भक्तेचकिंपुण्यंकिंपुण्यंनक्तभोजने ॥ उपवासेचकिंपुण्यंतन्मेब्रूहिपितामह ॥ ५ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ एकभक्तेनजन्मोत्थंनक्तेनद्विजनुर्भवम् ॥
सप्तजन्मभवंपापमुपवासेननश्यति ॥ ६ ॥ यद्दुर्लभंयदप्राप्यंत्रैलोक्येनतुगोचरम् ॥ यदप्यप्रार्थितंपुत्रददातिहरिबोधिनी ॥ ७ ॥ मेरुमंदर
मात्राणिपापान्युग्राणियानितु ॥ एकेनैवोपवासेनदहतेपापहारिणी ॥ ८ ॥ पूर्वजन्मसहस्रैस्तुयद्दुष्कर्मह्युपार्जितम् ॥ जागरस्तत्प्रबो-
धिन्यांदहतेतूलराशिवत् ॥ ९ ॥ उपवासंप्रबोधिन्यांयःकरोतिस्वभावतः ॥ विधिवन्मुनिशार्दूलयथोक्तंलभतेफलम् ॥ १० ॥ यथोक्तंसु
कृतंयस्तुविधिवत्कुरुतेनरः ॥ स्वल्पंमुनिवरश्रेष्ठमेरुतुल्यंभवेच्चतत् ॥ ११ ॥ विधिहीनंतुयःकुर्यात्सुकृतंमेरुमात्रकम् ॥ अणुमात्रंनचाप्नो
तिफलंधर्मस्यनारद ॥ १२ ॥ येध्यायंतिमनोवृत्त्याकरिष्यामःप्रबोधिनीम् ॥ तेषांविलीयतेपापंपूर्वजन्मशतोद्भवम् ॥ १३ ॥ समतीतंभवि
ष्यंचवर्तमानंकुलायुतम् ॥ विष्णुलोकंनयत्याशुप्रबोधिन्यांतुजागरात् ॥ १७ ॥ आप्लुत्यसर्वतीर्थेषुदत्त्वागाःकांचनंमहीम् ॥ नतत्फ
लमवाप्नोतियत्कृत्वाजागरंहरेः ॥ १८ ॥ जातःसएवसुकृतीकुलंतेनैवपावितम् ॥ कार्तिकेमुनिशार्दूलकृतायेनप्रबोधिनी ॥ १९ ॥ यानिका
निचतीर्थानित्रैलोक्येसंभवंतिच ॥ तानितस्यगृहेसम्यग्यःकरोतिप्रबोधिनीम् ॥ २० ॥ सर्वकृत्यंपरित्यज्यतुष्ट्यर्थंचक्रपाणिनः ॥ उपोष्यै
कादशीरम्यांकार्तिकेहरिबोधिनीम् ॥ २१ ॥ सज्ज्ञानीसचयोगीचसतपस्वीजितेंद्रियः ॥ विष्णुप्रियतराह्येषाधर्मसारस्यदायिनी ॥ २२ ॥ स
कृदेनामुपोष्यैवमुक्तिभाक्चभवेन्नरः ॥ प्रबोधिनीमुपोषित्वानगर्भेविशतेनरः ॥ २३ ॥ कर्मणामनसावाचापापंयत्समुपार्जितम् ॥ तत्क्षालय

निगोविंदः प्रबोधिन्यांतुजागरात्॥२४॥ स्नानंदानंजपोहोमः समुद्दिश्य जनार्दनम्॥ नरैर्यत्क्रियतेवत्सप्रबोधिन्यांतदक्षयम्॥२५॥
व्रतेनानेनदेवेशंपरितोष्यजनार्दनम्॥ विराजयन्दिशः सर्वाः प्रयातिभवनंहरेः॥२६॥ बाल्येयच्चार्जितंवत्सयौवनेवार्धकेतथा
शतजन्मकृतंपापंस्वल्पंवायदिवाबहु॥२७॥ तत्क्षालयतिगोविंदोह्यस्यामभ्यर्चितोमुने॥ चंद्रसूर्योपरागेचयत्फलंपरिकीर्तित
म्॥ तत्सहस्रगुणंप्रोक्तंप्रबोधिन्यांतुजागरात्॥२८॥ जन्मप्रभृतियत्पुण्यंनरेणासादितंभवेत्॥ वृथाभवतितत्सर्वमकृतेकार्तिके
व्रते॥२९॥ अकृत्वानियमंविष्णोःकार्तिकंयःक्षिपेन्नरः॥ जन्मार्जितस्यपुण्यस्यफलंनाप्नोतिनारद॥३०॥ तस्मात्त्वयाप्रयत्नेनदेवदेवो
जनार्दनः॥ उपासनीयोविप्रेंद्र सर्वकामफलप्रदः॥३१॥ परान्नंवर्जयेद्यस्तुकार्तिकेविष्णुतत्परः॥ अवश्यंसनरोवत्सचांद्रायणफलंल
भेत्॥३२॥ नतथातुष्यतेयज्ञैर्नदानैर्मुनिसत्तम॥ यथाशास्त्रकथालापैःकार्तिके मधुसूदनः॥३३॥ येकुर्वंतिकथांविष्णोर्येशृण्वंतिस
माहिताः॥ श्लोकार्द्धंश्लोकमेकंवाकार्तिकेगोशतंफलम्॥३४॥ श्रेयसेलोभबुद्ध्यावायःकरोतिहरेःकथाम्॥ कार्तिकेमुनिशार्दूलकुलानां
तारयेच्छतम्॥३५॥ नियमेननरोयस्तुशृणुतेवैष्णवींकथाम्॥ कार्तिकेतुविशेषेणगोसहस्रफलंलभेत्॥३६॥ प्रबोधवासरेविष्णोःकु
रुतेयोहरेःकथाम्॥ सप्तद्वीपवतीदानफलंसलभतेमुने॥३७॥ कृत्वाविष्णुकथांदिव्यांयेर्चयंतिकथाविदम्॥ स्वशक्त्यामुनिशार्दूल
तेषांलोकाःसनातनाः॥३८॥ ब्रह्मणोवचनंश्रुत्वानारदःपुनरब्रवीत्॥ नारदउवाच॥ विधानंब्रूहिमेस्वामिन्नेकादश्याःसुरोत्तम॥३९॥

चीर्णेनयेनभगवन्यादृशंफलमाप्नुयात्॥ नारदस्यवचःश्रुत्वाब्रह्मावचनमब्रवीत्॥४०॥ ब्रह्मोवाच॥ ब्राह्मेमुहूर्तेचोत्थायह्येकादश्यांद्विजोत्तम॥ स्नानंचैवप्र
कर्तव्यंदंतधावनपूर्वकम्॥४१॥ नद्यांतडागेकूपेवावाप्यांगेहेतथैवच॥ नियमार्थंमहाभागइमंमंत्रमुदीरयेत्॥४२॥ एकादश्यांनिराहारःस्थित्वाऽहनिप
रेह्यहम्॥ भोक्ष्यामिपुंडरीकाक्षशरणंमेभवाच्युत॥४३॥ गृहीत्वानेननियमंदेवदेवंचचक्रिणम्॥ संपूज्यभक्त्यातुष्टात्माह्युपवासंसमाचरेत्॥४४॥ रात्रौ
जागरणंकुर्याद्देवदेवस्यसन्निधौ॥ गीतंनृत्यंचवाद्यंचतथाकृष्णकथांमुने॥४५॥ बहुपुष्पैर्बहुफलैःकर्पूरागुरुकुंकुमैः॥ हरेःपूजाविधातव्याकार्तिक्यांबोध
वासरे॥४६॥ वित्तशाठ्यंनकर्तव्यंसंप्राप्तेहरिवासरे॥ फलैर्नानाविधैर्दिव्यैःप्रबोधिन्यांतुभक्तितः॥४७॥ शंखतोयंसमादाययह्यर्घोदेयोजनार्दने॥ यत्फलं
सर्वतीर्थेषुसर्वदानेषुयत्फलम्॥४८॥ तत्फलंकोटिगुणितंदत्तेर्घेबोधवासरे॥ अगस्त्यकुसुमैर्देवंपूजयेद्योजनार्दनम्॥४९॥ देवेंद्रोपितदग्रेचकरोतिकरसंपु
टम्॥ नतत्करोतिविप्रेंद्रतपसातोषितोहरिः॥५०॥ यत्करोतिहृषीकेशोमुनिपुष्पैरलंकृतः॥ बिल्वपत्रैश्चयेकृष्णंकार्तिकेकलिवर्द्धन॥५१॥ पूजयंतिमहाभक्त्या
मुक्तिस्तेषांमयोदिता॥ तुलसीदलपुष्पैर्येपूजयंतिजनार्दनम्॥५२॥ कार्तिकेसदहेत्तेषांपापंजन्मायुतोद्भवम्॥ दृष्टास्पृष्टाथवाध्याताकीर्तितानमितास्तुला॥५३॥ रो
पितासेचितानित्यंपूजितातुलसीशुभा॥ नवधासेविताभक्त्याकार्तिकेयैर्दिनेदिने॥५४॥ युगकोटिसहस्राणितेवसंतिहरेर्गृहे॥ रोपितातुलसीयैस्तुवर्द्धितेवसुधा
तले॥५५॥ कुलेतेषांतुयेजातायेभविष्यंतियेगताः॥ आकल्पयुगसाहस्रंतेषांवासोहरेर्गृहे॥५६॥ कदंबकुसुमैर्देवंयेऽर्चयंतिजनार्दनम्॥ तेषांयमालयोनैवप्र
सादाच्चक्रपाणिनः॥५७॥ दृष्ट्वाकदंबकुसुमंप्रीतोभवतिकेशवः॥ किंपुनःपूजितोविप्रसर्वकामप्रदोहरिः॥५८॥ यःपुनःपाटलापुष्पैःकार्तिकेगरुडध्वजम्॥ अ
र्चयेत्परयाभक्त्यामुक्तिभागीभवेद्द्विजः॥५९॥ बकुलाशोककुसुमैर्येर्चयंतिजगत्पतिम्॥ विशोकास्तेभविष्यंतियावच्चंद्रदिवाकरौ॥६०॥ येर्चयंति
जगन्नाथंकरवीरैःसितासितैः॥ तेषांसदातुविप्रेंद्रप्रीतोभवतिकेशवः॥६१॥ मंजरींसहकारस्यकेशवोपरियेनराः॥ यच्छंतितेमहाभागागोकोटिफ
लभागिनः॥६२॥ दूर्वांकुरैर्हरेर्यस्तुपूजांकालेप्रयच्छति॥ पूजाफलंशतगुणंसम्यगाप्नोतिमानवः॥६३॥ शमीपत्रैस्तुयेदेवंपूजयंतिसुखप्रदम्॥ यममा

गेमिहाघोरोनिस्तीर्णस्तैस्तुनारद॥६४॥ वर्षाकालेतुदेवेशंकुसुमैश्चंपकोद्भवैः॥ येर्चयंतिनतेमर्त्याः संसरेयुः पुनर्भवे॥६५॥ सुवर्णकेतकीपुष्पंयोददाति
जनार्दने॥ कोटिजन्मार्जितंपापंदहतेगरुडध्वजः॥६६॥ कुंकुमारुणवर्णांचगंधाढ्यांशतपत्रिकाम्॥ योददातिजगन्नाथेश्वेतद्वीपालयेवसेत्॥६७॥
एवंसंपूज्यरात्रौचकेशवंभुक्तिमुक्तिदम्॥ प्रातरुत्थायचब्रह्मन्गत्वातुसजलांनदीम्॥६८॥ तत्रस्नात्वाजपित्वाचकृत्वापौर्वाह्णिकीः क्रियाः॥
गृहंगत्वाचसंपूज्यः केशवोविधिवन्नरैः॥६९॥ व्रतस्यपूरणार्थायब्राह्मणान्भोजयेत्सुधीः॥ क्षमापयेत्सुवचसाभक्तियुक्तेनचेतसा॥७०॥ गुरु
पूजाततः कार्याभोजनाच्छादनादिभिः॥ दक्षिणागौश्चदातव्यातुष्ट्यर्थंचक्रपाणिनः॥७१॥ भूयसीचैवदातव्याब्राह्मणेभ्यः प्रयत्नतः॥ नियम
श्चैवसंत्याज्योब्राह्मणाग्रेप्रयत्नतः॥७२॥ कथयित्वाद्विजेभ्यस्तुदद्याच्छक्त्याचदक्षिणाम्॥ नक्तभोजीनरोराजन्ब्राह्मणान्भोजयेच्छुभान्॥७३॥
अयाचितेबलीवर्दंसहिरण्यंप्रदापयेत्॥ अमांसाशीनरोयस्तुप्रददेद्गांसदक्षिणाम्॥७४॥ धात्रीस्नायीनरोदद्याद्दधिमाक्षिकमेवच॥ फला
नांनियमेराजन्फलदानंसमाचरेत्॥७५॥ तैलस्थानेघृतंदेयंघृतस्थानेपयः स्मृतम्॥ धान्यानांनियमेराजन्दीयंतेशालितंडुलाः॥७६॥
दद्याद्भूशयनेशय्यांसतूलांसपरिच्छदाम्॥ पत्रभोजीनरोदद्याद्भाजनंघृतसंयुतम्॥७७॥ मौनेघंटांतिलांश्चैवसहिरण्यंप्रदापयेत्॥ धारणेतु
स्वकेशानामादर्शंदापयेद्बुधः॥७८॥ उपानहौप्रदातव्यावुपानत्परिवर्जनात्॥ लवणस्यचसंत्यागेशर्करांचप्रदापयेत्॥७९॥ नित्यंदीपप्रदोयस्तुवि
ष्णोर्वाविबुधालये॥ सदीपंसघृतंताम्रंकांचनंवादशायुतम्॥८०॥ प्रदद्याद्विष्णुभक्तायव्रतसंपूर्तिहेतवे॥ एकांतरोपवासेतुकुंभानष्टौप्रदापये
त्॥८१॥ सवस्त्रान्कांचनोपेतान्सवत्सालंकृतान्शुभान्॥ यथोक्तकरणेशक्तिर्वदिनस्यात्तदामुने॥८२॥ द्विजवाक्यंस्मृतंराजन्संपूर्णव्रत
सिद्धिदम्॥ नत्वाविसर्जयेद्विप्रांस्ततोभुंजीतचस्वयम्॥८३॥ यत्त्यक्तंचतुरोमासान्समासिंनस्यचाचरेत्॥ एवंयआचरेत्पार्थसोनंतफलमाप्नु

यात्॥८४॥ अवसानेतुराजेंद्रवासुदेवपुरंव्रजेत्॥ यश्चाविघ्नंसमाप्यैवंचातुर्मास्यव्रतंनृप॥८५॥ सभवेत्कृतकृत्यस्तुनपुनर्मानुषोभवे
त्॥ एतत्कृत्वामहीपालपरिपूर्णंव्रतंभवेत्॥८६॥ व्रतवैकल्यमासाद्यहांधःकुष्ठीप्रजायते॥ एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्पृष्टोहमिहत्वया॥ प
ठनाच्छ्रवणाद्वापिलभेद्गोदानजंफलम्॥८७॥ इतिश्रीस्कंदपुराणेकार्तिकशुक्लैकादश्याः प्रबोधिन्याख्यायामाहात्म्यंसंपूर्णम्॥
॥ अथाधिकशुक्लैकादशीकथा॥ युधिष्ठिरउवाच॥ मलिम्लुचस्यमासस्यकावाएकादशीभवेत्॥ किंनामकोविधिस्तस्याः कथयस्व
जनार्दन॥१॥ श्रीकृष्णउवाच॥ मलमासस्ययापुण्याप्रोक्तानाम्नाचपद्मिनी॥ सोपोषिताप्रयत्नेनपद्मनाभपुरंनयेत्॥२॥ मलमासेम
हापुण्याकीर्तिताकल्मषापहा॥ तस्याः फलंकथयितुंनशक्तश्चतुराननः॥३॥ नारदायपुराप्रोक्तंविधिनाव्रतमुत्तमम्॥ पद्मिन्याः पापर
शिघ्नंभुक्तिमुक्तिफलप्रदम्॥४॥ श्रुत्वावाक्यंमुरारेस्तुप्रोवाचातिमुदान्वितः॥ युधिष्ठिरोजगन्नाथंविधिंपप्रच्छधर्मवित्॥५॥ श्रुत्वारा
ज्ञस्तुवचनमुवाचमधुसूदनः॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिमुनीनामप्यगोचरम्॥६॥ दशमीदिवसेप्राप्तेव्रतारंभोविधीयते॥ कांस्यंमांसंमसू
रांश्चचणकान्कोद्रवांस्तथा॥७॥ शाकंमधुपरान्नंचदशम्यामष्टवर्जयेत्॥ हविष्यान्नंचभंजीतअक्षारलवणंतथा॥८॥ भूमिशायी
ब्रह्मचारीभवेच्चदशमीदिने॥ एकादशीदिनेप्राप्तेप्रातरुत्थायसादरम्॥९॥ विधायचमलोत्सर्गंनकुर्याद्दंतधावनम्॥ कृत्वाद्वाद
शगंडूषान्शुचिर्भूत्वासमाहितः॥१०॥ सूर्योदयेशुभेतीर्थेस्नानार्थंप्रव्रजेत्सुधीः॥ गोमयंमृत्तिकांग्रसतिलान्दर्भकुशांस्तथा॥११॥ चू-
र्णैरामलकीभूतैर्विधिनास्नानमाचरेत्॥ उद्धृतासिवराहेणकृष्णेनशतबाहुना॥१२॥ मृत्तिकेब्रह्मदत्तासिकाश्यपेनाभिमंत्रिता॥ ह-

०मा०
४०॥

रिपूजनयोग्यंमां मृत्तिके कुरु तेनमः ॥१३॥ सर्वौषधिसमुत्पन्नं गवोदरमधिष्ठितम् ॥ पवित्रकरणं भूमेमांपावयतुगोमय ॥१४॥ ब्रह्म
ष्ठीवनसंभूता धात्री भुवनपावनी ॥ संस्पृष्टापावयांगंमे निर्मलं कुरु तेनमः ॥१५॥ देवदेवजगन्नाथ शंखचक्रगदाधर ॥ देहि विष्णो
ममानुज्ञां तवतीर्थविगाहने ॥१६॥ वारुणांश्चजपेन्मंत्रान्स्नानंकुर्याद्विधानतः ॥ गंगादितीर्थंसंस्मृत्य यत्रकुत्र जलाशये ॥१७॥
पश्चात्संमार्जयेद्गात्रं विधिनानृपसत्तम ॥ परिधायाहतंवासः शुक्लं शुचिमखंडितम् ॥१८॥ संध्यामुपास्यविधिना तर्पयित्वा
पितॄन्सुरान् ॥ हरेर्मंदिरमागम्य पूजयेत्कमलापतिम् ॥१९॥ स्वर्णमाषकृतंदेवंराधिकासहितंहरिम् ॥ पार्वत्यासहितं
शंभुं पूजयेद्विधिपूर्वकम् ॥२०॥ धान्योपरिन्यसेत्कुंभंताम्रंमृन्मयमेववा ॥ दिव्यवस्त्रसमायुक्तं दिव्यगंधानुवासितम् ॥२१॥
तस्योपरिन्यसेत्पात्रंताम्रंरौप्यंहिरण्मयम् ॥ तस्मिन्संस्थापयेद्देवं विधिनापूजयेत्ततः ॥२२॥ संस्नाप्यसलिलैःश्रेष्ठैर्गंधधूपाधि
वासितैः ॥ चंदनागुरुकर्पूरैःपूजयेद्देवमीश्वरम् ॥२३॥ नानाकुसुमकस्तूरीकुंकुमेनसितांबुजैः ॥ तत्कालजातैःकुसुमैःपूजयेत्परमेश्व
रम् ॥२४॥ नैवेद्यैर्विविधैःशक्त्यातथानीराजनादिभिः ॥ धूपैर्दीपैःसकर्पूरैःपूजयेत्केशवंशिवम् ॥२५॥ नृत्यंगीतंतदग्रेतुकुर्याद्भक्तिपुरः
सरम् ॥ नालपेत्पतितान्पापांस्तस्मिन्नहनिनस्पृशेत् ॥२६॥ नानृतंहिवदेद्वाक्यंसत्यपूतंवचोवदेत् ॥ रजस्वलांनस्पृशेच्चननिंदेद्ब्राह्मणंगुरुम्
॥२७॥ पुराणंपुरतोविष्णोःशृणुयात्सहवैष्णवैः ॥ निर्मलिसाप्रकर्तव्यायाचशुक्लेमलिम्लुचे ॥२८॥ जलपानेनवाकुर्याद्दुग्धाहारेणनान्यथा ॥ रात्रौजागरं
कुर्याद्गीतवादित्रसंयुतम् ॥२९॥ प्रहरेप्रहरेपूजाकार्याविष्णोःशिवस्यच ॥ प्रथमेप्रहरेदद्यान्नारिकेलार्घमुत्तमम् ॥३०॥ द्वितीयेश्रीफलैश्चैव तृतीयेबीजपू
रकैः ॥ चतुर्थप्रहरेपूगैर्नारिंगैश्चविशेषतः ॥३१॥ प्रथमेप्रहरेपुण्यमग्निष्टोमस्यजायते ॥ द्वितीयेवाजपेयस्य तृतीयेहयमेधजम् ॥३२॥

अ०शु०
॥४०॥

चतुर्थैराजसूयस्यजाग्रतोजायतेफलम् ॥ नातःपरतरंपुण्यंनातःपरतरामखाः ॥ ३३ ॥ नातःपरतराविद्यानातः परतरंतपः ॥ पृथिव्यांयानितीर्थानिक्षेत्राण्यायतनानिच ॥ ३४ ॥ तेनस्नातानिदृष्टानियेनाकारिहरेर्व्रतम् ॥ एवंजागरणंकुर्याद्यावत्सूर्योदयोभवेत् ॥ ३५ ॥ सूर्योदयेशुभेतीर्थेगत्वास्नानंसमाचरेत्॥स्नात्वाचागत्यभवनंपूजयेद्देवमीश्वरम्॥३६॥ पूर्वोदितेनविधिनाभोजयेद्ब्राह्मणाञ्छुभान् ॥ कुंभादिकंचयत्सर्वंप्रतिमांकेशवस्यच ॥३७॥ पूजयित्वाविधानेनब्राह्मणायसमर्पयेत्॥ एवंविधंव्रतंयोवैकुरुतेभुविमानवः ॥३८॥सफलंजायतेजन्मतस्यमुक्तिफलप्रदम् ॥ एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्पृष्टोहंत्वयानघ ॥ ३९ ॥ व्रतानितेनचीर्णानिसर्वाणिनृपनंदन ॥ पद्मिन्याःप्रीतियुक्तोयःकुरुते[१] व्रतमुत्तमम् ॥ ४० ॥ अत्रतेकथयिष्यामिकथामेकांमनोरमाम् ॥ नारदायपुलस्त्येनविस्तरेणानिवेदिताम् ॥ ४१ ॥ कार्तवीर्येणराकायांनिक्षिप्तं वीक्ष्य रावणम् ॥ विमोचितः पुलस्त्येन याचयित्वामहीपतिम् ॥ ४२ ॥ तदाश्चर्यंतदाश्रुत्वानारदोदिव्यदर्शनः ॥ पप्रच्छचयथाभक्त्यापुलस्त्यंमुनिपुंगवम् ॥ ४३ ॥ नारदउवाच ॥ दशाननेनविजिताःसर्वेदेवासवासवाः ॥ कार्तवीर्येणविजितःकथंरणविशारदः ॥ ४४ ॥ नारदस्यवचःश्रुत्वापुलस्त्योमुनिरब्रवीत ॥ पुलस्त्यउवाच ॥ शृणुवत्सप्रवक्ष्यामिकार्तवीर्यसमुद्भवम् ॥ ४५ ॥ पुरात्रेतायुगेराजन्माहिष्मत्यांबृहत्तरः ॥ हैहयानांकुलेजातःकृतवीर्योमहीपतिः ॥ ४६ ॥ सहस्रंप्रमदास्तस्यनृपस्यप्राणवल्लभाः ॥ नतासांतनयंकाचिल्लेभेराज्यधुरंधरम् ॥ ४७ ॥ यजन्देवान्पितॄन्सिद्धान्प्रतिपूज्यमहत्तरान् ॥ कुर्वंस्तदुदितंसर्वंलब्धवांस्तनयंनसः ॥ ४८ ॥ सुतंविनातदाराज्यंनसुखाय

---

[१] मुक्तिफलप्रदंव्रतमित्यन्वयः ।

महीपतेः ॥ क्षुधितस्ययथाभोगानभवंतिसुखप्रदाः ॥ ४९ ॥ विचार्यचित्तेनृपतिस्तपस्तप्तुंमनोदधे ॥ तपसैवसदासिद्धिर्जायतेमनसे
प्सिता ॥ ५० ॥ इत्युक्त्वासहिधर्मात्माचीरवासाजटाधरः ॥ तपस्तप्तुंगतःसद्योगृहेन्यस्यसुमंत्रिणम् ॥ ५१ ॥ निर्गतंनृपतिंवीक्ष्यपद्मिनी
प्रमदोत्तमा ॥ हरिश्चंद्रस्यतनयातपस्तप्तुंकृताद्यमम् ॥ ५२ ॥ भूषणादिपरित्यज्यचीरमेकंसमाश्रयत् ॥ जगामपतिनासार्द्धंपर्वते
गंधमादने ॥ ५३ ॥ गत्वातत्रतपस्तेपेवर्षाणामयुतंनृपः ॥ नलेभेऽथापितनयंध्यायन्देवंगदाधरम् ॥ ५४ ॥ अस्थिस्नायुमयंकांतंदृष्ट्वासा
प्रमदोत्तमा ॥ अनसूयांमहासाध्वींपप्रच्छविनयान्विता ॥ ५५ ॥ भर्तुःप्रतपतःसाध्विवर्षाणामयुतंगतम् ॥ तथापिनप्रसन्नोभूत्केशवःकष्टना
शनः ॥ ५६ ॥ व्रतंमममहाभागेकथयस्वयथातथम् ॥ येनप्रसन्नोभगवान्भविष्यतिसदामयि ॥ ५७ ॥ येनजायेतमेपुत्रश्चक्रवर्तीमहत्तरः ॥
श्रुत्वातस्यास्तुवचनंपतिव्रतपरायणा ॥ ५८ ॥ तदाप्रोवाचसंहृष्टापद्मिनींपद्मलोचनाम् ॥ मासोमलिम्लुचःसुभ्रूर्मासद्वादशकाधिकः ॥५९॥
द्वात्रिंशद्भिर्गतेमांसैरायातिसशुभानने ॥ तन्मध्येद्वादशीयुग्मंपद्मिनीपरमातथा ॥६०॥ उपोष्यतत्प्रकर्तव्यंविधिनाजागरैःसमम् ॥ शीघ्रंप्रस
न्नोभगवान्भविष्यतिसुतप्रदः ॥ ६१ ॥ इत्युक्त्वाकथयत्सर्वंमयापूर्वोदितंनृप ॥ विधिंव्रतस्यविधिवत्प्रसन्नाकर्दमांगजा ॥ ६२ ॥ श्रुत्वाव्र
तविधिंसर्वंयथोक्तमनसूयया ॥ चक्रेराज्ञीचतत्सर्वंपुत्रप्राप्तिमभीप्सती ॥ ६३ ॥ एकादश्यांनिराहारासदाजाताचनिर्जला ॥ जागरेणयुतारा
त्रौगीतनृत्यसमन्विता ॥ ६४ ॥ पूर्णेव्रतेचवैशीघ्रंप्रसन्नःकेशवःस्वयम् ॥ बभाषेगरुडारूढोवरंवरयशोभने ॥ ६५ ॥ श्रुत्वावाक्यंजगद्धातुः
स्तुत्वाप्रीत्याशुचिस्मिता ॥ ययाचेऽद्यवरंदेहिममभर्त्तुर्बृहत्तरम् ॥ ६६ ॥ पद्मिन्यास्तद्वचःश्रुत्वाप्रत्युवाचजनार्दनः ॥ यथामलिम्लुचो

मासोनान्योमेप्रीतिदायकः ॥६७॥ तन्मध्यैकादशीरम्याममप्रीतिविवर्द्धना ॥ सात्वयोपोषितासुभ्रुयथोक्तविधिनाशुभे॥६८॥ तेनत्वयाप्रसन्नो
हंकृतोस्मिसुभगानने ॥ तवभर्त्तुःप्रदास्यामिवरंयन्मनसेप्सितम ॥ ६९ ॥ इत्युक्त्वानृपतिंप्राहविष्णुर्विश्वार्तिनाशनः ॥ वरंवरयराजेंद्रयत्ते
मनसिकांक्षितम् ॥७०॥ संतोषितोहंप्रिययातवसिद्धिचिकीर्षया ॥ श्रुत्वातद्वचनंविष्णोःप्रसन्नोनृपसत्तमः ॥७१॥ वव्रेसुतंमहाबाहुंसर्वलोकनम
स्कृतम् ॥ नदेवैर्मानुषैर्नागैर्दैत्यदानवराक्षसैः ॥७२॥ जेतुंशक्योजगन्नाथविनात्वांमधुसूदन ॥ इत्युक्तोभगवान्बाढमित्युक्त्वांतरधीयत ॥७३॥
नृपोपिसुप्रसन्नात्माहृष्टःपुष्टःप्रियायुतः ॥ समायात्स्वपुरंरम्यंनरनारीमनोरमम् ॥ ७४ ॥ सपद्मिन्यांसुतंलेभेकार्तवीर्यंमहाबलम् ॥ नते
नसदृशःकश्चित्त्रिषुलोकेषुमानवः ॥७५॥ तस्मात्पराजितः संख्ये रावणोदशकंधरः ॥ नतंजेतुंसमर्थोस्तित्रिषुलोकेषुकश्चन॥७६॥विनानारा
यणंदेवंचक्रपाणिंगदाधरम् ॥ नत्वयाविस्मयःकार्योरावणस्यपराजये ॥ ७७ ॥ मलिम्लुचप्रसादेनपद्मिन्याश्चाप्युपोषणात् ॥ दत्तोदेवाधि
देवेनकार्तवीर्योमहाबलः ॥ ७८ ॥ इत्युक्त्वाप्रययौविप्रः[1] प्रसन्नेनांतरात्मना ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्पृष्टोहंत्वयान
घ ॥ ७९ ॥ मलिम्लुचस्यमासस्यशुक्लायाव्रतमुत्तमम् ॥ येकरिष्यंतिमनुजास्तेयास्यंतिहरेःपदम् ॥ ८० ॥ त्वमेवंकुरुराजेंद्रयदिचेष्टम
भीप्ससि ॥ केशवस्यवचःश्रुत्वाधर्मराजोतिहर्षितः ॥ ८१ ॥ चक्रेव्रतंविधानेनबंधुभिःपरिवारितः ॥ सूतउवाच ॥ एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्पृ
ष्टोहंपुराद्विज ॥ पुण्यंपवित्रंपरमंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ ८२ ॥ एवंविधंयेपिव्रतंमनुष्याभक्त्याकरिष्यंतिमलिम्लुचस्य ॥ उपोष्यशुक्ला

---

[1] पुलस्त्यः ।

मातिसौख्यदात्रीमेकादशींतेभुविधन्यधन्याः ॥ ८३ ॥ श्रोष्यंतियेतस्यविधिंसमग्रंतेप्यंशभाजोमनुजाभवंति ॥ येवैपठिष्यंतिकथांसमग्रांते
वैगमिष्यंतिहरेर्निवासम् ॥ ८४ ॥ इत्यधिकशु० कथास० ॥ अथाधिकमासकृष्णैकादशीकथा ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥ मलिम्लुचस्यमासस्य
कृष्णकाकथ्यतेविभो ॥ किंनामकोविधिस्तस्याःकथयस्वजगत्पते ॥ १ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ परमेतिसमाख्यातापवित्रापापहारिका ॥
भुक्तिमुक्तिप्रदातॄणांस्त्रीणांचापियुधिष्ठिर ॥ २ ॥ पूर्वोक्तविधिनाकार्याकृष्णापिभुविमानवैः ॥ संपूज्यपरयाभक्त्यानाम्नादेवंनरोत्तमम् ॥ ३ ॥
अत्रतेकथयिष्यामिकथामेतांमनोरमाम् ॥ कांपिल्यनगरेजातांमुनीनामग्रतःश्रुताम् ॥ ४ ॥ आसीद्द्विजवरःकश्चित्सुमेधानामधार्मिकः ॥
तस्यपत्नीपवित्राख्यापातिव्रत्यपरायणा ॥ ५ ॥ कर्मणाकेनचिद्विप्रोधनधान्यविवर्जितः ॥ नक्कापिलभतेभिक्षांयाचन्नपिनरान्बहून् ॥ ६ ॥
नभोज्यंलभतेताद्दङ्नवस्त्रंनैवमंडनम् ॥ रूपं[1]यौवनमाधुर्यानारीशुश्रूषतेपतिम् ॥ ७ ॥ अतिथिंभोजयित्वासाक्षुधिता
पिस्वयंगृहे ॥ तिष्ठत्येवविशालाक्षीह्यम्लानमुखपंकजा ॥ ८ ॥ नभर्तारंक्कचिदपिनास्त्यन्नमितिभाषते ॥ विलोक्यभार्यांसुदतींकर्षतींस्व
कलेवरम् ॥ ९ ॥ विचार्यब्राह्मणश्चित्तेभार्यायाःप्रेमबंधनम् ॥ निंदन्भाग्यंस्वकंखिन्नः प्रोचेवाक्यंप्रियंवदाम् ॥ १० ॥ कांतेकरोमिकिंकार्यं
नमयालभ्यतेधनम् ॥ याचामिचनरान्भव्यान्नयच्छंतिचमेधनम् ॥ ११ ॥ किंकरोमिक्कगच्छामितन्मेकथयशोभने ॥ विनाधनेनसुश्रोणिगृ
हकार्यंनसिद्ध्यति ॥ १२ ॥ देह्याज्ञांपरदेशायगच्छामिधनलब्धये ॥ यस्मिन्देशेचयत्प्राप्यंभोग्यंतत्रैवलभ्यते ॥ १३ ॥ उद्यमेनविनासि

---

[1] रूपयौवनमात्रेणमाधुर्यरम्यत्वंयस्याः सा ।

द्धिःकर्मणांनोपलभ्यते ॥ तस्माद्बुधाःप्रशंसंतिसर्वथैवशुभोद्यमम् ॥ १४ ॥ श्रुत्वाकांतस्यवचनंसाश्रुनेत्राविचक्षणा ॥ प्रोवाचप्रांजलिर्भू
त्वाविनयानतकंधरा ॥ १५ ॥ त्वत्तोनास्तिसुविज्ञातात्वयाज्ञप्ताब्रवीम्यहम् ॥ हितैषिणोनराब्रूयुःशश्वत्साध्वह्यसाध्वपि ॥ १६ ॥
पूर्वदत्तंहिलभ्येतयत्रकुत्रमहीतले ॥ विनादानंनलभ्येतमेरौकनकपर्वते ॥ १७ ॥ पूर्वदत्ताहियाविद्यापूर्वदत्तंहियद्धनम् ॥ पूर्वदत्ता
हियाभूमिरिहजन्मनिलभ्यते ॥ १८ ॥ यद्धात्रालिखितंभालेतत्तथैवहिलभ्यते ॥ विनादानेनतुक्कापिलभ्यतेनैवकिंचन ॥ १९ ॥
पूर्वजन्मनिविप्रेंद्रनमयानत्वयाक्कचित् ॥ सत्पात्राणांकरेदत्तंस्वल्पंभूर्यपिसद्धनम् ॥ २० ॥ इहदेशेपरेवापिदत्तंसर्वत्रलभ्यते ॥ अन्न
मात्रंतुविश्वेशोविनादत्तेनयच्छति ॥ २१ ॥ तस्मादत्रैवविप्राग्र्यस्थातव्यंभवतामया ॥ त्वांविनाहंनतिष्ठामिक्षणमात्रंमहामुने ॥ २२ ॥
नमातानपिताभ्रातानश्वश्रूःश्वशुरोजनः ॥ नसत्कुर्वंतिकेपिस्त्रींस्वजनाश्चपरेकुतः ॥ २३ ॥ भर्त्राविमुक्तांनिंदंतिदुर्भगेतिवदंतिच ॥
तस्मादत्रस्थिरोभूत्वाविहरस्वयथासुखम् ॥ २४ ॥ भवतोभाग्ययोगेनप्राप्तिश्चात्रभविष्यति ॥ श्रुत्वातस्यास्तुवचनंस्थितस्तत्रविच
क्षणः ॥ २५ ॥ तावत्तत्रसमायातः कौंडिन्योमुनिसत्तमः ॥ दृष्ट्वासमागतंहृष्टःसुमेधाद्विजसत्तमः ॥ २६ ॥ सभार्यःसहसोत्थाय
ननामशिरसासकृत् ॥ धन्योऽस्म्यनुगृहीतोस्मिसफलंजीवितंमम ॥ २७ ॥ यद्दृष्टोसिमहाभाग्यादित्युवाचमुनीश्वरम् ॥ दत्त्वासुविष्टरंत
स्मैपूजयामासतंद्विजम् ॥ २८ ॥ भोजयित्वाविधानेनपप्रच्छप्रमदोत्तमा ॥ विद्वन्केनप्रकारेणदारिद्र्यस्यक्षयोभवेत् ॥ २९ ॥ विना
दत्तंकथंलभ्येद्धनंविद्यांकुटुंबिनी ॥ मांमेभर्तापरित्यज्यगंतुकामोद्यवर्तते ॥ ३० ॥ अन्यदेशंपराह्लोकान्याचितुंपरपत्तने ॥ संप्रार्थ्य तु मयाविद्वन्

हेतुवाक्यैर्महत्तरैः ॥ ३१ ॥ नादत्तंलभ्यतेकिंचिदित्युक्त्वासानिवारितः ॥ ममभाग्यान्मुनींद्राद्यत्वमत्रैवसमागतः ॥ ३२ ॥ दारिद्र्यंत्वत्प्रसा
दान्मेशीघ्रंनश्यत्यसंशयम् ॥ केनोपायेनविप्रेंद्रदारिद्र्यंनश्यतिध्रुवम् ॥३३॥ कथयस्वकृपासिंधोव्रतंतीर्थतपादिकम् ॥ श्रुत्वातस्याःसुशीलाया
भाषितंमुनिपुंगवः॥३४॥प्रोवाचप्रवरंचित्तेविचार्यव्रतमुत्तमम् ॥सर्वपापौघशमनंदुःखदारिद्र्यनाशनम् ॥३५॥ परमानामविख्याताविष्णोस्ति
थिरनुत्तमा ॥ मलिम्लुचेतुयाकृष्णाभुक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥ ३६ ॥ तस्यामुपोषणंकृत्वाधनधान्ययुतोभवेत् ॥ विधिनाजागरैःसाकंगीतवा
दित्रसंयुतम् ॥ ३७ ॥ धनदेनयदाचीर्णंव्रतमेतत्सुशोभनम् ॥ तदाहृष्टेनरुद्रेणधनानामधिपःकृतः ॥ ३८ ॥ हरिश्चंद्रेणचकृतंपुराक्रीत
सुतेनवै ॥ पुनःप्राप्ताप्रियातेनराज्यंनिहतकंटकम् ॥ ३९ ॥ तस्मात्कुरुविशालाक्षिव्रतमेतत्सुशोभनम् ॥ यथोक्तविधिनाभद्रेसमंजागरणे
नच ॥ ४० ॥ इत्युक्त्वातद्विधिंसर्वंकथयामासवाडवः ॥ पुनःप्रोवाचतंविप्रंपंचरात्रव्रतंशुभम् ॥ ४१ ॥ यस्यानुष्ठानमात्रेणभु
क्तिर्मुक्तिश्चप्राप्यते ॥ परमादिवसेप्राप्तःकृत्वापौर्वाह्णिकंविधिम् ॥ ४२ ॥ कुर्यात्सुनियमाञ्शक्त्यापंचरात्रव्रतादरात् ॥ प्रातः
स्नात्वानिराहारोयस्तिष्ठेद्दिनपंचकम् ॥ ४३ ॥ सगच्छेद्वैष्णवंस्थानंपितृमातृप्रियायुतः ॥ एकाशनस्तुयोभूयाद्दिनानांपंचकंनरः
॥ ४४ ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः स्वर्गलोकेमहीयते ॥ स्नात्वायोभोजयेद्विप्रंदिनानांपंचकंनरः ॥ ४५ ॥ भोजितंतेनहिजगत् सदेवासु
रमानुषम् ॥ पूर्णकुंभंसुतोयेनयोददातिद्विजातये ॥ ४६ ॥ दत्तंतेनैवसकलंब्रह्मांडंसचराचरम् ॥ तिलपात्रंतुयोदद्याद्ब्राह्मणायवि
पश्चिते ॥४७॥ तिलसंख्यसमाःसाध्विसवसेन्नाकमंडले ॥ घृतपात्रंतुयोदद्यात्स्नात्वापंचादिनंनरः ॥४८॥ सभुक्त्वाविपुलान्भोगान्सूर्यलोके

महीयते ॥ ब्रह्मचर्येणयस्तिष्ठेद्दिनानांपंचकंनरः ॥ ४९ ॥ भुनक्तिसस्वर्गभोगान्स्ववैश्याभिःसमंमुदा ॥ एवंविधंव्रतंसाध्विकुरुत्वंपतिना
शुभे ॥ ५० ॥ धनधान्ययुताभूत्वास्वर्गयास्यसिसुव्रते ॥ इत्युक्तासाव्रतंचक्रेकौंडिन्येनयथोदितम् ॥ ५१ ॥ भर्त्रासमंभावयुतास्नात्वा
मासिमलिम्लुचे ॥ पंचरात्रव्रतेपूर्णेपरायाःप्रियसंयुता ॥ ५२ ॥ सापश्यद्राजभवनादायांतंनृपनंदनम् ॥ सदत्त्वानव्यभवनंभव्यवस्तुसम
न्वितम् ॥ ५३ ॥ वासयामासविधिनाविधिनाप्रेरितःस्वयम् ॥ दत्त्वाग्रामंवृत्तिकरंब्राह्मणायसुमेधसे ॥ ५४ ॥ प्रसन्नस्तपसाराजातंस्तुत्वा
स्वगृहंययौ ॥ मलिम्लुचस्यमासस्यपराख्यायाःपरादरात् ॥ ५५ ॥ उपोषणात्सकृष्णायाःपंचरात्रव्रतेनच ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तःसर्वसौख्य
समन्वितः ॥ ५६ ॥ भुक्त्वाभोगान्स्त्रियासार्द्धमंतेविष्णुपुरंययौ ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥ पंचरात्रभवंपुण्यंमयावक्तुंनशक्यते ॥ ५७ ॥ तथा
पिकिंचिद्वक्ष्यामियेनचीर्णंपराव्रतम् ॥ स्नातानिपुष्कराद्यानिगंगाद्याःसरितस्तथा ॥ ५८ ॥ धेनुमुख्यानिदानानितेनचीर्णानिसर्वथा ॥ गया
श्राद्धंकृतंतेनपितरःपरितोषिताः ॥ ५९ ॥ व्रतानितेनचीर्णानिव्रतखंडोदितानिच ॥ द्विपदांब्राह्मणःश्रेष्ठोगौर्वरिष्ठाचतुष्पदाम् ॥ ६० ॥
देवानांवासवःश्रेष्ठस्तथामासोमलिम्लुचः॥मलिम्लुचेपंचरात्रंमहापापहरंस्मृतम् ॥६१॥ पंचरात्रेचपरमापद्मिनीपापशोषिणी ॥ सैकाप्यशक्तैः
कर्तव्याऽवश्यंभक्त्याविचक्षणैः ॥ ६२ ॥ मानुषंजनुरासाद्यनस्नातोयैर्मलिम्लुचः ॥ तेजन्मघातिनोनूनंनोपोष्यहरिवासरे ॥ ६३ ॥ योनिर्भ्रम
द्भिश्चतुरशीतिलक्षाणिमानवैः ॥ प्राप्यतेमानुषंजन्मदुर्लभंपुण्यसंचयैः ॥ ६४ ॥ तस्मात्कार्यंप्रयत्नेनपरमायाव्रतंशुभम् ॥ श्रीकृष्णउवाच ॥

एतत्तेसर्वमाख्यातंयत्पृष्टोहंत्वयानघ ॥ ६५ ॥ मलिम्लुचस्यमासस्यपरमायाःशुभंव्रतम् ॥ तत्सर्वंतेसमाख्यातंकुरुष्वाविहितोनृप ॥ ६६ ॥
येत्वेवंभुविपरमाव्रतंचरंतिसद्भक्त्याशुभविधिनामलिम्लुचेवै ॥ तेभुक्त्वादिविविभवंसुरेंद्रतुल्यंगच्छेयुस्त्रिभुवननंदितस्यगेहम् ॥ ६७ ॥
इत्यधिकक्रुष्णैकादश्याःपरमाख्यायामाहात्म्यंसमाप्तम् ॥ ॥ समाप्तश्चेदमेकादशीमाहात्म्यम् ॥ ॥ ॥ ॥

इदं पुस्तकं मोहमय्यां खेमराज–श्रीकृष्णदास--श्रेष्ठिना स्वकीये
“श्रीवेङ्कटेश्वर” स्टीम्-मुद्रणालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम्,
शके १८२९, संवत १९६४.

॥ इति श्रीषड्विंशत्येकादशीमाहात्म्यं सनिर्णयं समाप्तम् ॥

```
[OrderDescription]
,CREATED=28.08.19 14:10
,TRANSFERRED=2019/08/28 at 14:26:00
,PAGES=50
,TYPE=STD
,NAME=S0001590
,Book Name=M-676-SHADVINSHTYEKADSHI MAHATMAY
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
```

```
FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,
```